

T A R T A L O M

	<i>Dr. Joó István:</i> A földügyi szakigazgatás egyes aktuális kérdéseiről (Interjú Apagyi Géza FVM főosztályvezetővel)	3
	<i>Dr. Balázs László:</i> Az Állami Földmérés és a földadó kataszter 1945 utáni átszervezései (következmények és tanulságok)	8
	<i>Dr. Karsay Ferenc:</i> A magyar geodézia szakmatörténetének elmúlt negyedszázada	17
	<i>Dr. Azari Bertalan:</i> Osztatlan közös tulajdonban lévő részarány földek megosztásáról és kifizetéséről	26
	<i>Bence István:</i> Hozzászólás dr. Azari Bertalan cikkéhez	30
	SZEMLE	33
	HÍREK	41

MAGYAR FÖLDMÉRÉSI, TÉRKÉPÉSZETI ÉS TÁVÉRZÉKELÉSI TÁRSASÁG

A FÖLDMŰVELÉSÜGYI ÉS VIDÉKFEJLESZTÉSI MINISZTERIUM FÖLDÜGYI ÉS TÉRKÉPÉSZETI FŐOSZTÁLY
ÉS A MAGYAR FÖLDMÉRÉSI, TÉRKÉPÉSZETI ÉS TÁVÉRZÉKELÉSI TÁRSASÁG LAPJA

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG: APAGYI GÉZA (SZERKESZTŐ), DR. ÁDÁM JÓZSEF, BARTOS FERENC, BIRÓ GYULA,
DR. BIRÓ PÉTER, DR. CSEPREGI SZABOLCS, DR. DETREKŐI ÁKOS, DOMOKOS GYÖRGY, HIDVÉGINÉ DR. ERDÉLYI
ERIKA, DR. JOÓ ISTVÁN, DR. KARSAY FERENC, KASSAI FERENC, DR. KLINGHAMMER ISTVÁN, DR. MÁRKUS BÉLA,
DR. MIHÁLY SZABOLCS, DR. PAPP-VÁRY ÁRPÁD, DR. RIEGLER PÉTER, SZABÓ GYULA, DR. VARGA JÓZSEF

TÉMAFELELŐSÖK: *Bartos Ferenc* – sokszorosítás és nyomdai kapcsolat; *Biró Gyula* – alkalmazott geodézia
és a földmérési és térképészeti vállalkozások; *Csepregi Szabolcs* – kiegyenlítő számítások, részletes felmérések;
Domokos György – kartográfia és topográfiai felmérések; *Hidvéginé dr. Erdélyi Erika* és *Riegler Péter* – földhivatalok
és földügyi kérdések; *Karsay Ferenc* – mérnökgeodézia, térképészet, szakmatörténet; *Kassai Ferenc* – Mérnöki Kamara;
Mihály Szabolcs – információs technológia, DAT; *Varga József* – vetületek, transzformálások

SZERKESZTŐSÉG: BUDAPEST, XIV. BOSNYÁK TÉR 5. LEVELEZÉSI CÍM: 1373 BUDAPEST, POSTAFIÓK 546.
TELEFON/FAX: 222-5117; E-MAIL: gk.szerk@fomigate.fomi.hu;

http: //www.fomi.hu/internet/magyar/szaklap/geodkart.htm
A SZERKESZTŐSÉG MUNKATÁRSA: SZROGH GABRIELLA

KIADJA: A MAGYAR FÖLDMÉRÉSI, TÉRKÉPÉSZETI ÉS TÁVÉRZÉKELÉSI TÁRSASÁG
HU ISSN 0016-7118 ENG. SZÁMA: B/SZI/280/1/1995. **SOKSZOROSÍTJA:** HM TÉRKÉPÉSZETI KHT.
Megjelenik: 1300 példányban

FŐSZERKESZTŐ: DR. HC. DR. JOÓ ISTVÁN
FELELŐS KIADÓ: APAGYI GÉZA ELNÖK

CONTENTS

Joó, I.: About the actual questions of the Hungarian unified
Real Estate Register (Interview with G. Apagyi head of
the Hungarian National Survey)

Balázs, L.: Reorganizations in the Hungarian National Survey and Land Register
after the World War II. (results and lessons)

Karsay, F.: About the quarter of the last century on the history of Hungarian geodesy

Azari, B.: Sharing and marking of the undivided common properties

Bence, I.: Remarks to the B. Azari's study

REVIEW
NEWS—MISCELLANEOUS

INHALT

Joó, I.: Über einige aktuelle Fragen des ungarischen Immobilienverzeichnis
(Interview mit G. Apagyi, Hauptabteilungsleiter des
Landwirtschaftsministerium Ungarns)

Balázs, L.: Nach dem Zweiten Weltkrieg durchgeführte ungarischen Reorganisierungen
im Gebiete des Geodätischen Dienstes und des Katasters

Karsay, F.: Die Geschichte der ungarischen Geodäsie im letzten Vierteljahrhundert

Azari, B.: Verteilung und Ausmessung der ungeteilten, gemeinsam benützte
Grundbesitze

Bence, I.: Äußerung zum Artikel von B. Azari

UMSCHAU
NACHRICHTEN – AUS ALLER WELT

Coverphoto: For the unity of the complex Hungarian Real Estate Register

Adresse postale: Geodézia és Kartográfia Szerkesztősége: H-1373 Budapest Pf. 546 Hongrie, Tél./Fax: : (36-1) 222-5117

Address: Geodézia és Kartográfia Szerkesztősége: H-1373 Budapest Pf. 546 Hungary, Phone/Fax: (36-1) 222-5117

Postanschrift: Geodézia és Kartográfia Szerkesztősége: H-1373 Budapest Pf. 546 Ungarn, Tel./Fax: (36-1) 222-5117

E-mail: gk.szerk@fomigate.fomi.hu

GEODÉZIA ÉS KARTOGRÁFIA

56. ÉVFOLYAM

2005

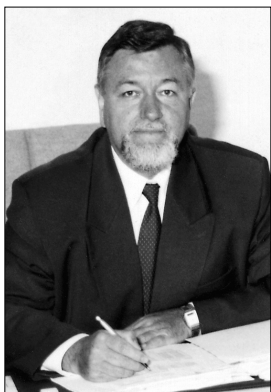
3. SZÁM

A földügyi szakigazgatás egyes aktuális kérdéseiről

(Interjú Apagyi Géza FVM főosztályvezetővel)

Dr. Joó István, egyetemi tanár

A címben megadott témakörrel már sikeres fórum (tanácskozás) volt ez év február 3-án Székesfehérvárott, a MTESz Székházában. A tanácskozást a NYME Geoinformatikai Főiskolai Kar szervezte. A fórum telt házzal zajlott. Az elnöki megnyitót és a tanácskozást *dr. Márkus Béla* egyetemi tanár, a NYME Geoinformatikai Főiskolai Kar főigazgatója vezette le. A nagy sikerű vitaindító előadást *dr. Berczi Norbert*, az FVM helyettes államtitkára tartotta.

A tanácskozás témakörét eleve meghatározta a 2198/2003. (IX. 1.) Kormányhatározat (a közigazgatás korszerűsítéséről), továbbá az 1113/2003. (XI. 11.) Kormányrendelet, amely pedig kifejezetten a közigazgatási szolgáltatások korszerűsítésével foglalkozott. Ez a Székesfehérvárott rendezett sikeres tanácskozás – amely a földügyi szakigazgatás aktuális és alapvető kérdéseit tárgyalta – ösztönözött bennünket arra, hogy egyrészt ismertessük a tanácskozás főbb megállapításait, másrészt – a folyóirat olvasóinak tájékoztatása végett – alkalmat adott arra, hogy ennek az interjúban a keretében megtudakoljuk az FVM kompetens tisztségviselőjének véleményét. Egyúttal felhasználjuk az alkalmat arra is, hogy a

jelzett tanácskozás kurrens témaköréhez közvetlenül nem tartozó, de a földügyi szakigazgatás egyes alapvető feladataival kapcsolatban is tájékoztatást kérjünk a Földügyi és Térinformatikai Főosztály (FTF) vezetőjétől.

Figyelemmel arra, hogy a bevezetőben már említett két kormányhatározat számos vonatkozásban érinti a földügyi szakterületét, ezért már a bevezetőben is szeretnénk hangsúlyozni az FVM keretében működő földügyi szakigazgatásnak a közelmúltban már nyilvánvalóvá vált figyelemre méltó eredményeit. Nevezetesen egyrészt a felhalmozódott tetemes ingatlan-nyilvántartási ügyirathátralék ledolgozását, másrészt pedig azt a tényt, hogy a földügyi szakigazgatás (azon belül az ingatlan-nyilvántartási ügyek összesített évi száma az 1980. évi mintegy 600 ezer darabról 2003 végére 4 250 000-re emelkedett. Ez azt jelenti, hogy a földügyi apparátus, a sokirányú egyéb leterhelése mellett is képes volt ezt a több mint hatszoros mértékű ügyet kezelni.

*

Ismeretes, hogy az ingatlan-nyilvántartás egyik kényes kérdése a tulajdonjogi biztonság. A sajtóból is ismeretes az ezekkel kapcsolatban visszaélési kísérletek számos esete, amelyek egyrészt az (idős, már kevésbé tájékozott) tulajdonosok becsapását eredményezheti, másrészt a joghézagok révén visszafogja a bankok hitelnyújtási készségét is, és nem utolsósorban rontja a földhivatalok tekintélyét.

1. Ismeretes, hogy az FVM már a probléma megjelenésének korábbi szakaszában kidolgozott olyan biztonság-növelő intézkedést, amely a hiteles tulajdoni lapok biztonsági papíron és elemekkel történő szolgáltatása révén alkalmas lehet a visszaélések meggátolására, korlátozására. **Kimutatható-e a hiteles tulajdoni lap ilyen megoldásának kedvező hatása a visszaélések tekintetében?**

Számszaki adatokkal nem szolgálhatok, de az mindenestre megnyugtató, hogy biztonsági tulajdoni lap másolatok hamisításával kapcsolatos jelzéseket nem kapunk. Az intézkedés tehát beváltotta a hozzá fűzött reményeket, és ezt az eredményt a Parlament ún. „Lakásmaffia tevékenységet vizsgáló Albizottság”-a is elismeréssel nyugtázta.

2. A földügyi szakigazgatás egészét már régóta nyugtalanítják az egységes ingatlan-nyilvántartás megosztására (szétbontására) irányuló bírósági, igazságügyi törekvések. Ennek a kérdésnek tartós napirenden tartása egyre inkább zavarja a földhivatali munkát, másrészt a szakterület jelentős része úgy érzi, hogy a földmérési és ingatlan-nyilvántartási tevékenység közös bázisán nyugvó magyarországi tulajdon-nyilvántartás olyan továbbfejlesztett szintet jelent, amely hazai viszonylatban optimális, és sok külföldi ország számára pedig példamutató.

Ehhez a témakörhöz tartozik még az is, hogy már sikeresen folyik (sőt a bevezetés fejlettebb stádiumában van) a földhivatalok tevékenységének teljes számítógépesítése. Ez azt eredményezi, hogy a korábbi grafikus térképek információszolgáltatási funkcióját rövid időn belül átveszi a digitális felmérési és térképezési technológia (és az ezek révén létrejövő hatalmas adatállomány).

Mindez azt jelenti, hogy az egységes ingatlan-nyilvántartás – és ezzel összefüggésben az állami földmérési- és ingatlan-nyilvántartás – komplex szerkezetének megbontása szinte felmérhetetlen kárt okoz nem csupán a földügynek, de a lakosoknak és a nemzetgazdaságnak is!

Abban az esetben, ha netán az ingatlan-nyilvántartás bíróságokhoz kerülését nem lehetne megakadályozni, ez maga után vonná a földmérési tevékenység kiválását is az FVM felügyelete alól, hiszen e két fő terület szétválasztásának hatása egyértelműen még rombolóbb lenne.

Szeretnénk remélni, hogy az FVM – az IM-mel való tárgyalások során – elég határozottan fogalmazta meg a szétválasztásból fakadó hátrányokat, továbbá feltette a kérdést az IM illetékesei felé, hogy az ingatlan-nyilvántartás és a

földmérés (állami földmérés) együttes „üzemeltetését” és az ezekhez szükséges forrásokat biztosítani tudná-e. Továbbá átvállalná-e azokat a – más érintett tárcák jogos igényeiből fakadó – kötelezettségeket, amelyek egyenesen következnek a földmérésről és térképészetről szóló törvényből?

A szétválasztási törekvések veszélyeivel kapcsolatban azt is világosan meg kell fogalmazni, hogy az az agrárágazat számára is jelentős hátránnyal járna. Hiszen a nemzetgazdaság alapvető érdeke, hogy együtt tartsa, és működtesse a mára összeforrt földmérési és ingatlan-nyilvántartási komplexumot. Ha pedig ez nemzetgazdasági érdek, akkor ennek alá kell rendelni mindkét tárca (FVM és IM) érdekeit/törekvéseit.

Úgy véljük, az FVM vezetése ismeri azokat az egyelőre még csak „érzékkelhető” törekvéseket is, amelyek a földmérés és ingatlan-nyilvántartás FVM-felügyelet melletti egységéből a technikai-informatikai részeket (földmérés-térképészet) kíváná integrálni, egyéb informatikai, illetőleg technikai fejlesztési feladatokkal foglalkozó ágazatokba.

Ha ez a másik törekvés is (a bírósági törekvések mellett) bekövetkezne, az a jelenlegi egységes – és az adott feltételek mellett maximális teljesítményt nyújtó – földügyi komplexum további aprózódását jelentené. Ezzel bekövetkezne az agrárágazat informatikai vonatkozású, továbbá fejlesztési irányultságú bázisának felszámolása is!

Az agrártárca számos fórumon nehezményezte, hogy a földügyi, térképészeti tevékenység – beleértve az ingatlan-nyilvántartást is – több évtizede kialakított, működőképes struktúrájának megbontására irányuló szándékok egyoldalú közlése, kompetens döntések (kormány, országgyűlés) nélküli nyilvánosságra hozatala nem szerencsés. A tartósan lebegtetett helyzet rendkívül káros, rombolja a munkamorált a szakterületen, és árt a honi földügyi szakigazgatás társadalmi és nemzetközi megítélésének is. A tárca ma is szilárdan vallja, és képviseli eredeti álláspontját, miszerint a rendszer működésének korábbi zavarait nem az irányítás és felügyelet jogdogmatikai elvek és/vagy szakterületi terjeszkedési törekvések által motivált átszervezéssel, hanem a feladatokhoz mindenkor igazodó feltételek biztosításával kell, és lehet orvosolni. Erre kitűnő példa a hátralékos ügyek felszámolására végrehajtott kampány, melynek segítségével érdemben eltűnt az ügghátralék az ország összes földhivatalánál. Az informatikai fejlesztések pedig az élő munkaerőnél tartósan mutatkozó kapacitás-hiányt

hivatottak áthidalni. Ebben is számottevő eredményeket tudunk felmutatni. Az ingatlan-nyilvántartási munka minőségét, az ott dolgozó köztisztviselők felkészültségét kifogásoló IM megállapítások túlnyomórészt megalapozatlanok. A szakmai háttér megerősítése érdekében folytatott tudatos humánpolitika eredményes. Ebben nagy előrelépést jelent a Nyugat-Magyarországi Egyetem Geoinformatikai Főiskolai Karán – levelező és nappali tagozaton – folyó akkreditált, állami ingatlan-nyilvántartó szervező képzés. A Kar eddig 93 fő felsőfokú végzettségű ingatlan-nyilvántartó szakembert bocsátott ki (idén 154 fő végez). Többségük a földhivataloknál tevékenykedik.

3. A kultúrált földhivatali adatszolgáltatás és az ügyfelek sorbaállásának megszüntetése egymással összefüggő törekvések.

A Budapesten, Székesfehérvárott és Mórahalmon létrehozott korszerű, kihelyezett ügyfélszolgálati irodák egyértelműen sikeresen működnek.

Kérdésünk arra irányul, hogy a további kihelyezett ügyfélszolgálati irodák létrehozása mikorra várható. Másképpen fogalmazva, ezek létrehozásának forrásai mikorra biztosíthatók?

Az igények és a lehetőségek összhangjára nagy hangsúlyt helyezünk. Forrásaink nagyon korlátozottak, de ez csak az egyik szempont. Számolni kell azzal is, hogy sem a köztisztviselői kapacitást, sem a technikai háttérrel nem szabad „szétforgácsolni”, mert a munka hatékonysága látja kárát. A földhivatali adatbázisok távoli elérése jobb lehetőséget kínál az ügyfelek magasabb szintű kiszolgálása tekintetében, ezért fejlesztéseink további célját is ebben látjuk (kiterjesztett TAKARNET adatátviteli hálózat). A fővárosban kicsit más a helyzet, mivel az itt jelentkező feladatok az ún. „kritikus tömeg” közelébe értek. Ezért döntött úgy a Minisztérium vezetése, hogy „dekoncentrálja” a fővárosi szervezetet, azaz egy új körzeti földhivatalt létesít, mellyel csökkenteni lehet a Budafoki-úti hivatal túlterhelését. (A kivitelezés a XIII. kerületi Lehel téren már megkezdődött.)

4. Az értéknövelt szolgáltatások vonatkozásában a földügyi szakigazgatás területét illetően az FVM FTF mellett elsősorban a FÖMI-t illeti elismerés, hiszen a FÖMI egyrészt a műhold-geodézia, másrészt a számítógépes technika és informatika, továbbá a digitális technológia, digitális térképrendszerek kialakítása terén több évtizede sikeres és innovatív intézmény. A témakörhöz kap-

csolódó NATURA 2000, továbbá a MEPAR-ból az intézet által vállalt tevékenység, hasonlóképpen a gyors és korszerű távérzékelési szolgáltatás, a jövőbeli nemzetgazdasági igények tartós, korszerű kielégítését szolgálják.

Az olvasók bizonyára szívesen hallanának részletesebb információkat mind a NATURA 2000 támogatásáról, mind pedig arról, hogy a vázolt többirányú értéknövelt szolgáltatások forrásai (az érintett ágazatok/szakágazatok hozzájárulásából) kellő mértékben (és ütemezéssel) rendelkezésre állnak-e és hol.

5. Még mindig a FÖMI-ben folyó céltudatos és sikeres fejlesztésekkel összefüggésben (távérzékelés, MEPAR, GPS-fejlesztések, DAT stb.) szeretnénk felhívni az FVM vezetés figyelmét arra, hogy a jelentős forrásokat igénylő országos célú fejlesztéseknek az ütemezése is nagyon fontos tényező. Hiszen a kutatásokra és fejlesztésekre beállított felkészült szakemberek és az ahhoz tartozó nagy értékű technikai eszközök folyamatos üzemeltetése alapvető követelmény.

Tudni kell, hogy a nagy jelentőségű fejlesztési programok szakaszos, azaz akadozó végzése

- sokkal több pénzt igényel,
- kisebb eredménnyel jár,
- a sikeres fejlesztések eredménye pedig később hasznosul.

(Ismereteink szerint a MEPAR programból a földügyre háruló feladatok forrásait a földügyi szakigazgatás keretéből biztosították. Pedig a mezőgazdasági parcellaazonosító rendszer (MEPAR) kifejezetten agrár célokat szolgál. Ha ez a tevékenység továbbra is a földügyi forrásokból folyna, az azt jelentené, hogy a földügy belső, indokolt fejlesztési és egyéb programjaihoz szükséges pénzügyi források nem a földügy területén realizálódhatnak. Ez azt vonná maga után, hogy a földügy nem tudna felkészülni a magyar gazdaság jövőbeli igényeinek kielégítésére!

Kérdésünk, hogy a FÖMI keretében folyó ütemes fejlesztések forrásai hosszabb távon is biztosítottak-e. Amennyiben ez csak részben áll fenn, akkor az eszköz és humán erőforrások kihasználatlansága (illetőleg más területen való foglalkoztatása) nagy anyagi kockázatot rejt magában, amelyet vélhetően a FÖMI sem bírna ki!

A 4. és 5. pontban feltett kérdésekre együttes választ kívánok adni.

A források kérdése valóban neuralgikus pont. Amennyiben piaci szolgáltatásról van szó, a bevételnek kell fedeznie a ráfordításokat. Más a hely-

zet, mikor a megrendelő maga a tárca vagy valamelyik intézménye. Amennyiben az új feladathoz a szükséges költségvetési előirányzatokat nem lehetett megjeleníteni, akkor szoktak „kigazdálkodás”-ról, „forrás átcsoportosítás”-ról beszélni a költségvetési szakemberek. Az időbeniséggel, azaz az ütemezéssel is vannak problémák, melyek jelentős része a költségvetési tervezés hazai gyakorlatából fakad. A program-finanszírozás és a pályázati rendszer hozhat áttörést ezen a területen, de az ún. „saját forrás” biztosítása ezeknél is komoly gond. A társfinanszírozás ma még gyermekcipőben jár, bár vannak kedvező tapasztalatok e téren is (pl. NKP Kht. – önkormányzati együttműködés). Ugyanakkor nem mondtunk le arról a törekvésünkről sem, hogy az indokolt többletforrásokat (állami alapmunkák, az avuló földhivatali számítógépes rendszerek pótlása stb.) a központi költségvetéstől igényeljük, lehetőleg bázisjelleggel. E mellett a saját bevételek növelése is egy járható út, amely egybecseng a manapság sokat hangoztatott PPP (Public-Private-Partnership) elképzelésekkel.

6. A parlagrafü elleni védekezés bizonyára mindannyiunk számára kiemelt jelentőségű. Az is természetes, hogy az ezzel kapcsolatos programok irányítását és a forrásokat a mezőgazdasági kormányzatnak kell biztosítania. Az FVM-en belül – ismereteink szerint – ez a Növényvédelmi Főosztály profiljába tartozott, de az nem volt hatékony. Emellett tény az is, hogy a körzeti földhivatalokban dolgozó agronómusok vannak legközelebb a terephez, és ebből eredően ők rendelkeznek a legfrissebb információkkal. Ugyanakkor indokolt figyelembe venni a földhivatalok amúgy is túlzott leterheltségét.

Figyelemmel a földhivatalok tartós leterheltségére – ezen belül a földpolitikai programokból fakadó rövidebb határidejű feladatok szükségszerű elvégzésére – nyilvánvaló, hogy a földhivatalok belső és jövőbeli feladatait segítő és alapozó törekvések tovább sérülhetnek azzal, ha a parlagrafü elleni védekezés irányításának és költségvonzatainak biztosítása a földügyi szakigazgatást terhelnék.

Kérdésünk az, hogy az agrárágazaton belül betervezésre kerültek-e a növényvédelemhez tartozó parlagrafü elleni védekezés földhivatalok által történő közreműködésének forrásai, és azok eljutnak-e a földhivatalokhoz.

A témával kapcsolatos egyeztetések még folyamatban vannak, így végleges döntésről még nem

tudok beszámolni. A földhivataloknak a feladat végrehajtásába való bevonását elsősorban racionális munkaszervezési szempontok motiválják. Meggyőződésünk, hogy a parlagrafü elleni védekezés eredményességét szolgálja a földhivatali szakembereknek felelős közreműködése. Természetesen a kérdés felvezetését megelőző mondatokban foglalt érvekre is figyelemmel kell a feltételeket biztosítani, amelyre jó esélyek vannak.

7. A már eddigi is hosszú témakör-sorozatot még egy kérdéssel szeretnénk bővíteni. Ez egyrészt „a földügyi adatszolgáltatási díjak, másrészt az NKP Kht. bankhitelek visszafizetésének kötelezettsége, továbbá a földmérési-térképészeti alapfeladatok rendszeres és tartós ellátása feltételeinek biztosítása”.

a) Az eddigi megoldás az volt, hogy az adatszolgáltatásból befolyó pénzek a földügy – ezen belül a földmérési alapmunkák – igen szegényes költségvetési forrásait növelték. (Ismeretes, hogy a földmérési és térképészeti tevékenységről szóló törvény költségviselési előírásai ellenére, a geodéziai alapmunkák forrásaiból csak minimális keret áll rendelkezésre.)

b) Az NKP Kht. létrejöttével, továbbá a digitális térképállomány megjelenésével és szolgáltatásával olyan helyzet állt elő, hogy egyrészt a hagyományos térképek iránti igény minimális lesz (és ebből eredően a bevétel is), ugyanis e helyett a felhasználók elsősorban digitális adatokat, adatállományokat fognak igényelni. Az ilyen módon (a digitális adatok szolgáltatásából) megjelenő bevétel azonban a felvett bankhitelek visszafizetését (törlesztését) kell, hogy szolgálják.

c) A leírtakból következik, hogy a geodéziai alapok, alaphálózatok törvényben előírt forrásainak jelenlegi bázisán a jogszabályban előírt feladatok nem végezhetők el. Pedig bizonyára az FVM vezetés előtt is ismert, hogy a földmérési törvényből fakadó, alaphálózati feladatok ellátásához az eddiginél lényegesen nagyobb költségvetési forrásokra van szükség.

Remélheti-e a szakterület, hogy a következőkben az agrárágazat eredményesebb lesz a vizolt feladatok indokolt pénzügyi forrásainak biztosításában?

A választ a 4. és 5. pont kapcsán leírtak már tartalmazzák. Kiegészítésként megjegyzem, hogy nem esélytelen az érintett ágazatokat irányító minisztériumok, főhatóságok együttműködésére is építeni, hiszen a földügyi szakigazgatás adatai a térinformatika infrastruktúráját adják, így fel-

használásuk igen széleskörű. Az eddigi tapasztalatok azonban sajnos nem túl biztatóak, a tárcák leggyakrabban a díjfizetés alóli mentességük érdekében szállnak sikra.

Befejezésül szeretnénk megjegyezni, hogy mivel a mostani interjú keretében elsősorban a földügyi szakigazgatás alapvető kérdéseire koncentráltunk, ezért most nem foglalkoznánk külön olyan kérdésekkel, mint:

- „igazodás az új EU-piachoz”,
- a vidékfejlesztés (EU-KAP2 pillér fejlesztése),
- informatikai fejlesztések,
- a részarány földkiadás során keletkezett osztatlan közös tulajdon megszüntetésével kapcsolatos földügyi feladatok finanszírozása, ütemezése, végrehajtása és
- a falugazdász hálózat stb.

Ugyanakkor szívesen veszünk ilyen irányú tájékoztatást is, és készséggel adunk helyt azoknak a szakfolyóiratban.

Befejezésül megköszönjük a kérdéseink alapján elhangzott válaszokat. Figyelemmel arra, hogy egyes kérdésekre ma csak részleges válaszo-

kat lehetett kapni (egységes földmérési és ingatlan-nyilvántartási szervezet, továbbá a pénzügyi források kérdése: a MEGPAR, a parlafű elleni védekezés és a földmérési alaphálózatok) ezért alkalmas időben ezekre újjólag szeretnénk visszatérni.

About the actual questions of the Hungarian Real Estate Register (Interview with G. Apagyi head of the Hungarian National Survey)

Joó, I.

Summary

Naturally there are many questions referring to the Hungarian surveying and real estate register activity. Among them the most important ones are as follows.

Increase of the financial sources for surveying activity. The second one: to save the unity and the complex organization of National Survey and Real Estate Register.

Az FVM FTF 2002. március 18-i hatállyal kiadta „az állami földmérési alaptérképek felhasználásával készülő egyes sajátos célú földmérési munkák végzéséről és az ezekkel kapcsolatos hatósági eljárások lefolytatásáról, valamint a földügyi szakigazgatásban működő adatszolgáltatás intézményi háttéréről és rendjéről” szóló 13.692/2002. számú

új F2 Szabályzatot.

A Szabályzat és mellékletei (word formátumban) ingyenesen letölthetők a www.fomi.hu címről, illetve beszerezhető a Földmérési és Távérzékelési Intézetnél.

Az Állami Földmérés és a földadó kataszter 1945 utáni átszervezései (következmények és tanulságok)

Dr. Balázs László, az FVM ny. osztályvezetője,
a Fasching emlékérem tulajdonosa

Bevezetés

A második világháború az egész magyar társadalom átszerveződését és életének megváltozását jelentette; a társadalom folyamatos változásai magukkal hozták az állami intézmények megváltoztatásának igényét és ennek végrehajtását is. Mivel ez a folyamat napjainkban is fennáll, hasznosnak látszik áttekinteni a 60 év átszervezéseit, és levonni a tanulságait. Mindezt azért célszerű megtenni, hogy egy ötlet felmerülésekor megnézhessük, vajon nem éltünk-e már a múltban ilyen megoldással, és azt – ilyen távlatból – hasznosnak vagy problémásnak ítéljük-e meg. Természetesen a gazdasági és politikai körülmények, valamint az élet igényei megváltoztak az elmúlt évtizedek alatt, és ezt figyelembe kell venni.

Még be sem fejeződött a második világháború, amikor 1945. III. 15-ére a Függetlenségi Front az Ideiglenes Nemzetgyűlés jóváhagyásával elkészítette „*A nagybirtokrendszer megszüntetéséről és a földművesnép földhöz juttatásáról*” szülő rendeletet, amelyet Debrecenben az Ideiglenes Nemzeti Kormány március 18-án a 10. sz. Magyar Közlönyben hirdetett ki 600/1945. ME szám alatt. Ezzel megkezdődött az egész országra kiterjedő földreform, amely több évig tartott, és alaposan igénybe vette szakterületünket is. Természetesen ez a földmérési szervezetet is érintette. Egyik napról a másikra kellett döntenie sok száz földmérő munkába-állításáról, a munka elvégzéséhez legalkalmasabb szervezetben, a munka technológiájáról, eredményének átvezetéséről az állami nyilvántartásokban.

Az egész feladatra rányomta bélyegét a rendkívüli sürgősség, hiszen már tavasz volt, és meg kellett kezdeni a mezőgazdasági munkákat a kiosztott földeken.

A földreform végrehajtásának felügyelete az FM hatáskörébe tartozott. Ugyanakkor a földreform szervezése és ellenőrzése az Országos Földhivatal feladata volt. Emellett a földmérési munkák szervezése az Országos Földhivatal Országos

Műszaki Hivatalának feladatkörébe tartozott, de a megyékben folyó munkákat a megyei földhivatalok műszaki osztályai fogták össze.

Az Országos Földhivatal Országos Műszaki Hivatalát az FM Gazdasági Műszaki Hivatalából (GMH) alakították ki, a megyei földmérési szervezet létszámát részben az említett Gazdasági Műszaki Hivatal (GMH) személyzetéből, részben az Állami Földmérés személyzetéből, részben pedig szerződéses mérnökökből biztosították. Ez azt jelenti, hogy az Állami Földméréstől független szervezet végezte a földmérési feladatokat, de az Állami Földmérés által előállított térképek alapján. Az elkészült munkákat nagyrészt az Állami Földmérés szervezetéből átrendelt mérnökök vizsgálták.

Szó volt az **Állami Földmérés** szervezetéről. Ez a szervezet készítette az ország vízszintes és magassági alaphálózatát, továbbá a kataszteri térképeket. Ezeket használták a földreform végrehajtásához is, de a földreform térképi változásait nem vezették át, mivel a gyors munka érdekében egyszerűsített eljárásokat kellett alkalmazni, és ennek pontossága nem felelt meg az Állami Földmérés előírásainak.

Megjegyezzük, hogy az Állami Földmérés ekkor a PM szervezetéhez tartozott. Megyei szervezete nem volt, de két-három megyénként voltak „földmérési felügyelőségek”.

Foglaljuk össze, hogy 1945-ben milyen hivatali szervezetekből állt az ország földmérési szervezete, a földadókataszter és a földreform intézményrendszere.

- 1.) A PM-hez tartozó szervezetek:
 - a) az Állami Földmérés (ÁF) és
 - két-három megyénként a földmérési felügyelőségek,
 - az (ÁF) felügyelete alá tartozó
 - Országos Térképtár és
 - Háromszögelési Hivatal.
 - b) a földadókataszteri szervezet, továbbá
 - a földadókataszteri megyei szervezet, amely a megyei igazgatási szervezet pénzügyi osztályának keretében működött.

- 2.) Az FM keretében működött:
- az Országos Földhivatal (OF),
 - az OF Országos Műszaki Osztálya,
 - a megyei földhivatalok és azok keretében a műszaki osztályok.
- 3.) Az IM keretébe tartozott a telekkönyvi irányító szervezet.
- 4.) A járásbíróóságok keretébe tartoztak a területi telekkönyvi hatóságok.

Együttműködés a jelzett szervezetek között

1. A földreform eredményeinek átvezetése az állami nyilvántartásban

Amennyiben a földreform térképezése az Állami Földmérés szabályai szerint készült volna:

a földmérés eredményeként készült térképek az a hivatal (igényesebb numerikus munkák esetén a földmérési felügyelőség) vagy annak kirendelt mérnöke felülvizsgálata után osztálybesorolás céljából megkapta volna a földadókataszteri szervezet, valamint telekkönyvezés céljából a telekkönyvi hatóság.

A tényleges út (az eljárás gyorsítása érdekében engedélyezett egyszerűsítések miatt) nem ilyen volt. Ugyanis a gyors telekkönyvezés érdekében a területek mértékének bizonytalanságát úgy hidalták át, hogy a telekkönyvi betét „A” lapjára feljegyezték a következőt: „A 600/1945. ME sz. rendelet alapján kiosztott birtok helyrajzi száma és a terület nagysága a részletes felmérés során hivatalból kiigazítható”.

Az előzőkből látható, hogy hány hatóságot kellett igénybe venni a tulajdonjog elismeréséhez.

2. Az első részleges tagosítások 1949. évi munkájában részt vettek a földhivatalok dolgozói, az Állami Földmérés munkatársai és a földadókataszteri dolgozók, továbbá a telekkönyvvezetők. Ez a közös tevékenység is alátámasztotta azt a felismerést, hogy ezeket a szakterületeket közös szervezetbe lehetne összevonni. Az előzőekben részletezett szervezetek közül az Állami Földmérés és a földadókataszter a pénzügyminisztériumhoz tartozott (ezen belül külön részleghez!).

A fenti részlegek egyesítése több lépésben történt. Az első lépésként tervezett átszervezésre vonatkozó előterjesztést a Népgazdasági Tanács titkársága készítette el (száma: 10/1950.), és annak alapján a Népgazdasági Tanács 1950. január 5-én úgy határozott, hogy az állami földmérési és a földadókataszteri szolgálatot a pénzügyminiszter főfelügyelete alatt az állami földmérési szolgálat ke-

retében egyesíteni kell, és azt az Országos Földmérési Intézetre (OFI), illetve a hozzá tartozó – megyénként felállítandó – megyei földmérési igazgatóságokra bízta.

Mivel ezek a megyei igazgatóságok vették át a földhivatalok műszaki osztályának feladatait is, az OFI és a Megyei Igazgatóságok szervezetét (létszámát és feladatait), a működési szabályzatot a pénzügyminiszter a földművelésügyi miniszterrel egyetértésben állapította meg. Az OFI és a megyei földmérési igazgatóságok személyzetét; a PM Állami Földmérési Ügyosztálya, valamint az Állami Földmérés hivatalaiból, a földadó hivatal és szervezetei, a Fővárosi Tervező Intézet Városmérési Osztálya, az Országos Földhivatal műszaki osztálya és a megyei földhivatalok műszaki személyzetéből kellett összeállítani /29300/1950. (I. 12.) PM számú rendelet/.

Ez az 1950. évi átszervezés lényeges változást jelentett a földmérési és földadókataszteri munkálatok irányításában, mert olyan központi szerv állt fel, amely néhány év múlva önálló országos főhatósággá alakult. A helyi szervek tekintetében ennek jelentősége abban állt, hogy valamennyi megyében földmérési igazgatóságot alakítottak, amelyeknek hatásköri területe megegyezett az államigazgatás új megyéinek területével.

Megjegyezzük, hogy a földmérési munkák szempontjából nem alakult ki a teljes egység, mert az egymás után alakuló műszaki tervező irodák a saját tervezésükhöz szükséges geodéziai munkákat saját geodéziai osztályaikkal végezték.

Az egységesség biztosítása érdekében kötelező volt az állami földmérési alapadatok használata, az elkészített munkarészekből pedig kötelező lett az előírt munkarészek átadása; segítő azok későbbi felhasználását.

Az 1950. évi átszervezés értékelése

A jelen összeállítás szerzője maga is közvetlen részese volt az átszervezéssel kapcsolatos eseményeknek, hiszen vezetője volt a Zala megyei Földhivatal műszaki osztályának, majd a földmérési igazgatóság mérnöke, később a Fejér megyei Földmérési Igazgatóság vezetője, 1953-tól pedig a főhatóság munkatársa lett. Így belülről közvetlenül látta, és átélte az átszervezést. Ezek ismeretében a következő értékelést lehet adni.

– Az összevonás indokolt, hiszen a szervesen összekapcsolódó földmérés és a földnyilvántartás közös szervezetbe került. Így közvetlen kapcsolat jött létre a két szolgálat között (egy közös hivatalon belül).

– Indokolt volt, hogy a katonai térképész szolgálat nem tartozott az integrálódott szervezetbe. Ugyanakkor a kapcsolatot biztosította a közös elvek alapján készített és közösen használt geodéziai vízszintes és magassági alapponthálózat, továbbá a légifényképezés.

– A földmérési szempontból azért volt *előnyös* az összevont szervezet, mert valamennyi földmérési igazgató földmérő szakember volt. Ez azonban belső feszültséggel is járt, mert a kataszteri szakemberek kissé háttérbe szorultak.

– Előnyös volt a közös szervezet azért is, mert így a munkatervek együtt készültek, és a két szakterületet csak néhány ajtó választotta el egymástól.

– *Hátrányos volt* az, hogy az új szervezet továbbra is a PM felügyelete alatt működött (szabályozások kiadásában az FM-mel egyetértésben). Így a két tárca érdekeit kellett elsősorban teljesítenie, de az új szervezet jól tudott alkalmazkodni a markánsan megfogalmazott „népgazdasági igényekhez” és nemzetközi védelmi érdekekhez.

Az 1951. évi átszervezés

Az 1951. évi átszervezés elsődleges célja az Állami Földmérés és a földadókataszteri szolgálat egyesítésének továbbfejlesztése volt. Az 1951. évi átszervezés finomító, továbbfejlesztési intézkedésekből állt. A Népgazdasági Tanács 263/12/1951. sz. határozatában 1951. március 12-én intézkedett az Országos Földméréstani Intézet (OFI) átszervezéséről. Erre azért is szükség volt, mert az OFI egyidejűleg irányító és operatív szerv is volt. Az említett határozat kimondta, hogy az OFI a geodéziai munkálatok legfőbb irányító szerve kell legyen úgy, hogy abban – a geodéziai munkák elvi irányításán és ellenőrzésén kívül – csak hatósági feladatok és az országos jellegű felsőgeodéziai, illetőleg az ország egész területére kiterjedő hálózati munkák operatív végrehajtása, valamint a tudományos geodéziai munkálatok elvégzése és a térképtári szolgálat maradjon. Ennek megfelelően a Népgazdasági Tanács elrendelte, hogy a nem hatósági jellegű és nem országos hálózati geodéziai munkák közül a városok pontos felmérésére és térképezésére, a nagyobb pontosságú geodéziai munkákra és az 1:5000 méretarányú állami térképek készítésére – vállalati formában – **Földmérési Irodát** kell szervezni. Az iroda létszámát az OFI IV. osztályának személyzetéből kellett biztosítani. Ugyanabban a határozatában intézkedés található arról, hogy az első bekezdésében nem említett sajátos geodéziai feladatokat (ipari, bányászati, me-

zőgazdasági, vízépítési, terület- és községrendezési célokra, valamint általában a műszaki létesítmények tervezéséhez végzendő felmérések) a **Földmérési és Talajvizsgáló Iroda** (FTI) feladatkörébe utalták.

Bár az FTI az Építésügyi Minisztérium felügyelete alá tartozott, a földmérési vonatkozású szakmai irányítást és ellenőrzést az OFI elnöke gyakorolta. Különösen jelentős volt a határozat azon intézkedése, mely az OFI főhatóságként az **Országos Tervhivatalt** jelölte meg. **Ezzel az került kifejezésre, hogy az Állami Földmérés nem egyetlen tárca érdekeit szolgálja, hanem a népgazdaságot látja el térképekkel.**

A földnyilvántartás vonatkozásában nagy jelentőségű volt, hogy az 1950-ben létrehozott és meggyéknként vezetett közületi földkönyvet községekre kell bontani, és a kataszteri birtokívekkel együtt „állami földkönyv” elnevezés alatt a községekben kell továbbvezetni. A decentralizált földkönyv vezetésére a járási tanácsi hivatal mezőgazdasági osztályaira összesen 280 alkalmazási helyet kellett szervezni (ebből 40 új létszámhelyet). Nagyon érdekes volt a létszámhelyek biztosítása is:

- a járási és városi pénzügyi szervek létszámából 100 fő,
 - a megyei földmérési igazgatóságok létszámából 40 fő,
 - a telekkönyvi alkalmazottak létszámából 50 fő,
 - a járási és városi mezőgazdasági osztály létszámából 50 fő,
 - új létszámhely 40 fő,
- Összesen: 200 fő

Az említett határozat alapján az állami földmérési szolgálatot (OFI) közvetlenül a Minisztertanács főfelügyelete alá helyezték.

Az eddig ismertetett átszervezések elsősorban a földmérési és földadókataszteri szervezet egyesítését valósították meg, azaz létrehozták a **földnyilvántartást** és annak szervezetét, és magas szintre emelték a felügyeleti szervezetet. (Ez utóbbi természetesen még tökéletesítésre várt.)

Probléma maradt az, hogy – bár csökkentett formában – de fennmaradt az OFI kétirányú, irányító és operatív feladatköre.

Értékelés

Az 1951. évi átszervezés szervezetileg összeolvasztotta a földmérést és földnyilvántartást, de a helyi szervezet a tanács keretében maradt (kettős irányítás). Ugyanakkor az OFI-nak közvetlenül a minisztertanács felügyelete alá helyezése növelte a szakmai és politikai súlyt.

Az 1952. évi átszervezés

Az OFI-ból az operatív részlegek leválasztására és egyéb finomításra a Nép gazdasági Tanács a 11/1952. sz. határozatot hozta, és erre támaszkodott a Minisztertanács 2043/13/1952. sz. határozata. Eszerint az OFI helyett az Állami Földmérési és Térképészeti Hivatalt (ÁFTH) alakították ki. Ennek külön-külön volt Műszaki osztálya és Földnyilvántartási osztálya. Ugyanakkor az OFI Felsőgeodéziai, illetve Térképészeti osztályából alakult a Geodéziai és Kartográfiai Intézet. A Földmérési Irodából Városmérési Iroda lett, a megyei igazgatóságokból gazdasági iroda jellegű megyei földmérési irodák alakultak 1952. június 1-től. Továbbá a járási tanácsoknál lévő földnyilvántartási részlegekből a megyei földmérési irodához tartozó járás-i földnyilvántartási kirendeltségeket hoztak létre.

A megyei földmérési irodák tájközponti beosztással működtek. 2–3–4 megye egy tájközpontot alkottak a következők szerint:

- Budapest: Pest, Fejér, Komárom és Nógrád megye;
 - Győr: Győr, Vas, Veszprém és Zala megye;
 - Pécs: Baranya, Somogy, Tolna megye;
 - Hódmezővásárhely: Csongrád, Bács-Kiskun és Békés megye;
 - Debrecen: Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár és Szolnok megye;
 - Miskolc: Heves, Borsod-Abaúj-Zemplén megye.
- A földmérési irodákban földmérési osztály és földnyilvántartási osztály működött (később ezekből „műszaki” részleget és „földnyilvántartási” részleget alakítottak).

A megyei földmérési irodák feladataik jelentős részét megrendelésre, díjazás ellenében végezték, a dolgozók nagy része teljesítménybérben dolgozott.

Az 1953. év

Ebben az évben nem volt átszervezés, de a későbbi átszervezéseket befolyásolta a geodéziai koordinációról szóló önálló jogszabály [(57/1953. (XII. 16.) MT rendelet és a végrehajtására kiadott 6154-45/1953. (Tg. É. XII. 29.) ÁFTH sz. utasítás]. Ennek alapján a jelentősebb földmérési munkákat be kellett jelenteni a földmérési megyei szervezetéhez, az előírt munkarészeket (a munkálatok befejezése után) át kellett adni a megyei szervezet részére.

Értékelés

Az 1952-es átszervezés megszüntette azt a folyamatot, amely az 1952–53. évi átszervezések során megindult. Érdekes viszont, hogy a járási

földnyilvántartási kirendeltségeket a járásbírók épületében, a telekkönyvi hatóságok szomszédságában kellett elhelyezni, továbbá hogy az ÁFTH 129 fős telekkönyvi szakembert is átvett; elsősorban azért, hogy ne új személyzetet kelljen kiképezni.

Az 1954. évi átszervezés

1954 elején úgy látszott, hogy az 1952–53. évi átszervezések után hosszabb időre kialakult a földmérési és a vele egyesített földnyilvántartási szervezete. Ekkor azonban még nem lehetett látni, hogy 1954-ben gazdalajstrom rendszert vezetnek be, és a PM átveszi a gazdalajstrom készítésének irányítását és ezzel együtt a megfelelő szervezetet is. 1954. október 25-én a PM igényére a Minisztertanács kiadta a 2190/61/1954. sz. határozatát, amely elrendelte, hogy a gazdalajstrom elkészítésének irányítása – és ezzel a földnyilvántartás is – a pénzügyminiszter hatáskörébe tartozzék. E feladatkör ellátásához az ÁFTH átadta a pénzügyminisztériumnak a központi és vidéki szervezeteinek földnyilvántartási részlegeit; ezzel megszűnt a kialakuló egyesítési folyamat. A földmérési és a földnyilvántartás ismét több évre elszakadt egymástól. (Ebben személyi ambíciók is szerepet játszottak.)

Ezzel egy szerves kapcsolat szakadt meg, és csak három év múlva, egy újabb átszervezéssel lehetett ezt a csorbát kijavítani.

Az 1954. évi átszervezés elrendelése alapján a pénzügyminiszter és az ÁFTH elnöke együttes utasítás alapján a következők szerint rendelkezett. A földnyilvántartási feladatokat a pénzügyminisztérium földnyilvántartási osztálya irányította, amelyhez a következők tartoztak:

- a megyei tanácsok pénzügyi osztályának földnyilvántartási csoportja,
- a járási tanácsok pénzügyi osztályának földnyilvántartási csoportja és
- a budapesti fővárosi földnyilvántartási csoport.

Ez az átszervezés földmérési vonatkozásban a következő változásokat hozta:

- a polgári geodézia és térképészet országos főhatósága az Állami Földmérési és Térképészeti Hivatal (ÁFTH), amely a Minisztertanács közvetlen felügyelete alá tartozott;
- az ÁFTH szervezetének keretében Központi Geodéziai és Térképészeti Adattár, valamint az ország valamennyi polgári geodéziai szerve felett szakmai felügyeletet gyakorló Geodéziai Felügyeleti Osztály működött;

– megszűntek a megyei földmérési irodák, a földmérési hatósági feladatokat az ÁFTH megyei kirendeltségek látták el;

– a Városmérési Irodából, a Geodéziai és Kartográfiai Intézetből, továbbá a megyei földmérési irodák megrendelésre dolgozó részlegeiből megalakult

- a Budapesti Geodéziai és Térképészeti Vállalat (BGTV),
- a Kartográfiai Vállalat (KV) és
- a Pécsi Geodéziai és Térképészeti Vállalat (PGTV).

Az ÁFTH-n belül műszaki főosztály, valamint terv, munkaügyi és statisztikai osztály alakult. A műszaki osztályon belül két osztály működött: a műszaki fejlesztési osztály, valamint geodéziai felügyeleti osztály. A kirendeltségek irányítását a geodéziai felügyeleti osztályon belül lévő kirendeltségi csoport végezte.

1955–56

Ez az időszak nem jártak olyan átszervezésekkel, mint az előzőek. Ugyanakkor a következő jelentős eredmények születtek:

– a 7/1955. (11. 6.) MT sz. rendelet lehetővé tette a földmérő munkaközösségek létesítését;

– az 1100/1955. (XII. 11.) MT sz. határozat engedélyezte a „Térképészet Kiváló dolgozója” kitüntető jelvény adományozását az ÁFTH szakterületén;

– a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége (MTESz) tagegyesületeként 1956-ban megalakult a Geodéziai és Kartográfiai Egyesület.

Az 1957. évi átszervezés

Az 1957. évnek az ad jelentőséget, hogy olyan szervezet jött létre, amely tíz éven át fennállt. Már január 5-én megjelent az 1001/1957. (I. 5.) Korm. sz. határozat, amely a földnyilvántartási szervezet ÁFTH-hoz való visszacsatolásáról intézkedett. A határozat végrehajtására a pénzügyminiszter és az ÁFTH elnöke a 105/1957. PM sz. együttes utasítása intézkedett. A földnyilvántartási feladatok szervezetét a következők szerint határozták meg:

– megyei hatáskörben a megyei földmérési és földnyilvántartási felügyelőség földnyilvántartási csoportja;

– járási hatáskörben a megyei földmérési és földnyilvántartási felügyelőségek járási földnyilvántartási kirendeltsége, továbbá

– a fővárosi földnyilvántartási kirendeltség.

Az ÁFTH központi szervezetéről a következő módon rendelkeztek.

Az ÁFTH élén a Minisztertanács által kinevezett elnök áll, akit távolléte alatt a műszaki főosztály vezetője helyettesít.

Belső tagozódás:

- titkárság,
- műszaki főosztály, azon belül
 - műszaki fejlesztési osztály,
 - vállalati osztály,
 - felügyelőségi osztály,
- önálló földnyilvántartási osztály,
- önálló kartográfiai osztály,
- pénzügyi és gazdasági osztály,
- tudományos munkatársak.

Az ÁFTH alá tartozó államigazgatási szervezetek:

– az ÁFTH megyei kirendeltségeiből és a földnyilvántartás helyei egységeiből alakult 19 megyei földmérési és földnyilvántartási felügyelőség;

– az ÁFTH Központi Adattára;

– a Budapesti Fővárosi Földnyilvántartási Kirendeltségek.

Az ÁFTH megyei földmérési és földnyilvántartási felügyelősége a hatáskörébe utalt szakmai feladatokat két, egymással szorosan együttműködő, de szakmailag egymástól elkülönülő önálló csoportba osztva látta el. Az ÁFTH elnökének megbízása alapján az egyik csoport vezetője egyúttal a felügyelőség vezetője is, a másik csoport vezetője pedig a felügyelőség vezetőjének helyettese. De az irányítás nem terjedt ki a másik csoport szaktevékenységére.

Az ÁFTH Központi Adattára feladatait az adattári részleg és a térképtári részleg útján látta el. Ez az év elején még nem volt teljesen önálló szervezet, de 1957. augusztus 23-ától már önálló lett.

1957-ben megalakult a „TERRA” térképszolgálat, amely később (kilencévi működés után) beolvadt a Kartográfiai Vállalat tevékenységi körébe.

Értékelés

A gyakorlat bebizonyította, hogy a földmérés és a földnyilvántartás mesterséges szétválasztása után a feladatok végrehajtása nem volt sem gazdaságosabb, sem gyorsabb, mint az együttes szervezet időszakában. Újlag az is bebizonyosodott, hogy a tanácsi szervekbe való részleges beolvastás (és így a kettős felügyelet kialakítása) nem célravezető.

Az sem volt előnyös, hogy a szervezet egy részét egy másik tárcához csatolták, mert így a komplex népgazdasági igényeket elnyomja a mi-

nisztériumi érdek, és így torzulnak az általános igények kielégítésének lehetőségei.

A kialakított megyei és járási szervezetekben a földmérés és a földnyilvántartás aránylag jól lett elhelyezve. Bár a két szakterület igyekezett minél több járásban megszerezni a kirendeltség vezetését. A kirendeltségek elhelyezése a járásbíróóság épületében kellő biztosítékot adott az együttes működésre – élő szóval is.

(A földnyilvántartás és a telekkönyv ott együtt volt a két nyilvántartás térképével, így a kapcsolatot közvetlenül lehetett érvényesíteni.)

Jelentős volt a számítógépes nyilvántartások kialakításának megkezdése is.

Az ÁFTH élén az elnök állt, akinek elnökhelyettese is volt. Tanácsadó szerve az ÁFTH kollégiuma lett.

1955-ben az ÁFTH-n belül kartográfiai csoport, majd 1956-tól önálló kartográfiai osztály alakult.

Azzal, hogy 1954 őszén az ÁFTH-nak át kellett adnia a Pénzügyminisztériumnak a központi és vidéki szervezeteinek földnyilvántartási részlegeit, megszakadt a földmérés-földnyilvántartás egyesítési folyamata. A földnyilvántartási vidéki szervezet újra a tanácsi szervezetbe került, így a földnyilvántartási feladatokat

- a PM földnyilvántartási osztálya,
- a megyei tanács VB. Pénzügyi osztályának földnyilvántartási csoportja,
- a járási tanács VB. Pénzügyi osztályának földnyilvántartási csoportja,
- a budapesti fővárosi földnyilvántartási csoportja látta el.

A földnyilvántartás összlétszáma 620 fő volt, ebből

- a járási tanácsoktól átvett földnyilvántartó: 280 fő,
- az OFI által alkalmazott szerződéses földnyilvántartó: 100 fő,
- telekkönyvtől átvéve: 129 fő,
- a megyei földmérési igazgatóságtól átadva: 36 fő

- engedélyezett további létszámhely: 75 fő
- Összesen: 620 fő

Az ÁFTH kirendeltségek létrehozásával sikerült megtartani a közvetlen kapcsolatot az ÁFTH és a megyékben működő földmérők között.

A változó gazdasági és politikai követelményekkel összhangban a feladatok végrehajtásának egész sorát vállalati formába vitték át. Így a dolgozókat teljesítménybérben lehetett foglalkoztatni. A geodéziai munkákat megrendelésre végez-

ték, a hatósági feladatokat pedig az ÁFTH megyei kirendeltségei látták el.

Az 1967. évi átszervezés

Az 1960-as évek egyik fő politikai-gazdasági törekvése az „új gazdaságirányítási rendszer” kidolgozása volt. Ez alapvetően érintette a földmérési-földnyilvántartási szervezetet is; mind a központi irányítást, mind pedig a helyi hatósági szervezetet.

Az elv az volt, hogy egyszerűsítik a minisztériumi irányítást. Megszüntettek, összevontak minisztériumokat és országos hatáskörű szervezetet. Ennek keretében 1967 áprilisában összevonták az addigi Földművelésügyi Minisztériumot, az Élelmezésügyi Minisztériumot, az Országos Erdészeti Főigazgatóságot, valamint az ÁFTH-t. Így jött létre a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium (MÉM).

Az új minisztériumban a volt ÁFTH szervezetét és a volt FM Földbirtokpolitikai Főosztályát egyesítették. Így jött létre a MÉM-en belül az Országos Földügyi és Térképészeti Hivatal (OFTH). Ennek a szervezetnek a vezetőjévé az ÁFTH előző évben odahelyezett elnökhelyettesét nevezték ki. Az OFTH kezdő létszáma 90 fő volt, 16–18 fős főosztályokkal, de így is ez sokkal kisebb létszám mint az ÁFTH-ban. Az ÁFTH visszamaradó létszámából alakult meg a Földmérési Intézet (FÖMI), és a Központi Adat- és Térképtár is.

Az OFTH tagozódása a következő lett:

- földhasználati főosztály,
- földmérési főosztály,
- földnyilvántartási főosztály,
- térképészeti önálló osztály,
- katonai osztály,
- pénzügyi és vállalatfelügyeleti osztály,
- igazgatási osztály.

Ez a szervezet az évek során többször változott; így például a személyzeti osztály a minisztériumi személyzeti egységbe olvadt, két önálló osztályból főosztály lett, majd 1981-től a földmérési főosztály és a térképészeti főosztály összeolvadt földmérési és térképészeti főosztály név alatt, továbbá az igazgatási osztály és a pénzügyi és vállalatfelügyeleti osztály összeolvastásából főosztály lett.

Az 1967. évi átszervezéssel megszűnt az önálló, közvetlenül a Minisztertanács felügyelete alá tartozó földmérési főhatóság. Új körülmények között kellett végezni a földmérés irányítását.¹

Az 1967-ben kialakított megyei és járási szervezet lényegesen eltért az előzőtől. Az átszervezé-

si elgondolás abból indult ki, hogy a földbirtokpolitikai szakvonalnak járási szervezete is volt, és ezt meg is kell tartani. Ezért megyei és járási földhivatalokat alakítottak. Ezek központi költségvetésből működő tanácsi szakigazgatási intézmények lettek.

A földhivatalok közvetlen irányítását és felügyeletét az illetékes tanácsok végrehajtó bizottságai, szakmai irányítását, gazdasági és pénzügyi ellenőrzését pedig:

- megyei és fővárosi földhivatal esetén a MÉM OFTH,
- járási szintű földhivatal esetén az illetékes megyei földhivatal,
- a fővárosi kerületi földhivatalok vonatkozásában a Fővárosi Földhivatal látta el.

Ebben a „kettős irányítási” szerkezetben a földhivatalok költségvetési és beruházási hitelkereteit (valamint beralapjukat) a MÉM OFTH állapította meg, és biztosította. A megyei földhivatalban a három szakterületnek külön-külön osztálya alakult, a járási földhivatalban pedig külön-külön csoportok jöttek létre.

Az átszervezés nehéz és igényes munkát kívánt, hiszen munkaszervezési, beruházási, elhelyezési és foglalkoztatási gondokat kellett megoldani (pl. térképtáros minden járásban).

A megyei hivatalokon belül a szaklétszámok arányát a földhivatal vezetője állapította meg; annak ellenére, hogy több esetben nem ismerte, és

így nem értette a szakterületek munkáját, mert esetleg egészen távoli munkaterületről került a földhivatal élére.

Az átszervezés a földmérési hatósági feladatok rendjét is megváltoztatta.

Véleményezés

A kettős irányítás tipikus hátrányai jelentkeztek az átszervezést követően. Ez várható volt, főleg ha ennyi szaktevékenység van együtt egy szervezetben. Elképzelhető, hogy milyen széles ismeretkörű vezetőre volna szükség egy ilyen szervezet irányításához. Ha valamelyik szakterületet ismeri hozzávetőlegesen, akkor még rosszabb, mert azt a szakterületet fogja előnyben részesíteni. Az, hogy szabadon rendelkezhetett a különféle szakterületek létszamarányairól, még fokozta a belső feszültségeket.

A szakterületek ilyen felaprózása ugyanakkor nem fokozta a hatékonyságot. Sok problémát jelentett az eltérő szakképzettség, mert ez nem érvényesült a fizetésekben. Az átszervezés megváltoztatta a földhivatalok jogállását is.

A földhivatalok a megyei (fővárosi) tanács vb. közvetlen felügyelete alá tartoztak. Az átszervezéssel a földhivatali szervezet a vb. mezőgazdasági osztályának (a fővárosban: főosztályának) felügyelete alá került, vezetőit ennek az osztálynak a vezetője nevezte ki. Mindez lényegesen hátrányosabb jogállást és ebből fakadóan helyileg több hátrányt jelentett.

1) Szerkesztőségi megjegyzés (lásd 13. oldal):

Az ÁFTH-t is érintő 1967. évi átszervezést megelőző évben (1966) már egyre határozottabb jelei voltak annak, hogy a minisztériumok, főhatóságok összevonására sor fog kerülni, és ez érinteni fogja az ÁFTH-t is. Az első esemény az volt, hogy 1966-ban felmentették az ÁFTH elnökének addigi (de a szakterülethez nem értő) elnökhelyettesét, és helyette a Pártközpont illetékes osztálya egyik munkatársát nevezték ki elnökhelyettesnek.

A második figyelemre méltó esemény az volt, hogy Fehér Lajos (Mt elnökhelyettes) meglátogatta az ÁFTH elnökét, és az akkori Műszaki Főosztály vezetőjének bevonásával konzultatív megbeszélést tartott, kifejtve az új gazdaságpolitikának a magyar mezőgazdaságot is érintő elképzeléseit, utalva annak földnyilvántartási vonatkozásaira is.

Még később (1967 telén) egyre több hír érkezett az ÁFTH-hoz, amely jelezte az akkori FM Földbirtokpolitikai Főosztálya és a földnyilvántartás (vagy pedig a teljes földmérés-térképészet és földnyilvántartás) összevonása szükségességének gondolatát.

Az ÁFTH részéről ekkor egész vitasorozat alakult ki arról, hogy miért nem lehet a földmérés és nyilvántartás egységes szerkezetét megbontani.

Valamivel később (ugyancsak a Pártközpontból kiküldött) nagy tekintélyű agrárpolitikus (Romány Pál) látogatására került sor; több ÁFTH vezető részvételével és gazdag szakmai/térképészeti anyag kiállításával együtt. A tanácskozásnak és kiállításnak egyetlen célja volt: bebizonyítani, hogy „a földmérés és nyilvántartás egységét nem szabad megbontani”. Ez olyan jól sikerült, hogy 1967 során a teljes ÁFTH bekerült az újonnan szervezett MÉM-be.

Meg kell említeni, hogy az előző bekezdésben említett helyzeten túlmenően megváltozott a földhivatalok gazdálkodási rendje is. A megyei földhivatalok az önállóan gazdálkodó tanácsi költségvetési szervekre előírt számviteli, pénz- és hiteligazdálkodási, valamint beszámoló rendszer szerint voltak kötelesek működni; beleértve a költségvetési és beruházási hiteligazdálkodást, valamint bérkeretet is. Mindezeket a megyei tanács állapította meg, és biztosította (ezt a MÉM központi keretből csupán kiegészíthette). Ebből adódóan az egyes földhivatalok anyagi helyzete és fejlesztési lehetősége az egyes tanácsi szervek anyagi helyzetétől és a jóindulatától függött!

Az 1967-évi markáns átszervezést 1972-ben újabb integrálás követte. Mint ismeretes, a kezdeti folyamat az állami földmérés és földadókataszteri szervezet egyesítését eredményezte, 1972-ben pedig a telekkönyvi nyilvántartás átvételével még magasabb szintű, egyre komplexebb szerkezet jött létre.

A földhivatali szervezet profiljának továbbfejlesztésével (földnyilvántartás, ingatlan-nyilvántartás) megnehezítette a földmérési feladatok irányítását, elsősorban a földmérést nem ismerő vezetők megjelenésével. Amíg földmérési igazgatóságok voltak, addig minden egység vezetője földmérő volt; amikor megkezdődött az integrálódási folyamat, a vezetői helyeket meg kellett osztani az integrált szervezetek képviselőivel, így 1967 után már alig volt földmérő a vezetők között. Ez vitákat jelentett sok mindenben. (Sok esetben a szakmai vezetők igyekeztek a pártbeli helyzetüket is felhasználni.)

Mint már említettük, az 1967. évi átszervezés során az ÁFTH egyes részeiből valamint az ÁFTH Központi Adat- és Térképtárából 1967. augusztus 1-jétől egy új földmérési-térképészeti szervezet alakult, a Földmérési Intézet (FÖMI). 1972-től az Intézet feladataihoz tartoznak a kozmikus geodéziai kutatások is. 1976-ra felépült a Penci Kozmikus Geodéziai Observatórium. 1980-tól már megkezdődtek a távérzékelés hasznosítását célzó fejlesztések is. A bővülő feladatoknak a FÖMI úgy tudott eleget tenni, hogy létszáma mintegy 170 főre bővült, majd 1980-tól főosztályrendszer alakították ki:

- Műszaki Fejlesztési és Kutatási főosztály, három osztállyal,
- Kozmikus Geodéziai Observatórium, kettő osztállyal,
- Távérzékelési főosztály, kettő osztállyal,
- Földmérési és Adattári főosztály, három osztállyal,

- Gazdasági és pénzügyi főosztály,
- Igazgatási önálló osztály.

1972. évi átszervezés

A rokon szakmai tevékenységek integrálásának nagy folyamata, amint láttuk 1950-ben kezdődött, és 22 év múlva, 1972-ben fejeződött be. Ugyanis az 1024/7971. (IX. 29.) Korm. sz. határozat alapján a telekkönyvi nyilvántartás a földhivatalokhoz került; a telekkönyv irányítása és ellenőrzése pedig az IM-ből a MÉM-OFTH-ba. Így a külön-külön vezetett telekkönyvi nyilvántartást össze kellett vonni a földnyilvántartással; létrehozva az egységes ingatlan-nyilvántartást, továbbá biztosítani kellett az egységes (és összevont) nyilvántartás korszerű térképi alapjait is! Természetesen az egységes ingatlan-nyilvántartás felfektetése hosszú évek (9 év) megfeszített munkájába került. Közben a földmérésnek lépést kellett tartania a műszaki fejlődéssel (műholdgeodézia, távérzékelési technológiák kialakítása, a geodéziai alaphálózatok és alaptérképek egységesítése és korszerűsítése, továbbá a digitális technikák bevezetése mind a felmérésnél, mind pedig a földhivatalok területén). S mindez olyan módon valósult meg (és van még mindig fejlesztés alatt), amely egyetlen földmérési és ingatlan-nyilvántartási szervezettel számolt mind az operatív feladatok ellátása, mind pedig a korszerű technológiai folyamatok vonatkozásában (adatgyűjtés, feldolgozás, tárolás, szolgáltatás). Természetesen addig is, amíg az egységes ingatlan-nyilvántartást létrehozták, a két nyilvántartást az addigi munkarészekben tovább kellett vezetni. A földhivatalok eredeti felépítése: vezető, földhasználati osztály, földmérési osztály, ingatlan-nyilvántartási osztály, igazgatási és pénzügyi önálló csoport, személyzeti és oktatási ügyintéző.

Általános véleményezés

Hosszú, nehéz tárgyalások után létrejött egy magas fokon integrálódott szervezet, ahol a térképkészítést, a különféle célokra készülő nyilvántartást és azokon a változások átvezetését egy szervezeten belül egyidejűleg végzik; így az azonos átvezetés biztosítva van, különösen amióta a gépi nyilvántartás létrejött a földhivatalokban.

Nagyon fontos az, hogy a nyilvántartások alapja a földmérési szakvonal által készített térképi, illetve az általa megvizsgált és a térképen is átvezetett változási vázrajz. Meg kell jegyezni, hogy a gépi nyilvántartásban szereplő alapadatok a földmérési munka során jöttek létre (a területjegyzék:

helyrajzi szám és a terület nagysága). Ha nem együtt lenne ez az integrált szervezet, a térképi változásokat, a területjegyzéket a földmérés vezetné, a többi munkarészben pedig az ingatlan-nyilvántartás és így a szinkronitás nehezen lenne biztosítható (lásd telekkönyvi időszak).

Egyébként ebben a szervezetben is fennáll a versengés az osztályok között (szerencsére nem áll mindegyik mögött egy külön minisztérium).

A földhivatalok költségvetési és beruházási előirányzatait, továbbá beralapjukat (1989-től) a MÉM, majd FM (FVM) állapította meg, és biztosította. Megszűnt tehát a kettős irányítás! Ezzel a szervezettel biztosítható, hogy egy-egy minisztérium vagy önkormányzat ne saját céljaira használja fel ezt a szervezetet, amely az egész nemzetgazdaság és az állampolgárok részére szolgáltat egy-mással egyező térképeket és adatokat, garantálva a rájuk vonatkozó tulajdonjogot is.

Így nem fordulhat elő, hogy például a térképen megosztottak egy területet, de az így kialakult tulajdonjog nincs még átvezetve az ingatlan-nyilvántartásban.

Mivel az elmúlt évtizedek alatt annyi átszervezés volt, nehéz megállapítani, hogy egy-egy régebből fennálló hiányosság kinek a hibájából történt. A mostanában emlegetett újabb átszervezés híre (vagy felvetése) bizonytalanságot okoz mind a munkaszervezésben, mind pedig a dolgozók életében (de a gazdaság különféle területén és a lakosság körében is). Emellett nehéz lesz eligazodni, hogy milyen ügyben, hová kell fordulni hiteles adatokért vagy más, az ingatlan-nyilvántartással kapcsolatos kérdésekben.

Fel kell hívni a figyelmet arra is, hogy a földügy két korábbi részterülete (földmérés és nyilvántartás nem csupán a felső irányítás szintjén integrálódott, de a kutatás és fejlesztés területén is. Erre jó példa, hogy a FÖMI és a MÉM–GAK (Gépi Adatfeldolgozó Központ) már 1988-ban összeolvadt; így – ugyanazon intézeten belül – egészséges kölcsönhatás alakult ki (és működik ma is a földmérési és nyilvántartási fejlesztések területén is).

A valós igényekből kiindulva végre létrejött ez a jelentős földügyi integrálódás. Ha régebbi szervezeti vagy eljárási kérdésekben kell választ adni, elsősorban azt kell keresnünk, hogy melyik évről van szó, mert jóformán évről-évre változott minden. Most már gépi feldolgozásra alapított és jól meghatározott feladatkörrel komplex nyilvántartásokról van szó. Lehet, hogy egyes folyamatokat még célszerűbbé lehet tenni, az új igényeknek

megfelelően új elemekkel kell bővíteni a nyilvántartást, de úgy, hogy az az egységesítés elvét valamilyen mesterséges szétválasztással ne sértse meg. Ez olyan lenne, mintha az órában a kis- és nagymutatót szerkezetileg elkülönítenénk egymástól, de elvárnánk, hogy állandóan szinkronban legyenek egymással. Kár lenne a nemzetgazdaság részére, mert egy sor duplikát munkát jelentene, ezáltal rontaná az adatok megbízhatóságát és így az érdekelt hatósági szervek hitelét is.

Összefoglalva a leírtakat a következők alapíthatók meg. Hosszú évtizedek eredményeképpen valósult meg a földmérés és ingatlan-nyilvántartás komplex, egymásra épülő rendszere, amely bizonyítottan képes a gazdaság, a közigazgatás és a jogbiztonság igényeit korszerű módon kielégíteni, emellett biztos bázisa a földpolitikai feladatoknak.

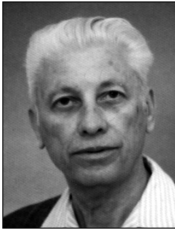
A mára összeállt szervezet megbontása elszakítaná egymástól a nyilvántartást és az annak műszaki bázisát jelentő földmérést (mai elnevezés szerint térinformatikát).

Mindez a folyamatok elhúzódsát, a költségek növekedését jelentené.

Reorganizations in the Hungarian National Survey and Land Register after the World War II. (results and lessons)

*Balázs, L.
Summary*

There is an abstract of reorganizations made in the last fifty years in Hungary and stressing of the prominent-warning. The author's thought is to save the unity of the present organization and so to founding the future progress.

A magyar geodézia szakmatörténetének elmúlt negyedszázada

Dr. Karsay Ferenc ny. szakági főmérnök,
az MFTTT Szakmatörténeti Bizottságának elnöke

2005 júliusában Budapesten tartanak világkonferenciát a térképészeti-geoinformatikai szakterület legnevesebb történései. Ennek rendezésében Társaságunk is részt vesz. Ez alkalmat kínál most az új évezred elején arra, hogy áttekintsük a magyar geodézia szakmatörténetének elmúlt mintegy negyedszázadnyi történéseit, eseményeit, helyzetét. A korábbi időszakról már jelentek meg értékelések, legátfogóbban *Bendefy* (1972, 1973) tollából. Azóta ismét jelentős eseményeknek lehettünk tanúi, ha csak a földmérést és az ahhoz kapcsolódó szakterületeket (topográfia, fotogrammetria, távérzékelés, csillagászati, és műhold-geodézia, a számítástechnika területét stb.) tekintjük is át, és ha (most) nem is tárgyaljuk a kimondottan kartográfiai vonatkozásokat. Elemezzük szakmatörténeti tevékenységünket három szempont: (1) a tudományterület még fel nem tárt hagyományainak felkutatása, (2) a meglévő szakmatörténeti értékek feldolgozása, (3) a mai értékmentés helyzete témák köré csoportosítva.

Lappangó geodéziai értékeink

Az emberiség tudása azért gyarapodott az idők folyamán, mert át tudta örökíteni megszerzett ismereteit. A geodézia pontkoordinátákat, magasság- és területadatokat, állandósított (határ)pontokat és kitűzött helymeghatározási adatokat (létesítmények alakjelző főpontjait), valamint az ezek meghatározásához szükséges módszereit, műszereit és szervezési intézkedéseit tudja az utódokra hagyományozni. Mivel ezek csak igen hézagosan maradtak meg, szükség van az itt-ott fellelhető maradékok feltárására. Szakmatörténéseink legfontosabb feladata tehát az, hogy a még kallódó, lappangó értékeinket felkutassák, feltárják, közreadják. Ez az igen nehéz, időt rabló és nagy felkészültséget igénylő munka az, amelyre hazánkban is igen kevesen vállalkoznak. A magyar geodézia mégis büszkélkedhet néhány ilyen kutatóval.

KÖNYVALAKÚ GEODÉZIAI SZAKMATÖRTÉNETI KIDVÁNYOK

Összefogásuk legfontosabb eredménye az ismert kilenc füzetből álló négykötetes „A magyar földmérés és térképészet története” című munka (1990–1996). Ez a honfoglalástól megjelenéséig igen részletesen – 1657 oldalon – ismerteti szakmánk történetét, a két főszerkesztő *Joó István* és *Raum Frigyes*, valamint a *Balázs László*, *Csatkai Dénes*, *Hrenkó Pál*, *Nagy-Pál Jenő*, *Papp-Váry Árpád* és *Winkler György* neves személyekből álló szerkesztő bizottság és szakmánk számos más kiváló szakemberre áldozatos, munkás közreműködése nyomán.

A nagyobb kiadványok között találjuk továbbá a HM Térképész Szolgálat Főnökség két szép kiállítású kötetét is, amelyek „A Magyar Katonai Térképészet története” címet viselik (1991–1992). Szerzőjük *Balla János* és *Hrenkó Pál*, jelentősebb közreműködői *Bak Antal* és *Tremmel Ágoston*. A 70 év hagyományait, emlékeit összefoglaló kötetek elsősorban a topográfiai térképek hazai kiadásának létrehozását mutatják be nagy számú dokumentummal és térképes illusztrációval. Értékes része az a visszaemlékezés-sorozat, mely a katonai térképészek egyéni életútját, saját visszaemlékezéseiket szedte csokorba.

A magyar geodéziának és térképészetnek tartalmában és kiállításában is további reprezentatív kiadványa a „Magyar földmérők arcképcsarnoka”, melynek első kötete még 1976-ban jelent meg, majd 1983-ban és 2001-ben három kötetre bővült. A kiadvány szakterületeink jeles művelőit mutatja be rövid életrajzokkal és arcképekkel, kötetenként 40, 50, majd 66 személyt. A kiadó intézmények (BGTV, FÖMI, EFE FFFK, PGTV, illetve jogutódai) és a szerkesztők (*Raum Frigyes*, *Lukács Tibor*) avatott közreműködése révén.

Feltétlenül említenünk kell – legalább cím szerint – még a több mint 200-at kitevő néhány értékes önálló (könyvalakban megjelent) kiadvány közül a következőket:

Bendefy L. szerk.: Mikoviny és megyei térképei (2 kötet, 1976),

Lakos J.–Bendefy L.: Magyar Országos Levéltár térképeinek katalógusa (több köt. 1976–1979),

Raum Fr.: A magyar földmérők és térképészek fontosabb életrajzi és bibliográfiai adatai (1995),

Hrenkó P.: A magyarországi földmérés és térképészet a középkorban (1990),

Landerer, F.: Alapos útmutatás topográfiai térképek rajzolásához (1783, 2003),

Kiss L.: Földrajzi nevek etimológiai szótára (1978, 1990),

Karsay F.: Irmédi-Molnár László térképészprofesszor élete és munkássága (1995),

Joó I. szerk.: The national map of vertical movements of Hungary (1995)

Balla J.–Hrenkó P.: Tóth Ágoston (1987),

Németh F.: A magyarországi erdőfelmérés története a kezdetektől 1990-ig (1998),

Angyal I.–Cseri J.: Negyven éves az MN TÁTI (1986),

Halmai R.–Hrenkó P.–Mélykúti M.: A magyar térképészet kezdetei (1982?),

Domokos Gy.: 25 éves a topokartográfia 1954–1984 (1984),

Detrekői Á.–Szabó Gy.: Térinformatikai kislexikon ... (1996)

Dóka K. szerk.: A magyarországi egyházi levéltárak térképei (több köt. 1986–1991)

Csendes L.: Térkép és történelem (1979, minikönyv),

Deák Antal A.: A „Hungaria Nova” megrajzolója: Mikoviny Sámuel (1987),

Karsay F.–Németh F.–Tremmel Á.: Rédey István emlékkiadvány (1998),

Winkler G.: Összefoglaló értékelés a környezetminősítő elemekről (1996),

Bácsatyai L.: Jankó Sándor (2003),

Bogdán I.: Magyarországi hossz- és földmértékek 1601–1874 (1990)

A GEODÉZIA EGÉSZÉT ÉS RÉSZTERÜLETEIT TÁRGYALÓ PUBLIKÁCIÓK

Számos cikk, összeállítás jelent, és jelenik meg, amelyek *átfogóan* tárgyalják a magyar geodézia-nak címbeli időszakában meglévő helyzetét és további feladatait. Főként az MTA Geodéziai Tudományos Bizottsága értékeli időről időre a szakterületen folyó elméleti és gyakorlati munkát (1976, 1982), de más értékelések is olvashatók folyóiratokban (*Joó I.* 2003, *Alabér L.* 1992., *Somogyi J.* 1978), nemzetközi jelentésekben, főleg az évfordulás vagy újvívi alkalmakkor.

Az elmúlt 25 évben a geodézia rész-tudományai közül is többnek a története, helyzetelemzése *önállóan* is napvilágot látott. Így a felsőgeodézia és a vonatkozási rendszerek fejlődését *Ádám J.* (2000), a magyar felsőrendű hálózatot *Hodobay-Böröcz A.* (2001) tárgyalta. *Bod E.* a „Magyar asztrogeodéziai munkálatok és térképi alkalmazásuk 1730-tól” címmel írt (1981), ugyanebben a témában még *Szádeczky-Kardoss Gy.* (1986) és *Walch E.* (1971) cikke is megjelent. A fotogrammetria és a távérzékelés továbbfejlesztéséről *Detrekői Á.* (1989) és *Mélykúti G.* (1996), a magyar topográfia történetét illetően *Bene A.* (1981–1982), *Blahó I.* (1982), *Virágh D.* (1981) és *Nagy Z.* (1985) fejtette ki véleményét. Megjelent „75 éves a magyar katonai térképészet” címmel *Soha G.* (1994), „A térképező légifényképezés 70 éve” *Tremmel Á.* (1991) és „A kozmikus geodézia Magyarországon” címmel *Almár I.* (1981) írása; az ürtevékenységről *Fejes I.* (2003) és *Zsámboki S.* (1986), míg a geodéziai számítógépek történetéről *Szepes A.* (1995), a geodéziai oktatás kérdéseiről *Biró P.* (1989) közölt összeállítást.

Ezek mellett számos cikk foglalkozik egyes intézmények, szervezetek cégek történetével, pl. MFTTT (*Raum Fr.*), GGKI (*Szádeczky-Kardoss Gy.*), Kartográfiai Vállalat (*Hegyi Gy., Takács J.*), BGTV (*Raum Fr., Winkler Gy.*), MOM (*Regőczy E.*).

A hazai szakmatörténettel foglalkozó cikkek számát szinte lehetetlen megállapítani, mert szerzőik között nemcsak geodétákat és térképészeket, hanem sok határterületen működő szerzőt találunk, akiknek az ide számítása kérdéses lehet. *Karsay* (2003) alapján megkíséreltem összeszámolni a reprezentatív mintát képviselő, 20 évre eső geodéziai (köztük a határterületi) vonatkozású szakmatörténeti tárgyú cikkeket, azok száma 1849-et tett ki (ezeken kívül a kartográfiai publikációk száma 1792). Vizsgálataimból az is kitűnt, hogy a bibliográfiában szereplő összes 23639 publikációból a geodéziai szakmatörténetiek 7,8 %-ot képviselnek, jóval magasabb értékkel, mint pl. az utána következő legtekintélyesebb „fejlesztés-automatizálás” 4–5 %-ot kitevő csoportja.

Több szerző foglalkozik az ókori világ földmérésével, köztük találjuk *Raum Fr., Németh F., Hrenkó P., Virágh D., Klinghammer I.* korábbi szerzőkön kívül *Riegler P.–Horváth E.* (1977) és *Újlaki T.* (1975) nevét is.

Mindezek azt mutatják, hogy saját szakembereink is szívesen olvassák (írják), és a rokon tudományok művelői is igénylik az áttekintést nyújtó,

de a részleteket is feltáró tanulmányokat. A geodézia művelői pedig ismereteket szerezhetnek más geodéziai rész-tudomány eredményeiről és azok művelőiről.

HAZAI SZAKMATÖRTÉNÉSZEK

Áttekintésem szerint a tárgyalt időszakban mintegy 50 olyan szakemberünk foglalkozik idevágó geodéziai szakmatörténettel, akik már legalább 2–3 publikációval bizonyították rátermettségüket. Mindnyájukat méltatni lehetetlen, közülük azonban néhányról érdemes itt is szót ejteni.

Szakmatörténetünk katonai művelői közül a régi – két világháború közötti – időkből a történeti anyagok egyedülállóan szorgalmas és lelkes összegyűjtője volt *Lágyi István* alezredes, aki szinte krónikás módjára 214 házi gépelésű füzetbe írta le a katonai térképészeti intézet történetét, emlékeit. Ezeket alapos témafeltárással, levelezéssel, igényes szakmai beszélgetésekkel egészítette ki, összegyűjtve az írásos dokumentumokat, nyomtatványokat, tárgyakat is. Gyűjteménye legnagyobb részét nem publikálta, de amelyek a Geodézia és Kartográfiaiban, a Tájéolóban és a Földmérésben megjelentek, nélkülözhetetlenek és forrásértékűek, különösen a fotogrammetria kezdeti éveiről (1923–1928-ról) szólók. (A fotogrammetria történetéről különben még *Németh F.* (1975) és *Csendes L.* jelentetett meg közleményt.)

Az újkor eleji, régi geodéziai műszerek és módszerek kiemelkedő forráskutatója és feltárója *Fleck Alajos* (2003). Különösen az ősteodolitok történetéről 1987 és 1990 között a PGTV Tájékozatóban, majd a Földmérésben közreadott cikksorozata tükrözi mélyreható, alapos kutatásain alapuló munkáját. Ezekben ismerteti *P. Apianus*, *Tycho Brahe*, *Bartoli*, *de Jode*, *Alberti*, *Münster*, *Gemma Frisius*, *Rheticus*, *Cunningham*, *Rotz*, *a Diggesek*, *a Habermerek*, *Belli*, *Foulon*, *Danfrie*, *Zubler*, *Bürgi* és *Saxton* hozzájárulását az első szögmérő műszerek kialakításához. Rajta keresztül a magyar geodéták tanulmányozhatják ennek a (nálunk alig ismert és másutt is feledésbe merült) korszaknak a műszertechnikáját.

A szakma elismert egyéniségei közé tartozott *Poronyi Zoltán*, a Pénzügyminisztérium IX. ügyosztályának egykori főmérnöke, a PGTV első igazgatója, aki igen sokoldalú szellemi irányultságával fedezett fel számos szakmatörténeti emléket. Kutatta a *Lossai* kódexet, majd *Pühler* geometriai practicájának megjelentetésében munkálkodott hatékonyan, tanulmányt írt a török idők térképeiről és az Állami Földmérés múltjáról.

Értékes, figyelemre érdemes kiadványt ad közre évente a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége „Évfordulóink...” címmel, melynek geodéziai vonatkozású adatai *Raum Frigyes* gyűjteményéből látnak napvilágot. Ugyancsak ő állította össze a magyar geodéziával kapcsolatos kronográfiát (1975). Százat meghaladó cikkében ismertette meg olvasóit szakmatörténeti eseményekkel, méltatásaival, nekrológjaival. Hatalmas anyagot gyűjtött össze bibliográfiájában, az 1995-ben már második bővített kiadásban megjelent lexikonszerű munkájában. Hosszú ideig képviselte a magyar szakterület bibliográfiai vonatkozásokban is a FIG nemzetközi fórumain.

Említjük még *Karsay Ferenc*nek a több mint 300 oldalas, a „Geodéziai és térképészeti műszerek története 1789-ig” című összefoglaló munkáját, mely helyzetkép és áttekintés az ókor, középkor és az újkor műszereiről, azok használatáról. Ez a 2004-ben CD-n is megjelent első magyar nyelvű egyetemes szakmatörténeti összeállítás, gazdag képanyaggal, életrajzi adatokkal.

Szakmatörténetünk eddig említett és fel nem sorolt munkatársai tehát jelentősen gyarapították *Gánóczy Sándor*, *Székely Ferenc*, *Bendefy László*, *Irmédi-Molnár László*, *Rédey István*, *Oltay Károly*, *Tárczy-Hornoch Antal* és más úttörő elődök szakmatörténeti feltárásait, hátrahagyott közléseit.

A szakmatörténeti „leletek” feldolgozása, értékelése

Természetesen nem elég ezután megtalálni a múlt örökségül hagyott javait, hanem szükség van arra is, hogy azokat értő személyek vegyék kézbe, (mai nyelvre) lefordítsák, más adatokkal összehasonlítsák, feldolgozzák – akár viták keresztjében – értékeljék, majd a kutató munka eredményét megjelentessék, s ha kell, oktassák. A „leletek” közé tartozhatnak a szakkönyvek, tanulmányok, kutatási beszámolók, jelentések, disszertációk, konferencia-anyagok, életrajzok, jogszabályok, térképek, mérési és számítási munkarészek és a tárgyi emlékek (pontjelek, műszerek, fényképek stb.).

BIBLIOGRÁFIÁK, SZÓTÁRAK

A feldolgozáshoz, értékeléshez elengedhetetlen a korábban írott és összegyűjtött anyagok számbavétele is. Azok rendszerezése, elérhetővé tétele a szakmatörténészek szinte napi feladata. Ennek legfontosabb eszköze és tárolója a jól szerkesztett *bibliográfia*.

A magyar geodézia rendelkezik az 1498-tól az 1995-ig terjedő időre olyan bibliográfiával, amely csaknem minden kiadvány címét felsorolja. Ehhez *Bendefy László* indította el a gyűjtő munkát. Az ő szerkesztésében jelent meg az első két kötet „A Magyar Geodéziai Irodalom” címmel 1964-ben, illetve 1974-ben, s szerzett vele nemzetközi elismerést. A kartográfiai publikációkkal bővített harmadik kötet (1983) – melyet már *Karsay Ferenc* (2003) szerkesztett – újabb kettő követte; ezek már CD-n. A CD-n az 1995 előtti húsz év anyaga szerepel, így tehát a kezdetektől kezdve ez utóbbi időpontig bárkinek a munkájához keze ügyében lehet az egész magyar geodéziai és kartográfiai irodalom címjegyzéke. Megjelentetésükben az MFTTT, illetve elődjének, a GKE-nek önzetlen gyűjtő és feldolgozó csapata, a Geodéziai Szolgálat, a FÖMI, a Nemzeti Kataszteri Program Kht. vezetői vállaltak még szervezői és szponzori feladatokat. E kiadványok kötetenként 6000–7000 kiadvány címet tartalmaznak, közöttük a szakmatörténeti kiadványokét, amik külön önálló fejezetekben találhatóak.

Ezen kívül más bibliográfiák is láttak már napvilágot. Így jelentős munka *Tremmel Ágoston* „A katonai térképészet címbibliográfiája” (1993). Közöttük találjuk még *Bogdán I.* Magyar mérték-történeti bibliográfia 1499–1987 c. munkáját (1988), továbbá a Balaton gravimetriai és földmágnességi bibliográfiáját (1982), *Kádár I.* főiskolai kutató több összeállítását a szatellita-geodézia, az analitikus fotogrammetria és a földrajzi információs rendszerek köréből.

Természetesen folyóiratok is foglalkoztak szakirodalmi tájékoztatással. Számos ismertetés jelent meg *Vagács G.* (1993), *Somogyi J.* (1987) és más recenzoroktól; *Székelly D.* (2001) pedig rendszeresen ad közre méltató cikkeket.

Ebbe csoportba tartozóknak tekinthetők az értelmező szótárak is. Ezek közül kiemelhető a BGTV Hatnyelvű geodéziai szakszótár sorozata (szerkesztői: *Csatkai D.*, *Winkler Gy.*, *Raum Fr.*), a *Busics Gy.* és mások által összeállított Többnyelvű Távérzékelési Értelmező Szótár (1985), a *Márkus B.* által főszerkesztett UNIGIS értelmező szótár, a *Füst A.* és társai által készített Geostatistikai értelmező szótár (1986), a *Kis-Zigány-féle* Mikroszámítógépes (1986) és a *Kovács Magda* összeállításában kiadott Mikroelektronikai értelmező szótár (1989).

FOLYÓIRATOK

Az elmúlt negyedszázadban Magyarországon 15 féle geodéziai és 12 kartográfiai folyóirat,

periódika jelent meg. Ezeken kívül mintegy 150 azoknak a kiadványoknak (folyóiratoknak, évkönyveknek) a száma, amelyek szakterületeinkkel kapcsolatos cikkeket is közölnek (elvéve évente egyet-kettőt), ebből kb. 100 a geodéziához, a többi a kartográfiához (a szerkesztés útján keletkezett térképekhez) áll közelebb. Pontos számuk azért nem rögzíthető, mert gyakori a megszűnés és a lapalapítás, továbbá nem lehet pontosan elkülöníteni a cikkek hovatartozását sem.

A túlnyomórészt geodéziai tartalmú folyóiratok: a Geodézia és Kartográfia, az Acta Geodetica, Geophysica Hungarica (elődje az Acta Geodetica, Geophysica et Montanistica), a Periodica Politechnica CE (elődje az ÉKME Tudományos Közleményei), a Geomatikai Közlemények, Geonómia és Bányászat, a FÖMI Tudományos Közleményei, a Bányamérő Tapasztalatcsere és Továbbképző előadások kiadványai, Geodinform, Geodéziai és Kartográfiai Tájékoztató, Térinformatika, Geodetical Info Magazin, Geomatika, GEO, Pannonia (Pécs), GPS Világ – GPS World, Asztronautikai Közlemények.

A kartográfiai periódikák közül említhető: a Cartographica Hungarica, a Hungarian Cartographical Studies, a Studia Cartologica, a Map Collector, a Cartactual, a Cartinform, a Szélróza – Térképvilág, a Föld és Ég, A Földgömb, a Térképészet és Katonaföldrajzi Közlemények.

Ide sorolhatók még az egyes intézmények „házi” lapjai: Földmérő (BGTV), Új Földmérő (GT Rt.), Térképész (KV), Térképész (MNTI), PGTV Tájékoztató, OSZK Híradó, Tájéoló (Áll. Erdőrendezőségek), Szin(t)vonat, MOM Review és – a több megszűnttel ellentétben – van magáncégnek is lapja: a Térhátér. Nem sorolhatók ide, de itt említjük a különböző egyetemek és főiskolák saját tudományos folyóiratait.

Felsorolásunkat színesítik azok a kiadványkezdemenyvezések, amelyek egyes intézmények belső tudományos tanácskozásairól tudósítottak, illetve közöltek előadásokat, ilyenek a Kozmikus Geodéziai Szemináriumok kiadványai, az igazságügyi szakértők „kézikönyvei” vagy a penci teaösszejövetelek összefoglalói.

MÚZEUMOK ÉS ADATTÁRAK

Szakmai értékeink megőrzésének fő letéteményesei: a múzeumok. Szakterületeinkkel kapcsolatosan működik az MH Térképészeti Hivatal múzeuma, melyről annak vezetője, *Tremmel Ágoston* tudósított (1995) és a Bosnyák téri Székházban a FÖMI múzeuma, amelynek létrehozásán *Raum*

Frigyes (1987, 1988), működtetésén *Lukács Tibor* fáradozott. Számos geodéziai, fotogrammetriai műszert őriz – bár ma még nem állít ki – az Országos Műszaki Múzeum (*Szent-Iványi Gy.* 1970, *Kiss László* 1982). Igen sok térkép, mérőeszköz és kiadvány található más múzeumokban is, különösen a soproni Erdészeti és Bányászati múzeumokban, az Országos Széchényi Könyvtárban, a síófi *Beszédes József* és az esztergomi Duna múzeumban. A korszerű elektronikus műszerek egyre jobban kiszorítják a hagyományos geodéziai mérőeszközöket, s félő, hogy utolsó hírmondóik is elvesznek. Ma még néhány szaktanszéken (pl. Miskolcon) vagy kollégiumban lehet találni néhányat belőlük. Megőrzésük aktuális figyelmet érdemel.

Jelentős értékeket képviselnek a FÖMI, illetve a földhivatalok adattárjai, ahol a földmérési (kataszteri) térképeken kívül légifényképeket, távérzékelési, koordináta- és más adatokat is őriznek, feldolgoznak és karbantartanak (*Apagyi G., Kenyeres I.* 1988). Sokan, a szakmán belül sem látják az itteni régi térképanyag jelentőségét és megőrzésének országos hasznát pl. a föld-kárpótlási folyamatban. Ebben az „új földosztásban” ezek nyújtották a reális alapot a földhöz juttatásban, továbbá az adattárakban megőrzött „aranykorona” értékek szolgálták a mértékadó végrehajtást, melyek nélkül csak káosz vagy elvtelen, igazságtalan haszonszerzés következett volna be.

Szakterületünk kimagasló nyereségének tekintjük még a FÖMI-nek a digitális ortofotó program keretében kidolgozott térinformatikai rendszerét és térképművét, valamint a MePAR légifénykép-térkép sorozatát, amely az uniós támogatás igénybevitelét szolgálja, továbbá a HM Térképészeti Kht. digitális domborzati térképét és a Kommunális Információs Szolgáltató Rt. szintén digitális budapesti közműalaptérképét.

KIÁLLÍTÁSOK

A múzeumok, intézmények és más szervezetek (kivételes alkalmakkor) sok látogatót vonzó kiállításokon mutatták be tárgyukörünkbe eső értékeiket, és adták hozzá lelkes szellemiségüket. Kiemelkedő volt: a „Magyarország 1000 éve a térképeken” c. kiállítás (fő szervezői: *Plihál Katalin, Lukács Tibor, Mihalik József, Cseri József, Verebiné Fehér K.*), amelynek anyaga – az MFTTT sponzorálása mellett – több vidéki városba, sőt külföldi városokba, fővárosokba is eljutott.

Állandó jellegű kiállításon geodéziai műszereket és térképanyagot szemlélhet a látogató a Bos-

nyák téri székházban, ugyanott kint a téren (a szabadban) még állandósítási pontjelek és más tárgyak is láthatók.

1989-ben sikeres reprezentatív kiállítások voltak a Budai várban, a MTESz székházban az ICA és a FIG budapesti nemzetközi konferenciái idején.

TÁRGYI EMLÉKEK

A tárgyi emlékek közé sorolhatók a szobrok és más műemlék-létesítmények: az alapvonal-helyszínek, alappontok, „ősjegyek”, gúlák, vasbeton észlelő építmények stb.

Ezek gondozása és megőrzése a szakmatörténeteseknek, de minden geodétának is jelentős feladata.

Külön értéket képviselnek azok a szobrok, műemlékek, emléktáblák stb., amelyek geodéta nagyjainkat ábrázolják, vagy rájuk emlékeztetnek. Az elmúlt negyedszázadban ilyen módon fejezte ki tiszteletét és megbecsülését a magyar geodéta-társadalom *Sébor János*nak, *Tárcezy-Hornoch Antal*nak és *Jankó Sándornak* Sopronban, *Bendefy Lászlónak* Vasváron, *Hazay Istvánnak, Homoródi Lajosnak* és *Fasching Antalnak* Budapesten. Névadásokkal is gazdagodtunk: korábban *Kruspér* nevét szobor, *Faschingét* állami kitüntetés örökítette meg, napjainkbanban pedig *Rédeyről* emléklakett, *Halmosról* két évente megrendezett szeminárium, *Oltayról* egyetemi tanterem nyert elnevezést.

A tárgyi emlékeknél maradva, szakembereink újra mérésre alkalmassá tették a gödöllői összehasonlító alapvonalat, feltárták a budapestit, amelyet egykor a fokmérések érdekében létesítettek, továbbá gondjaikba fogadták a győrit (*Bence T.* (1979) és *Bolla Gy.* (2002) írása szerint), miközben újat is létesítettek, Pécen. Elismerésre méltó kezdeményezéssel kereste meg, és írta le *Raum Fr.* (1994, 1995) a főváros geodéziai emlékeit, mások (*Kiss Albert, Winkler Gusztáv*, 1974) vizsgálták a pesti 1838-as maximális árvízszint magassági pontjeleit.

Vizsgálataink mutatják azt is, hogy fel-fel tűnnek a geodéziához újabb csatlakozó szakterületek, illetve tanulmányok is, így pl. a programnyelvek történeti áttekintéséről (*Bérces* 1990), forrásérték-vizsgálatokról (*Dóka*, 1995), a robottechnika kérdéseiről (*Graczká*, 1991) vagy az internetes fényképkatalógusról szólók (*Buga L.* 2001).

SZAKMATÖRTÉNET AZ ÁLLAMI IRÁNYÍTÁS TERÜLETÉN

A magyar szakmatörténeti irodalom sokat foglalkozik azokkal a hivatalos szervekkel, amelyek a geodéziai és térképészeti munkákat irányítják. A hazai földmérés szervezeteire és munkálataira –

különösen az 1753-tól kezdődő időszakra – főként *Raum Fr.* (1983), *Balázs L.* (1981), *Joó I.* (1996) és *Bence T.* (1979) tanulmányai, cikkei szolgálnak útmutatásul, és amelyekkel mások is foglalkoztak, többek között *Fallenbüchl Z.* (1990).

Az országos háromszögelés és katonai térképezés 1763-tól katonai, bécsi székhelyű irányítás alá került, ezekről *Irmédi-Molnár László* „Térképalakotás” c. tankönyvében olvashatunk (1970).

Szaktanákon túli kitekintést nyújt *Tóth Andrásné* „A magyar állami műszaki szervezet kezdetei” (1964) és *Dóka Klára* „A kultúrmérnöki hivatalok 1879-1948” (1980) című cikkében. Utóbbival kapcsolatos *Flóris Gyula* (1979) és *Józsa László* (1902) írása is.

A jogszabályok készítői és jóváhagyói számára is hasznos, sőt szükséges a történeti előzmények ismerete. Utalunk itt az 1996. évi LXXVI. (földmérési) törvényre (amelynek – főként érvrendszerre miatt – jól hasznosítható előzményei évtizedekkel korábbra nyúlnak vissza) vagy a minőség-tanúsítás mai kidolgozására, amely nem mehet végbe a korábban kiadott utasítások pontossági adatainak felhasználása nélkül. Ugyanígy az Európai Unióban most készül „kataszteri nyilatkozat” alapelveinek kidolgozásához minden tagállam delegációjának ismernie kell legalább a saját hagyományait.

OKTATÁS ÉS NEVELÉS

A feldolgozás és értékelés akkor eredményes, ha eljut a szakmai köztudatba is. Az említett médián kívül ennek legfontosabb eszköze: az *oktatás*. Ezen a téren is vannak eredményeink, de még több a tennivalónk (bár eddig is figyelmet fordítottunk a geodéziai szakmatörténeti oktatásra). Két jeles mű is napvilágot látott: a sakközépiskolások számára a *Balázs László–Papp-Váry Árpád-féle* tankönyv (1979), amely röviden, célratoró módon nyújt ismereteket a fiatalok számára. Az egyetemisták részére a BME korábbi geodézia professzora, *Rédey István* írt egyetemes geodézia-történetet (1966), amely ma is használt kiadvány.

Bár az alapelv az, hogy a fontosabb szakmatörténeti eseményeket, személyiségeket, módszereket a tantárgyak előadásaiba is be kell építeni, két egyetemünkön és a székesfehérvári főiskolai karunkon külön tárgyként is folyik szakmatörténeti oktatás. A BME-n erre *Noéh Ferenc* és *Homolya András*, az ELTÉ-n *Török Zsolt* előadásában kerül sor. Az NYME Geoinformatikai Karán az ismeretek elsajátítását két értékes főiskolai jegyzet is segíti, szerzőjük *Raum Fr.* (1994) és *Balázs L.*

(1991). Ezekon kívül a szegedi és a debreceni egyetemen a földrajz oktatásában jelennek meg a történeti momentumok (földalak, térképek, tájékozódás, tematikus felmérések, forrástanulmányok [*Tardy J.* 1982, *Unger J.* 1994] stb.).

A szakma történetének külön oktatását azért lehet különösen fontosnak tartanunk, mert itt jobban nyílik mód a szakma egyetemes értékeinek, nagyjaink törekvéseinek, a szakma szeretetének és megbecsülésének megvilágítására, sőt a hallgatók általános műveltségének emelésére is, mert több idő juthat a más szakágak (művészetek, kultúrkörök) történetének ismertetésére is. A színvonalas oktatói munkához még hozzá tartozik az a követelmény is, hogy az előadó kellően megérlelt és súlyozott anyagot adjon közre. Ha mindez így van, az nemcsak a szakmatörténet, hanem a tudomány, a szakterület és a társadalmi hatás szempontjából is megbecsülést érdemel.

Magát a magyar felsőoktatás történetét kiemelkedő alaposággal akadémiai székfoglalójában *Homoródi Lajos* fejtette ki (1980), aki feltárta a geodézia tanítás történeti gyökereit, és meggyőzően világított rá szakmánknak a Monarchiában (és előtte is) meglévő hátrányos helyzetére.

Héberger Károly szerkesztésében a műszaki egyetem története (1782–1967) olvasható, *Hodinka L.* és *Károlyi Zsigmond* pedig a BME történetének bibliográfiáját állította össze (1969). Ez a témája *Kis Papp L.* 1983-ban megjelent cikkének is. Egyébként a BME-n folyó geodézia oktatásról részletes képet kapunk a tanszékek munkatársaitól a *Geodézia és Kartográfia* folyóirat 2002. évi 12. számában.

A selmecbányai oktatás története pedig *Tárczy-Hornoch Antal* és *Gyulai Zoltán* írásaiból tekinthető át, ez a tárgya *Zsámboki László* több kötetének is (1976, 1985).

A jelen történései a jövő számára: történelem

Korunk információ áradatában mi magunknak is nehéz már most kiválasztani, mi az értékes, mi a talmi, és mi az, ami az utókor számára fontos lehet. Hogyan tudná majd néhány évtized múltán az akkori térképtörténész megítélni, mi az, amit feljegyezni érdemes. Ha azt akarjuk, hogy választása hiteles legyen, már most elő kell segítenünk azt. Hiszen, ha a fontosabb történéseket nem emeljük ki, holnap már nem lehet azokat pontosan és megfelelően felidézni, sőt teljesen feledésbe is mehetnek.

Ezért az előzőekben leírtaknál nem kisebb feladatunk jelenünk történéseiről hitelesen, érthetően

és kellő válogatással képet rajzolni. Ebből a szempontból kiemelkedő jelentősége van szakmai folyóiratainknak, konferencia-anyagainknak, népszerűsítő kiadványainknak.

Az elsők között kell említenem az ötvenhetedik évfolyamába lépő *Geodézia és Kartográfia* című folyóiratunkat. Ez – a ma már (1996 óta) havonként megjelenő kiadvány – behatóan tájékoztat minden fontos hazai eseményről, ami a földmérés, a földügy és a térképészet körébe esik, beleértve a távérzékelést, a geodéziai gravimetriát, a műholdgeodéziát, a földalak- és mozgás-vizsgálatokat is. Nemkülönböztetve itt lát napvilágot a szakmatörténeti tanulmányok legnagyobb része is. Itt jelennek meg interjúk, itt olvashatunk a kitérített személyekről, megemlékezésre méltó nagyjainkról, sokak biográfiájáról és nekrológiájáról. A cikkek írói többnyire a magyar geodézia vezető szakemberei (akiknek nagy része szakmatörténettel is foglalkozik). Ebben a lapban jelentek meg a BME oktatóinak kezdeményezésére egyetemista fiataljainknak (*Székely András, Fűrty Klára* [1976], *Szamos Gábor* [1979], *Fekete Károly* [1978] és mások) nagy öregjeinkkel folytatott interjúi.

TENNIVALÓINK

Hogy a jövőben milyen feladatokkal kell megbirkózniuk a szakmatörténészeknek, arra vonatkozóan egyrészt a szakterület stratégiai megfontolásaiból kell kiindulnunk, másrészt *folytatnunk* kell az adott körülmények között azt a vonalat, amit eddig is követtünk, és külföldön is szokásos.

A stratégiai kérdésekről, a magyar földügy és térképészet stratégiájáról, azon belül a GPS és a távérzékelés kardinális kérdéseiről szakembereink munkáiban olvashatunk, így *Remetey F. Gábor* (1995), *Niklasz L.* (1995), *Balázs L.* (1993–94), *Bányai L.* (1991), *Borza T.* (1991) és mások tollából, amelyek belső használatra, többnyire nem nyomtatásban jelentek meg. Az elgondolások és a prioritások a viták során még gyakran változnak, ezért fogalmazzuk meg inkább szakmatörténeti bizottságunkon belüli teendőinket.

Tennivalóink e cikkben leírtakból fakadnak. Bizottságunk tagjainak véleménye szerint is az a legfontosabb, hogy szakmatörténeti tevékenységünket rendszeressé, tudatossá és intézményessé tegyük. Napjainkban is igaza van *Balázs László*-nak (1981), hogy „kevés esettől eltekintve hiányzik a múlt és a jelen rendszeres rögzítése a jövő számára... A véletlen érdeklődés, a személyes közreműködés, a fényképezés szeretete megőrökít egyes műveket, de ez ötletszerű, és eredménye

nem kerül olyan helyre, ahol könnyűszerrel hozzáférhető.” Ezen a korszerű adattárolás sem segít, ha hiányzik hozzá a rendszeres adatgyűjtés. Segít viszont szaklapjaink híryanaga, a bibliográfiai feldolgozás, egy-egy intézmény, vállalkozás eseményeinek hiteles feljegyzése, a kollegákról szóló méltatások stb. összeállítása és a követendő hagyományok oktatása, a rendszeres nevelés és tudatformálás. Emellett arra is szükség van, hogy fontos iratokat, műszereket ne selejtezzünk le, érdemes kollegáinkról ne feledkezzünk el, értékes hagyatékot ne hagyjunk veszendőbe menni. Tevékenységi körünkbe természetesen nemcsak a kisebb dokumentumok (régikönyvek, elsárgult házhelyosztások, kifakult birtokvázlatok stb.) tartoznak, hanem jóval jelentősebb értékek megmentése is. Az, hogy a kárpótlási munkák során keletkezett számítógépes térképek, munkarészek ne maradjanak felhasználatlanul, hanem legyenek bedolgozva új külterületi térképekbe, vagy az, hogy a nagy szervezési munkával és költséggel létrehozott ingatlan-nyilvántartásunk ne kerüljön olyan átszervezés alá, amelynek során funkcióját és értékét veszti, kiszakad a földméréssel alkotott – nemzetközileg is követendőnek tartott – szerves egységből.

Mindezeket egybevetve javasoljuk a következőket.

1. Szorosabb és aktívabb együttműködést a társadalmi egyesületek szakmatörténeti csoportjai (így az MFTTT Szakmatörténeti Bizottsága, a Térképbarátok Társulata, a Földrajzi Társaság megfelelő szakcsoportja stb.), a főhatóságok és az oktatási intézmények szakmatörténettel foglalkozó részlegei között.

2. A múzeumok (Országos Műszaki Múzeum, Hadtörténelmi Múzeum, Budapesti Történeti Múzeum stb.) erőteljesebb támogatását, a geodézia tárgyi értékeinek (műszerek, dokumentumok stb.) a korábbiaknál intenzívebb összegyűjtését, nyilvántartását, kiállítását, különös fontosságot tulajdonítva a határ-szakterületeken működők ez irányú munkássága megismertetésének.

3. Legyen országos geodéziai szakkönyvtár a FÖMI jelenlegi könyvtára – megfelelő személyi és anyagi keretekkel ellátva, ahol nemcsak a szakkönyvek, folyóiratok, hanem a pályázati, kutatási és fordítási anyagok is megnyugtató elhelyezést nyernek – ezáltal bővíüljön a könyvtár szakmatörténeti anyaga is.

4. Gondoskodás történjék arról, hogy a levéltárakban szakterületünk oda került anyaga megbiz-

hatóan, könnyebben elérhetően, esetleg elkülönítetten legyen tárolva.

5. Az intézmények pályázatok kiírásával ösztönnözzék a szakmatörténeti kutatásokat is, és tegyék lehetővé azok közzétételét.

6. Az említett társadalmi szervezetek gyűjtsék össze a fontos szakanyagokat, teremtsenek szélesebb fórumot a szakmatörténettel foglalkozók számára. Rendezzenek konferenciákat, vitaesteket ebben a témában is. Kapjanak lehetőséget az elmúlt évtizedekben alakult új cégek is tevékenységük ismertetésére.

7. Teremtsük meg az egyszerűbb tárgyi emlékek (fényképek, elektronikus adatrögzítések), konferencia-anyagok külföldre (FIG, ICA stb. részére) küldött hivatalos jelentések, emlékkiadványok stb. tárolásának helyét és kezelését, hogy a szakmatörténet írói számára is hozzáférhetőek legyenek.

8. Továbbra is használjuk ki – szakmatörténetünk népszerűsítésére is – a média, elsősorban az írott sajtó nyújtotta lehetőségeket, különös tekintettel az MFTTT 50 éves jubileumára.

9. Elengedhetetlen a bibliográfiai adatgyűjtés és közreadás most már az 1996–2005 közötti évekre vonatkozóan is.

10. Javasoljuk egy szakmatörténeti „Ki kicsoda a magyar geodéziában” c. kiadvány megjelentetésének tervbevételét.

Mindezek mellett ma is időszerűek *Bendefy* (1973) és *Balázs* (1981) megállapításai és javaslatai.

Összefoglalás

A magyar geodéziai szakmatörténettel foglalkozók 1973 óta is jelentős kiadványokkal gazdagították a történeti forrásokat, és szervezési munkájukkal eredményesen járultak hozzá a tárgyi emlékek megőrzéséhez. A nehéz gazdasági körülmények között is számos szakmai értéket őriznek meg utódaik számára és a jelen fejlesztések érdekében. De célunk nemcsak a múlt, hanem a jelen hagyományainak ápolása is, rendszeres, tudatos és intézményes tevékenységgel. Bár az elmélyült forráskutatásban, az önálló feltárásban és a leletmentésben résztvevők száma az utóbbi időben csökkenni látszik, a feldolgozott témák számában – elsősorban az újabb technikai fejlődés nyomán – növekedés mutatkozik. Így sokan foglalkoznak a számítástechnika, az elektronikai alkalmazások (távérzékelés, GPS), a távérzékelés és a digitális térképezés kérdéseivel. Ezek szakmatörténeti nyomonkövetésével kapcsolatosak jelen időszak-

ra vonatkozó teendőink. Mindezeket összevetve, az elmúlt évek biztató eredményei feljogosítanak arra, hogy szakmatörténeti kiadványainkkal és tevékenységünkkel nagy elődeink a geometer *Bolyai*, a matematikus *Pólya*, a gravitáció-kutató *Eötvös* nyomába lépjünk.

About the quarter of the last century on the history of Hungary

F. Karsay

Summary

The article gives a summary of the new „finds”, workings up and preservation of Hungarian geodesy's relics. The events, publications, results and proposal were enumerated by the interpret of the „Hungarian Society of Surveying, Mapping and Remote Sensing”: among others: The History of Hungarian Geodesy and Cartography, The History of Military Topography, The Portraits of Hungarian Geodesists and Cartographers, bibliographies (in CD), maps, catalogues of archival maps, biographies – more than 200 publications with book form. The end and aim is: the systematic, conscious and regular data acquisition because the present's events are the future's history.

IDÉZETT PUBLIKÁCIÓK

Alabér L. (1992): A hazai földmérés és térképészet helyzetelemzése – Geodézia és Kartográfia (GK) 1. sz.

Almár I. (1981): A kozmikus geodézia Magyarországon – In: A Magyar Űrkutatás 10 éve. Konf.

Apagyi G.–Kenyeres I. (1988): A földhivatali térképtárak helyzete – GK 1. sz.

Ádám J. (1995): Távlatok a geodéziában – Geomatika 2. sz.

Ádám J. (1999): A felsőgeodézia helyzete és időszerű feladatai Magyarországon – Székfoglaló előadás, Akadémiai Kiadó Bp.

Baji D. és mások (1988): A gödöllői országos etalonhossz mérésekor – GK 3. sz.

Balázs L. (1991): Mérnökletika – Székesfehérvár, Főiskolai jegyzet.

Balázs L.–Papp-Váry Á. (1979): A magyar földmérés és térképészet története – Szakközépiskolai tankönyv, Mezőgazdasági kiadó, Bp.

Balázs L.–Domokos Gy. ifj. és mások (1993–1994): Nagyméretarányú Kataszteri felmérési és térképészeti stratégia Magyarország számára – PHARE szakértői jelentés, kézirat.

Balázs L. (1981): Szakmatörténeti emlékeink gyűjtése és rendszerezése – GK 2. sz.

- Bence T.* (1979): Háromszögelésünk rövid történeti áttekintése – Földmérő 2, 4. sz.
- Bányai L.* (1991): GPS mozgásvizsgálati program helyzetértékelése – Sopron, GGKI kézirat.
- Bendefy L.* (1972): A hazai geodézia- és kartográfia-történeti kutatások áttekintése – GK 5. sz.
- Bendefy L.* (1973): A magyar geodéziai és kartográfiai tudomány- és technikatörténeti kutatás helyzete – GK 3. sz.
- Bendefy L.* szerk. (1964, 1974): Magyar geodéziai irodalom, bibliográfia (1498–1960 és 1961–1970) két kötet. Műszaki Kiadó, Bp.
- Bene A.* (1981–1982): A magyar polgári topográfia történetének áttekintése – GK 5. sz., Térképész 3., 4. sz.
- Biró P.* (1989): A hazai földmérőmérnök-képzés helyzete – GK 5. sz.
- Blahó I.* (1982): A magyar topográfia története – BME Jubileumi kiadvány, Bp.
- Borza T.* (1991): Az országos GPS hálózat koncepciója – FÖMI kézirat.
- Detrekői Á.* (1989): A távérzékelés és a fotogrammetria a műszaki gyakorlatban – Információ és Elektronika, 3–4. sz.
- Fallenbüchl Z.* (1990): XVIII. századi magyar archontológia [hivataltörténet] – Levéltári Közlemények 1–2. sz.
- Fejes I.* (2003): Merre tart a műholdas helymeghatározás? – Magyar Űrkutatási Iroda, Bp.
- Fleck A.* (2003): A szögmérés kezdetei a földmérésben – GK 5. sz.
- Gellai I.* (1976): Geodéziai műemlék felavatása Győrött – Földmérő 11. sz.
- Hodobay-Böröcz A.* (2001): A magyar felsőrendű hálózat helyzete és jövője – GK 9. sz.
- Homoródi L.* (1980): A geodézia és a földmérő képzés kétszáz éve – Akadémiai Kiadó, Bp.
- Irmédi-Molnár L.* (1970): Térképalkotás – Tankönyvkiadó Bp.
- Joó I.* (2002): A hazai tudományos geodézia helyzetéről és teendőiről – GK 9. sz.
- Karsay F.* szerk.: Magyar geodéziai és térképészeti irodalom – III. kötet 1983, IV–V. kötet CD-n (2003)
- Kis Papp L.* (1983): 200 év a haladás szolgálatában – GK 3. sz.
- Kiss Albert-Winkler G.* (1974): Az 1838. évi árvízjelző hitelességének vizsgálata – GK 3. sz.
- Mélykúti G.* (1996): Fotogrammetria és távérzékelés helyzete és várható fejlődési irányai – GK 1. sz.
- Nagy Zoltán* (1985): Hungarian topographic base map series – Annales ELTE Ser. Geophys. et Meteorol. I–II. kt.
- Németh F.* (1975): A fotogrammetria kezdetei 1854–1954-ig – Földmérő 7–12. sz.
- Niklasz L.* (1995): Nagyméretarányú kataszteri felmérési és térképezési stratégia Magyarország számára – GK 2. sz.
- Raum Fr.* (1975): A magyar földmérés és térképezés történeti kronológiája – Pályázat, kézirat.
- Raum Fr.* (1987): Emlékpark a Bosnyák téren – Földmérő 6. sz.
- Raum Fr.* (1988): Országos Műszaki Múzeum a Bosnyák téren – Földmérő 6. sz.
- Raum Fr.* (1994): A földmérés története – Székesfehérvár, főiskolai jegyzet.
- Raum Fr.* (1994, 1995): Geodéziai emlékek a főváros területén – Új Földmérő 1. sz.
- Regőczy E.* (1977): Százestendős a Magyar Optikai Művek – GK 1. sz.
- Remetey-Fülöpp G.* (1995): A távérzékelés és a térképezés csúcstalálkozója – Térinformatika 1. sz.
- Somogyi J.* (1978): A geodéziai hálózatok időszéri kérdései – GK 3. sz.
- Szádeczky-Kardoss Gy.* (1986): Az asztrogeodézia magyarországi fejlődése – GK 4. sz.
- Székelly D.* (2001): Történelmi adalékok szakmánk múltjával foglalkozó cikkekhez – GK 7. sz.
- Szent-Iványi Gy.* (1970): A Műszaki Múzeum geodéziai műszergyűjteménye – Technikatörténeti Szemle 5. kötet.
- Szepes A.* (1995): Emlékek számítógépen – Geomatika 5. sz.
- Tardy J.* (1982): Térképi források „Bevezetés a magyar őstörténet kutatásainak forrásaiba” IV. kötet. JATE egyetemi jegyzet, Szeged.
- Tremmel Á.* (1995): A Magyar Katonai Térképezés Szakmatörténeti Múzeumának ismertetője – MH TÁTI Bp.
- Unger J.* (1994): Magyarország régi térképei – A Földrajz Tanítás 5. sz. és 1995. 1. sz.
- Vagács G.* (1993): Magyar utazók lexikona (ismertetés) – GK 4. sz.
- Virágh D.* (1981): Harminc éve kezdődött a polgári topográfiai felmérés – OFTH pályázat, kézirat.
- Walch E.–Biró P.* és mások (1971): A kozmikus geodézia helyzete és feladatai – OFTH tanulmány, kézirat.
- Zsámboki L.* (1976): A selmeci műemlékkönyvtár – NME Miskolc.
- Zsámboki L.* társszerk. (1985): Selmectől Miskolcig – NME Miskolc.
- Zsámboki S.* (1986): A magyar űrkutatás eredményei – GK 5. sz.

Osztatlan közös tulajdonban lévő részarány földek megosztásáról és kitűzéséről

*Dr. Azari Bertalan, a Borsod-Abaúj-Zemplén
Megyei Földhivatal ny. osztályvezetője*

1. Bevezetés

A rendszerváltást megelőzőleg érvényben lévő, a mezőgazdasági termelőszövetkezetekről és a termelőszövetkezeti csoportokról szóló 1959. évi 7. számú törvényerejű rendelet, valamint a mezőgazdasági termelőszövetkezetekről szóló, többször módosított 1967. évi III. törvény vonatkozó részei értelmében a belépő személyek (tagok) kötelesek voltak bevinni a tulajdonukban és használatukban lévő mező- és erdőgazdasági ingatlanokat. Ennek alapján a mezőgazdasági szövetkezetek használatában lévő földek nagy része a belépő szövetkezeti tagok és a velük azonos jogállású személyek tulajdonában voltak.

A rendszerváltást követően hozott 1991. évi XXV. (kárpótlási) törvény, valamint a szövetkezetekről szóló 1992. évi I. törvény hatálybalépéséről és az átmeneti szabályokról szóló 1992. évi II. törvény rendelkezései szerint a mezőgazdasági szövetkezetek használatában lévő földeket a tulajdonviszonyok rendezése (kárpótlás, részarány földkiadás stb.) céljára földalapokba kellett helyezni. Ezt követte – a már hivatkozott kárpótlási törvény alapján – a kárpótlási földalapba helyezett földek árverezése, míg a részarány tulajdonosok igényei kielégítésére kijelölt földalapba helyezett földek tulajdoni rendezésére megjelent a földrendező és földkiadó bizottságokról szóló 1993. évi II. törvény (a továbbiakban: Fkbt.).

2. A földkiadásról és a földkiadó bizottságokról általában

A részarány földkiadás azt jelentette (jelenti), hogy a mezőgazdasági szövetkezetek használatában lévő, korlátozott magántulajdonban álló (tagi és velük azonos jogállású) arányrészek tulajdonosai részére pontosan megjelölt földrészlet formájában (földrészletenként egyedileg vagy osztatlan közös tulajdonként) kiadásra (kimérésre) és ingat-

lan-nyilvántartási bejegyzésre kerüljenek a részarányként nyilvántartott földek.

E feladatok elvégzésére rendelte el az Fkbt. a földkiadó bizottságok létrehozását. Ezeket szövetkezetenként kellett megválasztani. A földkiadó bizottságok feladatait 1994. április 20-ától folyamatosan vette át, és végzi az illetékes megyei (fővárosi) földművelésügyi hivatal (a továbbiakban: FM hivatal).

3. A részarány-földtulajdonnak megfelelő földkiadásáról

Az Fkbt. alapján a részarány földtulajdonosnak minősülő személyek írásbeli tájékoztatást (igazolást) kaptak a mezőgazdasági szövetkezetektől arról, hogy milyen jogcímen, hány aranykorona (a továbbiakban: AK) illeti meg a szövetkezet használatában lévő földekből. Ugyancsak az Fkbt. alapján a részarány-tulajdonosok írásban kérhették a földkiadó bizottságoktól az őket megillető földkiadást.

Ebben megjelölhették azt, hogy a szövetkezet gazdálkodási területén melyik településen és a településen belül a részarány földkiadás céljára kijelölt földalapokból hol (milyen földrészletben) kéri a területek kiadását.

3.1. A földkiadó bizottságok összesítették a beérkező kérelmeket, majd a földrészletekbe besorolták azokat, szükség esetén a kérelmezők között egyezséget hoztak létre. Amennyiben az egyezés nem jött létre, úgy a kielégíthető kérelmekről nyilvános sorsolással döntöttek, és erről jegyzőkönyvet készítettek. Ennek alapján a földkiadó bizottságok, majd az FM hivatalok ingatlan-nyilvántartási bejegyzésre alkalmas határozatot hoztak.

Ezeket a földrészleteket az új tulajdonosok – a megjelölt feltételek vállalása esetén, állami költségterítés mellett – megosztathatták.

3.2. Ha a részarány-tulajdonosok nem kérték a részarány-tulajdonuk kiadását, úgy a földkiadó bi-

zottságok (FM hivatalok) nyilvános sorsolással állapították meg a részarány-tulajdon fedezetül szolgáló földrészletet. Erről a sorsolásról is jegyzőkönyv készült (Fkbt., 9. §/1. bek.)

4. Az osztatlan közös tulajdon megosztásáról és kifizetéséről

Az Fkbt.-nek „*A közös tulajdon megszüntetésének külön szabályai*” című fejezete jelenleg 2002. január 1-től hatályos rendelkezéseit, a 2001. évi CXVIII. törvény elfogadásával iktatta be az Országgyűlés.

A cikk főcímében megjelöltekre alapvetően az Fkbt. 12/E. és 12/F. §-ában leírtak tartalmazznak fontos és végrehajtandó rendelkezéseket. Ehhez meg kell jegyezni, hogy a 12/F. § (2) bekezdését módosította a 2003. évi költségvetésről szóló (2003. január 1-jétől hatályos) 2002. évi LXII. törvény 81. § (2) bekezdése, és az Fkbt-t kiegészítette a 15. §-sal.

Az Fkbt. 12/F. §-ban foglaltak szerint a részarány földkiadás címén az ingatlan-nyilvántartásba jogerősen bejegyzett osztatlan közös tulajdonú ingatlanok tulajdonosai (bármelyike) 2002. március 1-jéig kérhették (kezdeményezhették), hogy az érintett ingatlanrészüket önálló ingatlanként kaphassák meg. Ez a lehetőség évente március 1-jéig (benyújthatóan) továbbra is fennállt, fennáll.

A földkimérési (önálló ingatlanná alakítási) írásbeli kérelmet mindkét esetben a terület fekvése szerint illetékes földhivatalnál lehetett, lehet benyújtani. Erre a földhivatal által rendszeresített nyomtatvány állt, és áll rendelkezésre. A kérelmet több tulajdonostárs együttesen is benyújthatta, benyújthatja, és kérhették, illetve kérhetik az önálló ingatlanuk közös tulajdonba történő kiadását.

A kérelmek alapján a körzeti földhivatalok meghatározzák a földrészletek megosztásának módját, megállapítják a megosztás kiindulási helyét és irányát. Ez utóbbi esetben figyelemmel kell lenni a talajvédelmi szempontokra is. A földhivatali eljárás során (a törvény szerint is) elsőbbséget élvez az a kérelmező, aki a tulajdonrészek önálló ingatlanná alakítása során kialakítandó önálló ingatlanát sajátjaként műveli. A körzeti földhivatalok, a kiadást kérők közötti egyezség esetén, az egyezség szerint rendezik a kiosztást. Ennek hiányában sorsolással döntenek a kiosztást

sorrendjéről, amelyet jegyzőkönyvbe foglalnak. A sorsolással az adott földrészlet vonatkozásában a kiosztási sorrendet állapítják meg, és a földrészlet meghatározott részéhez rendelik a tulajdonosokat, tulajdoni hányaduknak megfelelően. Itt is érvényesíteni kell azt a szabályt, hogy a kialakítandó új önálló földrészletek 3000 m²-nél kisebb területűek nem lehetnek, továbbá, hogy a volt zártkertnek minősülő területeken ez a legkisebb mérték 1500 m² lehet.

A sorsolás ellen – sorsolás lebonyolítását követő 48 órán belül – kifogást lehet benyújtani az illetékes megyei földhivatalhoz címzetten, de az illetékes körzeti földhivatalnál. Ezt az teheti meg, akinek a sorsolás a jogos érdekét érinti, vagy sérti.

A földrészlet megosztására pedig csak abban az esetben kerülhet sor, ha ahhoz a megosztandó ingatlant terhelő és az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett jogok jogosultjai, valamint az érintett szakhatóságok hozzájárultak. Az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett osztatlan közös tulajdon esetén a megosztási költségeket (2004. január 1-jétől kezdődően) az állam viseli, de a megosztási költségeit a kérelmező is megelőlegezheti.¹

Mindezeket követően az illetékes körzeti földhivatal a sorsolási jegyzőkönyv (vagy az egyezség tartalmazó okirat alapján) elkészíti a megosztási vázrajzot, majd a tulajdonjogot bejegyzi az ingatlan-nyilvántartásba. Azon tulajdonosok pedig, akik nem kérték az önálló földrészlet kialakítását, a visszamaradó földrészleten tulajdonközösségekben maradnak. E közös tulajdon megszüntetésére pedig a Ptk. szabályait kell alkalmazni.

5. Javaslatok az osztatlan közös tulajdon megszüntetésének földhivatali eljárás gyakorlati végrehajtásához.

Az Fkbt-t új 15. §-sal egészítette ki a 2003. évi költségvetésről szóló 2002. évi LXII. törvény 81. § (3) bekezdése, s ebben felhatalmazást adott a Kormánynak, hogy az egységes eljárás érdekében rendeletben állapítsa meg a földhivatali eljárás részletes szabályait, valamint az Fkbt. 12/F. § (1) bekezdése szerint 2002. március 1-jéig benyújtott kérelmek teljesítésének ütemezése érdekében szükséges intézkedésekre vonatkozó szabályokat, továbbá a költségviselés és megtérítés szabályait.

A továbbiakban leírom azokat a javaslataimat, melyek szerintem a munka földhivatali megszervezését és gyakorlati végrehajtását elősegíthetik, s rá kívánok világítani még néhány olyan kérdésre

1) Megjegyzés: a költségek viselésének és megtérítésének a módját pedig kormányrendelet fogja szabályozni.

is, amely döntést kíván. Ezekre ugyancsak javaslatot tesztek.

5.1. A végrehajtó szervezetről

A vonatkozó jogszabály értelmében a munkát az illetékes körzeti földhivatalnak kell végrehajtania. Ebből a célból körzeti földhivatalonként alakítani kellene egy önálló osztályt vagy a földhasználati, esetleg a földmérési osztályon belül egy-egy csoportot, s a munka összefogása végett ugyanezt kellene tenni a megyei földhivataloknál is. Ezen önálló osztályok vagy csoportok keretén belül – a várható munka mennyiségét kikalkulálva – alkalmazni kellene egy vagy több területrendezőt (földrendezőt, birtokrendezőt), egy mezőgazdasági szakembert, egy ingatlan-nyilvántartási szakembert és 1–3 földmérőt.

Ugyanez vonatkozhatna a megyei földhivatalokra is, ahol a szakemberek szempontjából ugyancsak a megjelöltekre lenne szükség, a létszámuk azonban a megye és a várható feladatok nagysága miatt változó lehet.

5.2. A munka felmérése, előkészítése

Mint ahogy a vonatkozó kérelmek a körzeti földhivataloknál lettek összegyűjtve, így itt ezeket az érintett helyi földhivatali osztály, csoport (továbbiakban: végrehajtó szervezet) rendelkezésére kellene bocsátani, akik azokat rendszereznek.

Ezt követően megvizsgálnák valamennyi kérelmező kiadni kért tulajdoni hányada meglétét. Majd a még tulajdonnal rendelkezőket és a tulajdoni hányadukat időközben elidegenítők helyére lépő új tulajdonosokat egy rövid megkereséssel – határidő adása mellett – felszólítanák egy olyan nyilatkozat megtételére, hogy továbbra is igényt tartanak-e a földjük kimérésére, illetőleg – ha azt időközben használatba vették – úgy ott valamilyen befektetést (trágyázás, lucerna, vörös here vetés, gyümölcsfatelepítés stb.) végeztek-e.

A beérkezett válaszokat a végrehajtó szervezet ismét rendszerezi a további kérelmek benyújtása alapján község, helyrajzi szám stb. szerint. Ezzel tulajdonképpen felmérésre kerül a végrehajtó szervezetre váró ilyen feladat mennyisége.

A feladat végrehajtását – az évenkénti újabb igényeket is figyelembe véve – a rendelkezésre álló szakmai létszám és költségvetési pénz birtokában célszerű 2–3–4–5 évre betervezni.

Ezt megelőzően azonban tisztázni kellene azt is, hogy az 1992. évi II. törvény 15. § (1) bekezdés b) pontjában megjelölt egy tagban maradó legelők felosztásra kerülhetnek-e. Ezért a legelők

esetén az illetékes FM hivatal állásfoglalását kellene kérni (közölve velük a kérelmek adatait stb.). Az FM hivatal nemleges válasza esetén egy önálló I. fokú földhivatali határozatot kellene hozni a kérelmező erre irányuló kérelme elutasításáról.

A végrehajtó szervezetnek ezeket követően célszerű és szükségszerű lenne valamennyi megosztással érintett területet lehelyszínelni, és ott megállapítani a jelenlegi használati viszonyokat, az időközben végrehajtott befektetéseket (beruházásokat), zöldleltári értékeket, a művelési ágak helyzetét, meglétét, valamint az oszthatóságot befolyásoló egyéb tényezőket.

Ezután kerülhetne sor a Nemzeti Földalapkezelő Szervezet illetékes megyei Kirendeltsége, a területen működő Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség és a nagyobb bérleők (mezőgazdasági szövetkezetek) megkeresésére. Szükségesnek tartanám még megvizsgálni azt is, hogy nincs-e folyamatban földcsere vagy valamilyen területrendezés stb.

Mindezeket követően a helyi önkormányzat, az érintett falugazdász és a helyi birtokhasznosítási bizottság közbejöttével össze kellene hívni az érintett földrészletből kiadással érintett személyeket, valamint – megvalósult használat esetén – a többi használatot, továbbá szükség esetén a tulajdonközösségben érintett személyeket is. Ezen összejövetel során kellene előtűk ismertetni az eljárás lehetséges változatait, s fel kellene őket hívni a kiosztási sorrendre vonatkozó egyezség létrehozására. Erre 30 nap határidőt kellene adni a részükre. Ezt megelőzőleg azt is el kellene dönteni, hogy ha valaki ennek során kéri pótlólag (ott) a kimérést, úgy ez esetben a végrehajtó szervezet milyen állást foglaljon el.

Ha az egyezség létrehozására megadott határidő eredménytelenül járna le, úgy a végrehajtó szervezet ismételtlen összehívna a földrészleten belüli kérelmezőket, és részükre – a kiadási sorrend miatt – megtartaná a sorsolást. Itt előtte el kellene dönteni, hogy a földrészlet melyik határvonalánál kezdődjön a sorsolás (kimérés), és a földrészleten belül az azonos tulajdonos tulajdonában lévő több tulajdoni hányad összevonásra kerüljön-e.

A sorsolással nem érintett – földrészleten belüli – többi tulajdonos pedig a megmaradó területben osztatlan közös tulajdonban marad.

Itt felmerülhet az, hogy ha – egy már kialakult részhasználatától függetlenül – nincs egyezség, akkor ezért sorsolni kellene. Ezt ez esetben nem tartom célszerűnek, mert így esetleg mindenki más

helyre kerülne; ezért javaslatom szerint az ilyen földrészleteknél ki kellene karóztatni az érintettek területe határát, majd ezt bemérni, és azt kellene vagy egyezségként vagy sorsolás helyett (a több év óta, esetleg 10–15 éve kialakult állapot szerint) figyelembe venni, és a változási vázrajzon rögzíteni. Ilyen esetekben nem tartom semmilyen okból célszerűnek megmozgatni a több év óta ténylegesen kialakult használókat, mert az nagyon sok későbbi problémát okozhat, és okozna is. Ez pedig – az elérni kívánt célt figyelembe véve – elkerülendő.

A helyzetet még akkor is célszerűnek látszik így megoldani (a területet vázrajzon így rögzíteni), ha egyeseknél a részükre járó aranykorona mennyisége ez által valamilyen mértékben (vagy minden érintettnél) megváltozna. Természetesen ezt előre kell közölni az összehívott tulajdonosokkal, és ennek tudomásulvételét, elfogadását – egyidejű jegyzőkönyvbe foglalás mellett – aláíratni (az első összehívott megbeszélésükön).²

Azt, hogy melyik községben (városban) kezd meg a körzeti földhivatal ezt a munkát, azt – az összes körülmény mérlegelése után tett javaslat alapján – az FM hivatal meghallgatása után az illetékes megyei földhivatal vezetője döntse el.

5.3. A kiosztáshoz kapcsolódó egyéb feladatokról

A végrehajtó szervezetnek először be kell szerezni a megosztandó ingatlant terhelő és az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett jogok jogosultjait, valamint az érintett szakhatóságok hozzájárulását. Majd a körzeti földhivatalok földmérési szakemberei elkészítenék a földrészletekre vonatkozó változási vázrajzokat, melyet az építésügyi hatóságnak nem kell jóváhagynia (Fkbt. 13/A. §).

Ezt követően a körzeti földhivatalok a változási vázrajzok, az egyezségi, valamint a sorsolási jegyzőkönyvek alapján a tulajdonjogot bejegyzik az ingatlan-nyilvántartásba, és átvezetik a térképen. Az önálló földrészlet kialakításáról szóló határozatokat az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény vonatkozó rendelkezései szerint kell kézbesíteni.

6. Egyéb

Felmerülnek még további, a feladat végrehajtásával kapcsolatos kérdések. Ilyenek például a következők.

² Célszerűnek mutatkozik egy-egy községben (városban) a megosztással érintett összes földrészletet egy időben (egymást követően) rendezni.

6.1. A község ütemezése mennyiben változtatható meg? – *Szerintem, a szükséges esetekben, megváltoztatható.*

6.2. A Nemzeti Földalap részére időközben átadott, a Magyar Állam tulajdonába került ingatlanrészeket csak az időben benyújtott kérelemre vagy kérelem nélkül is ki lehet-e mérni, és össze lehet-e vonni? – *Véleményem szerint helyes lenne, ha ez időbeli kérelem nélkül is realizálható lenne.*

6.3. A bérlők (jogos földhasználók) kérelmei (felvetései) miként vehetők figyelembe? – *Szerintem ezeket is figyelembe kellene venni.*

6.4. A tanyatulajdonosok tanya körüli földjei esetén (ez esetben is) el lehet-e járni az Fkbt. 8. § (8) bekezdésében foglaltak szerint? – *Szerintem igen.*

6.5. A helyben maradás elve mennyiben érvényesüljön? – *Szerintem a (kialakult használat szerinti) helyben-maradás elvét érvényesíteni kellene.*

6.6. Az egymás között elvégzett területfelosztás elismerhetősége? – *Ezt el kellene fogadni.*

6.7. Végrehajtott birtokösszevonás elismerése? – *Ezt el kellene ismerni.*

6.8. Használt és bevitt terület nagysága közötti arányosság esetén szükséges-e módosítás? – *Szerintem nem szükséges.*

6.9. Eredeti földjét kapta vissza tulajdonba, időközben megváltozott az AK és a terület (Fkbt. 7. § (1) bekezdés). Mi ilyen esetben a teendő? – *Ezt a változás szerint kellene figyelembe venni.*

6.10. Mi a helyzet a volt legeltetési bizottsági (köz)legelők feloszthatóságával? – *Ebben a kérdésben az FM hivatalnak kellene döntenie.*

6.11. Kialakítható-e közlegelő? – *Ezt lehetővé kellene tenni.*

6.12. Művelési ág változtatás elismerhető-e (AK szempontból is)? – *Ide lásd még az Fkbt. 9/B. § (7) bekezdésében foglaltakat is!*

6.13. Vörös here, lucerna, gyümölcsfa-ültetés figyelembe vehető-e? – *Ezeket figyelembe kellene venni, mert ha nem, úgy esetleg értékkülönbözet miatt kártalanítási határozatot kellene hozni a földhivatalnak.*

6.14. A földrészletet a tényleges állapot szerinti művelési ág és AK szerint lehet-e változási vázrajzon rögzíteni, és az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezni? – *Szerintem igen.*

6.15. Biztosítható-e csere lehetőség a sorsolás napját követő 15 napon belül, a határozathozatal előtt? – *Szerintem igen.*

6.16. A közös tulajdon természetbeni megosztással történő megszüntetése során az új földrész-

letet – eltérő megállapodás hiányában – a megosztás előtti eredeti földrészlet szélén kell-e kialakítani, és a gazdasági év végével kell-e birtokba adni? – Szerintem a kiosztás helyes, ha így történik, míg a birtokbaadás időpontja esetenként – a gazdasági év végétől is – eltérő lehet.

6.17. Mikor legyen sorsolás esetén a kimért területek birtokbaadása, birtokba lépési lehetősége? – Szerintem a birtokbaadás a kimérést követően, míg a birtokba lépés a lehetőségekhez mérten.

6.18. A ki nem osztott földterület-részeknél ugyancsak biztosítani kell-e a megművelhetőséget (továbbosztatóságot)? – Szerintem igen.

6.19. Az oszthatlan közös tulajdonban lévő földrészletek kiosztása során milyen esetekben lehet hozzákapcsolni a termőföldről szóló 1994. évi LV. törvény 27–35. §-ában írt birtokösszevonási célú földcsere-igény realizálását, valamint a Nemzeti

Földalapról szóló 2001. évi CXVI. törvény 12. §-ában a három hektár alatti földek rendezésére írtakat? – Szerintem, ha a kiosztást, kiadást nem zavarja, úgy igen, de ezt csak a megyei földhivatal előzetes engedélyével lehessen együtt végrehajtani.

Sharing and marking of the undivided common properties

Azari, B.
Summary

Nowadays in Hungary there is a national programme „Sharing and marking of the undivided common properties”. The author gives many proposals to the arrangements and to realization.

Hozzászólás dr. Azari Bertalan cikkéhez

Bence István vezető főtanácsos, Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Földügyi és Térinformatikai Főosztály

Azari Bertalan „Oszthatlan közös tulajdonban lévő részarány földek megosztásáról és kitűzéséről” című írásában a földhivatalok – több éves, egyik legnagyobb, még előttük álló – feladatáról értekezik. A téma aktuális és fontos, időzítése azonban nem a legszerencsésebb. A Szerző ugyanis – részben – annak a kormányrendeletnek a tartalmára (a földhivatali eljárás részletes szabályaira) tesz javaslatokat, amelynek kodifikációja, illetve tárcaközi egyeztetése lezárult, és nem elképzelhetetlen, hogy mire ez a polémia a lapban megjelenik, a kormányrendelet is hatályba lép. Ebben az esetben már csak „post festa” vitatkozhatunk egymással, azonban azt gondolom, így sem felesleges a vélemények ütköztetése, a félreértések tisztázása.

Hozzászólásomban – a teljesség igénye nélkül – reagálni kívánok néhány, a cikk 5. pontjában foglalt felvetésre, továbbá megkísérlem a válaszadást a cikk végén feltett tizenkilenc kérdésre, illetve javaslatra (6. pont).

Az 5. pont bevezetőjében a Szerző utal a földrendező és földkiadó bizottságokról szóló 1993.

évi II. törvény (Fkbt.) 15. §-ának felhatalmazó rendelkezése alapján készülő kormányrendeletre, majd úgy fogalmaz, hogy megteszi azokat a javaslatokat, amelyek „a munka földhivatali megszervezését, gyakorlati végrehajtását elősegíthetik”. Le kell szögezni, hogy a javaslatok tekintélyes része olyan kérdésekre vonatkozik, melyek nem földhivatali (belső) szabályozás, hanem a kormányrendelet tárgyát kell, hogy képezzék.

A Szerző javaslatai között markánsan megjelenik a lehető legszélesebb körű egyeztetés igénye, kezdve a nem kérelmező tulajdonostársától, az NFA-n és a helyi önkormányzaton keresztül, egészen a falugazdászokig és a földhasználókig. Ezzel még elviekben sem értek egyet, függetlenül a minél szélesebb körű konszenzus – általában – áldásos hatásának elismerésétől. Egyrészt az Fkbt. vonatkozó fejezete („A közös tulajdon megszüntetésének külön szabályai”) egyáltalán nem ír elő ilyen szigorú egyeztetési kényszert (még a nem kérelmező tulajdonostársak esetében sem!), másrészt a tapasztalat azt mutatja, hogy minél több –

parciális – érdek jelenik meg egy eljárásban, annál nehezebb és kimenetelét tekintve kétségesebb a konszenzus létrehozása. Harmadrészt: az említett szervek, szervezetek egy része nem csak, hogy nem illetékes az adott eljárásban, de – durván fogalmazva – semmi köze sincs egy osztatlan közös tulajdon megszüntetéséhez. Arról már nem is beszélünk, hogy ezek az egyeztetések milyen mértékben növelnék meg a földhivatalok feladatait (és annak költségeit!), valamint az eljárás lefolytatásához szükséges időt.

Azari Bertalan cikkében kiemelten kezeli a természetben kialakult használati viszonyok kérdéskörét, az ahhoz való alkalmazkodás szükségességét. Ez valóban az eljárás egyik igen fontos – és kényes – eleme, különös tekintettel az Fkbt. vonatkozó fejezetének hatálybalépése óta eltelt, viszonylag hosszú időre. A Szerző által javasolt megoldás (ti., hogy a helyszíni használatot be kell mérni, és a tulajdonostársak közötti egyezség hiányában annak megfelelően kell a megosztást végrehajtani) észszerű, azonban aligha kivitelezhető. Az Fkbt. 12/F. § (5) bekezdése ugyanis nagyon egyértelműen – és sajnos nagyon leegyszerűsítve – fogalmaz: a körzeti földhivatal „a tulajdonostársak közötti egyezség hiányában sorsolással dönt a kiosztás sorrendjéről”. Ez tehát azt jelenti, hogy akár egyetlen kérelmező tulajdonostárs „egyét nem értése” esetén is sorsolni kell. Természetesen az én álláspontom is az, hogy a lehetőségekhez képest maximálisan figyelembe kell venni a helyszíni használati viszonyokat – ennek elfogadtatását a földhivatalok meg is fogják kísérelni –, azonban kényszeríteni erre senkit sem lehet. Ami a helyszíni használat elismertetésével kapcsolatos, esetleges aranykorona (vagy terület) csökkenés elfogadtatását illeti, annak sikeressége legalábbis kétséges. Ennél jobb megoldás lehetne az egymás közti elszámolás, kártalanítás. Ugyanez – vagyis az önkéntességen alapuló elszámolás – vonatkozik az ún. értéknövelő beruházások figyelembevételére is; ennek terheit és lebonyolítását – különös tekintettel az erre vonatkozó jogszabályi rendelkezések hiányára – a földhivatalok nem vállalhatják fel.

A Szerző a gyepterületek felosztását az FM hivatalok állásfoglalásától tenné függővé. Az általa hivatkozott jogszabály irreleváns, nem erre az eljárásra vonatkozik. Amennyiben a törvényalkotónak lett volna ilyen szándéka, úgy nyilván rendelkezett volna erről, hasonlóan az erdőkhöz, melyek megosztását kifejezetten tiltja az Fkbt. 12/E. § (2) bekezdése.

A Szerző eldöntendő kérdésként kezeli azt az esetet, amikor valamely tulajdonostárs a már megindított eljárás során nyújtja be önálló ingatlan kialakítása iránti igényét. E tekintetben az Fkbt. egyértelműen fogalmaz: a kérelmek benyújtására minden év március 1-jéig van lehetőség [Fkbt. 12/F. § (1) bekezdés], tehát a földhivatalnak e tekintetben mérlegelési joga nincs.

A Szerző a települések sorrendjének megállapítását – FM hivatali vélemény kikérésének kényszerével – a megyei földhivatal-vezető döntésére bízna. Ezzel kapcsolatban azt gondolom, hogy – éppen a földhivatalok érdekében és védelmében – olyan eljárás kívánatos, amely a döntésből a szubjektív elemeket lehetőleg kizárja. Figyelemmel a köztudatban és a médiában sűrűn megjelenő, a közhivatalokat érintő korrupciós vádakra, ez talán nem szorul különösebb magyarázatra. Ne feledjük, hogy egy kb. öt éves munka során nem mind-egy, hogy az első vagy az utolsó évben kerül valakire sor.

Fentiekben kizárólag a cikkben foglaltakkal kapcsolatban írtam le véleményemet. Meg kell azonban említenem azt is, hogy *Azari Bertalan* írása csak az eljárás bizonyos, általa problémásnak ítélt szegmenseit taglalja. Szükségesnek tartom megemlíteni azt a tényt, hogy a feladat végrehajtása során még számos olyan kérdést kell megoldani, amire az Fkbt. nem tartalmaz konkrét szabályokat. Így megoldandók a megosztás módszerével, a keletkező új földrészletek megközelíthetőségét szolgáló úthálózat kialakításával, az elsőbbségi jogosultság kritériumainak meghatározásával, illetve érvényesítésével, a községen belüli teljesítési sorrenddel stb. kapcsolatos kérdések is.

Végül pedig *Azari Bertalan* 6. pontban foglalt felvetéseivel kapcsolatos álláspontomat ismertetem.

ad 6.1. Nem tartanám szerencsésnek a települések előre, a kormányrendeletben foglaltak szerint megállapított sorrendjének cseréjét.

ad 6.2. Elvileg egyetértek, de a jogszabály mindenkire egyaránt vonatkozik: az eljárás kérelemre indul.

ad 6.3. A bérlő az Fkbt. értelmében ebben az eljárásban nem ügyfél. Érdekeit a bérbeadó tulajdonostársakon keresztül érvényesítheti.

ad 6.4. Az Fkbt. vonatkozó fejezete nem foglalkozik a tanyatulajdonosok érdekeivel, ez az egyezség tárgyát képezheti.

ad 6.5. A helyszíni használat érvényesüljön, de csak akkor, ha a kérelmező tulajdonostársak kö-

zött erre nézve létrejön az egyezség, és az megfelel a vonatkozó jogszabályi előírásoknak.

ad 6.6. U.a., mint ad 6.5.

ad 6.7. Nem világos, hogy a kérdés pontosan mire irányul, azonban a földhivatali eljárása során köti az ingatlan-nyilvántartás tartalma. A megosztás során nem pótolható pl. egy megvalósult jogügylet elmulasztott ingatlan-nyilvántartási bejegyzése.

ad 6.8. Ha a kérdés arra irányul, hogy a megosztási eljárás előtt köteles-e a földhivatal földmérési helyszíneléssel ellenőrizni az adott földrészlet természetbeni és nyilvántartott állapotának egyezőségét, úgy a válaszom: igen.

ad 6.9. A kérdésben foglalt hivatkozás nem erre az eljárásra vonatkozik, így az nem értelmezhető.

ad 6.10. A szóban forgó eljárás tárgyát képező földrészletek (magán)tulajdonban vannak, a 'közlegető' fogalma itt szóba sem jöhet.

ad 6.11. U.a., mint ad 6.10.

ad 6.12. A földkiadást követően, időközben bekövetkezett művelési ág változást csak a megosztási eljárás befejezése után szabad érvényesíteni, ellenkező esetben ellehetetlenül a korrekt, értékarányos területosztás.

ad 6.13. Az értékkülönbözetek kiegyenlítése alapesetben a tulajdonostársak, rosszabb esetben a bíróság döntésének a függvénye, a földhivatalnak ehhez nincs köze.

ad 6.14. U.a., mint ad 6.12.

ad 6.15. A sorsolást követően a kiosztási sorrend megváltoztatására nincs jogszabályi lehetőség.

ad 6.16. A megosztás kiindulási helyét és a megosztás irányát a földhivatal határozattal állapítja meg, mégpedig a talajvédelmi, a művelhetőségi és a megközelíthetőségi szempontok figyelembevételével.

Ebben az eljárásban nem 'birtokbaadásról', hanem a kitézést követő 'bemutatásról' beszélhetünk csak, ugyanis a birtokbaadás a földkiadást lezáró ingatlan-nyilvántartási bejegyzéssel megtörtént. A tényleges használatbavétel időpontjának meghatározása a tulajdonosra és az esetleges földhasználóra tartozik.

ad 6.17. U.a., mint ad 6.16., azzal a kiegészítéssel, hogy a kitézést és a bemutatást célszerűen a bejegyzési határozat jogerőre emelkedése után kell megejteni.

ad 6.18. A visszamaradó földrészlet művelhetőségét a szükséges úthálózat kialakításával biztosítani kell, továbboszthatóságukról az Fkbt. 12/K. §-a rendelkezik, mégpedig oly módon, hogy arra a Ptk. szabályai szerint kerülhet sor.

ad 6.19. Álláspontom szerint az osztatlan közös tulajdonok megszüntetését célzó eljárás nem bővíthető ki a birtokrendezésre, birtokösszevonásra, önkéntes földcserékre irányuló eljárásokkal, illetve az ilyen szándékok figyelembevételével. Ez egyrészt rendkívüli mértékben megnehezítené a földhivatalok munkáját, másrészt a hivatkozott jogszabályi rendelkezések eltérő feltételeket írnak elő az említett eljárások lefolytatásához. Így pl. az önkéntes földcserére irányuló eljárásban szükség van az önálló helyrajzi szám meglétére, valamint a tulajdonosok aktív részvételére (megállapodás elkészítése), ezen kívül a szükséges földmérési munkát a földhivatal ellenérték fejében kell, hogy elvégezze, míg a közös tulajdon megszüntetésének költségeit az állam magára vállalta.

Véleményem szerint a közös tulajdonok megszüntetése az első lépés (mi több, előfeltétel) a további birtokrendezési eljárások lefolytathatóságához, azonban együttes lebonyolításuk az egyértelmű jogi szabályozás hiánya, továbbá a műszaki és finansziális problémák miatt reálisan nem képzelhető el.

A fentiekben foglaltakkal kapcsolatban – jöhetnek, a leírtak magánvéleményemet is tartalmazzák – meg kell említenem, hogy hozzászólásomban igyekeztem megjeleníteni, és érvényre juttatni a tervezett kormányrendelet kodifikációja során kialakított tárcaálláspontot, illetve az abban megcélzott eljárási szabályokat.

Budapest, 2005. március 11.

S Z E M L E

**PÁRBESZÉD A VIDÉKÉRT
(FELHÍVÁS)**

Nem engedhetjük, hogy a vidéki Magyarország a rendszerváltás és az uniós csatlakozás vesztese legyen.

Látjuk, hogy új erők munkálnak a világban. Látjuk, hogy az informatika csodálatos érintkezéskultúrát honosít meg nálunk és a világ minden részén. Az ismeretek elérhetőek lesznek minden faluban, de ezzel minden falu a világverseny részese is lesz, a mezőgazdálkodó éppúgy, mint az iparos, a tisztviselő. Látjuk ugyanakkor azt is, hogy a munkaszervezés új eszköztára a nagy igazgatási és termelési központoknak kedvez. E szabadpiaci fejlődés következtében Európa és a világ nagyvárosai és vonzáskörzetük gyorsan fejlődnek.

Ugyanakkor **felrémlik a vidék visszamaradásának veszélye**. A vidéken lakó emberek életminősége gyengébb, mint a városiaké, a vidéken csökken a munkahelyek száma, elmaradottabb az oktatás, az egészségügy szervezete. Különösen sújtja ez a veszély a mezőgazdaságból élőket. **Az európai politikusok és értelmiségiek egyik legnagyobb gondja:** hogyan segítheti előnyök juttatásával, lehetőségek teremtetésével a vidéki lakosság versenyképességét. Annak a vidéki lakosságnak az erejét és helyben maradását, amelytől természeti adottságaink – a föld, a víz, az erdő, a növény- és állatvilág – karbantartását elvárjuk. Európában ugyanúgy, mint Magyarországon arra kell törekednünk, hogy **közpénzekből is ösztönözzük a befektetéseket a vidéki úthálózat, az informatikai eszközállomány, az egészségügy, az iskolaviszonyok fejlesztésére**, és segítsünk a korszerű, egészséges élelemtermelés és környezetgazdálkodás kialakításában. A **vidéki munkahelyteremtés** ma az európai politikusok és értelmiségiek legfontosabb céljai közé tartoznak.

Magyarországon is fennáll a vidék és város szembeállításának veszélye. Ezt kívánjuk megelőzni. Ha gazdag a város és szegény a vidék, akkor az egész állampolgári közösség teljesítőképessége és életminősége jelentősen leromlik, az egész ország vonzereje csökken. Ha magas kulturális szinten áll a város, de kiürülnek a vidéki iskolák, művelődési házak, templomok, akkor az egész magyar nemzeti kultúra színvonala hanyatlik, és felfeslenek az anyaország magyarságának érintkező szálai a környező államokban élő magyar-

sághoz. Ha nemzetközi szintre emelkednek nagyvárosaink ipari és kereskedelmi központjai, de tönkremegy a mezőgazdálkodás, akkor lesz ugyan néhány korszerű, és a világgazdaságban jól szereplő településünk, tájegységünk, de leromlanak erdeink, elgyomosodnak domboldalaink, tönkremegy a vízgazdálkodásunk. Pedig nekünk, itt lakó magyaroknak és nem magyaroknak a feladatunk a Kárpát-medence egész természeti világának karbantartása. Ezt senki a világon nem fogja helyettünk elvégezni. És nekünk, értelmiségieknek, politikusoknak, gazdálkodóknak – az új magyar középosztálynak – feladatunk a szállásterületünkön élő népesség egészségügyi, szociális és lelki karbantartása.

Új vidékpolitikát sürgetünk. Együttgondolkodásra kérjük politikusainkat. Mind a hagyományörző konzervativizmus, mind a vállalkozást ösztönző liberálisizmus, mind a társadalmi esélyegyenlőségért küzdő szociáldemokraták megtalálják tennivalójukat egy új vidékpolitikai programban. Mint ahogy részesei lehetnek az új vidékpolitikai program kimunkálásának mind a természet- vagy társadalomkutató értelmiségiek, mind a helyi társadalom igazgatásában dolgozók vagy a szociálisan elkötelezett egyházi személyek. A vidékpolitika nem tárcaügy, hanem **alapvető szempont a kormányzati politika egészében**. A vidék előnybe juttatása – mind a munkahelyteremtésben, mind az oktatásban, az infrastrukturális és egészségügyi hálózat építésében, sőt a tudománypolitikában is – kiindulópont a társadalomról való gondolkodásban. **Ezért is új társadalmi szerződést ajánlunk a politikai elitnek.** Készítsen elő **vidéktámogató politikai alapelveket**. Ezen Alapelvek legyenek kötelezőek már a következő évi költségvetési tárgyalásokon, és épüljenek be a 2007–2013 közötti európai fejlesztési tervbe. Javasoljuk a kormánynak, hogy ezen alapelvek minél előbbi kidolgozásával bízva meg a vidékpolitikában érintett civil szervezeteket (kamarákat, érdekegyeztető tanácsokat, megyei, városi és falusi önkormányzatok képviselőit és a tudományos köztestületeket).

Glatz Ferenc
a Nemzeti Föld- és Vízgazdálkodási
Stratégiai Bizottság elnöke

100 ÉVES A MAGYAR-FIG¹ KAPCSOLATFELVÉTEL

Az 1878. évi párizsi világkiállítás alkalmával (mely öt hónapig tartott nyitva) sok ország szakemberei gyűltek időnként egybe. Ezt a kedvező lehetőséget használta fel a Francia Földmérők Egyesülete (Association Geometres des Francais), amikor „nemzetközi geometergyűlést” szervezett. Ezen több európai állam gyakorlati földmérői vettek részt. Az egyes államok részéről: Anglia 4, Németország 2, Belgium 11, Franciaország 45, Olaszország 1, Spanyolország 1 és Svájc 6 fővel volt képviselve [5].

A találkozóra július 18–22. között került sor a francia földmérők központi székházában, Párizsban. A tanácskozás célja egy nemzetközi földmérő szervezet létrehozása volt, de ezt akkor nem sikerült elérni, mert a részletkérdésekben nem tudtak megegyezni. A fran-

Dobrovics Győző (Bartha Zoltán grafikája)

ciák két évvel később, 1880-ban ismét kísérletet tettek egy újabb nemzetközi találkozó megrendezésére, de a csekély érdeklődés miatt azt nem lehetett megtartani [4].

A többszöri sikertelen próbálkozás után hosszabb szünet következett. 25 évvel később, 1905-ben a belgák Liegeben hívtak össze nemzetközi földmérő találkozót. Ezen magyar részről a Háromszögeli Hivatal akkori főnöke, a franciául kitűnően beszélő Dobrovics Győző² vett részt. A találkozón a megjelentek megállapodtak abban, hogy Brüsszelben, 1910-ben megrendezésre kerülő világkiállítás alkalmával ismét kísérletet tesznek egy nemzetközi szervezet létrehozására [7].

A világkiállítás idejére a belga geometerek szövetségének sikerült törekvéséhez a belga kormány támogatását is megszerezni. A nemzetközi konferencián – melyet 1910. augusztus 6–10. között rendeztek Brüsszelben – 11 ország mintegy 100 fővel képviseltette

magát. Itt újra szóba került egy nemzetközi szervezet létrehozásának szükségessége, de a felmerült nézeteltérések miatt a megalakításra most sem került sor [4].

Az első világháború (1914–1918) miatt ismét hosszabb szünet következett. 1925. májusában újra a franciák voltak a kezdeményezők. Meghívókat küldtek szét egy nemzetközi „megbeszélésre”, amely Párizsban, 1926. január 27-én jött létre. Ezen a résztvevő országok határozatot hoztak a FIG megalakítására. Úgy rendelkeztek, hogy a Szövetség 3. nemzetközi kongresszusát Párizsban, 1926. október 15–18. között, a Palais Royal-ban rendezik meg. Fontos tényező volt, hogy a rendezvényt a kormány és a Népszövetség (az ENSZ elődje) is támogatta. Azért lett ez a kongresszus a harmadik, mert az 1878. évit alakulónak, az 1910. évit pedig második nemzetközi találkozóknak nyilvánították [5].

A 3. kongresszus mind méreteiben, mind szerveztségében messze túlhaladta az előző kettőt. A kongresszuson 22 állam mintegy 280 résztvevővel képviseltette magát. Magyarország részéről a tanácskozáson Szilágyi Béla min. tanácsos, az Állami Földmérés akkori főnöke vett részt. A kongresszusi megnyitó után a küldöttek négy bizottságban folytatták munkájukat. A záróülésen elhatározták, hogy ezután szabályos időközönként: négyévenként nemzetközi kongresszust tartanak [5].

A 4. kongresszuson – melyet 1930. szeptember 10–14. között Zürichben tartottak – már népes magyar küldöttség jelent meg: *Oltay Károly, Szilágyi Béla, dr. Tárczy-Hornoch Antal, Medvey Aurél, Vöröss József és dr. Hankó Géza* személyében. Ezen a kongresszuson minden eddiginél többen, 33 ország 550 küldöttel képviseltette magát. Előnyös volt, hogy közvetlenül a Nemzetközi Fotogrammetriai Kongresszust követően rendezték meg. A küldöttek végül úgy döntöttek, hogy a következő (ötödik) kongresszust 1934-ben, Londonban fogják megtartani [6].

A magyar földmérők az akkori nehéz gazdasági helyzetből (világválság) fakadó szűk pénzügyi keret miatt az 5. londoni (1934) és a 6. római (1938) kongresszus munkájában már nem tudtak részt venni. 1939–1945 között, a II. világháború alatt, egész Európában szüneteltek a nemzetközi szakmai találkozások.

A háború után Európa az újjáépítéssel volt elfoglalva. Hazánk – mint ismeretes – a nyugattól való elszigetelődés útján járt. Így sem a Lausanneban, 1949-ben megrendezett 7., sem pedig a Párizsban, 1953-ban megrendezett 8. kongresszuson nem jelenhetett meg magyar delegátus.

Áttörést jelentett 1956 tavaszán a Geodéziai és Kartográfiai Egyesület (GKE) megalakulása, melynek első főtitkára, *Raum Frigyes* főmérnök javaslatára az

1) A FIG = Federation Internationale des Geometres = Nemzetközi Földmérő Szövetség, mely nem azonos a Nemzetközi Geodéziai Szövetséggel, amit a szakirodalom régebben Nemzetközi Földmérési Szövetség néven emlegetett [8, 9]. Ez utóbbi ugyanis az 1862-ben alakult Közép-európai Fokmérési Szervezet jogutódja, és kizárólag felsőgeodéziai kérdésekkel foglalkozott.

2) Dobrovics Győző 150 évvel ezelőtt, 1855-ben született Szombathelyen. 1903-tól nyugdíjazásáig (1919) a Háromszögeli Hivatal főnöke volt. 1931-ben halt meg Alsóörsön, és ott is temették el [7].

Egyesület célul tűzte ki, hogy újra felveszi a kapcsolatokat a nemzetközi szervezetekkel, így a FIG-gel is. Ez meg is történt 1958-ban, Hollandiában, a 9. kongresszuson. Ettől kezdve napjainkig a magyar földmérők aktívan vesznek részt a FIG munkájában. Erről a kedves olvasó személyesen is meggyőződhet, ha átnézi szaklapunk korábbi számait [1].

A magyar földmérők nemzetközi kapcsolat-felvételének 100. évfordulóján emlékezzünk most tisztelettel mindazokra a korábbi szakemberekre, akik igyekeztek mindent megtenni annak érdekében, hogy a magyar földmérés és térképészet – nemzetközi viszonyok között – kivívja magának az őt megillető helyet.

Dr. Székely Domokos

IRODALOM

1. *Raum Frigyes: A FIG és a magyar földmérés (Geod. és Kart. 1999/9)*
2. *Raum Frigyes: Kruspér István és a „méterkonvenció” (Geod. és Kart. 1999/9)*
3. *Raum Frigyes: A földmérés története (Székesfehérvár, 1995)*
4. *Rédey István: A geodézia története (Bp. 1966)*
5. *Szilágyi Béla: A Földmérők Nemzetközi Szövetségének 3. kongresszusa (Geod. Közl. 1927/1–3)*
6. *Szilágyi Béla: A Földmérők Nemzetközi Szövetségének 4. kongresszusa (Geod. Közl. 1931/1–3)*
7. *Bendefy László: Dobrovics Győző élete (Geod. és Kart 1969/3)*
8. *Szudakov, Sz. G.: A Nemzetközi Geodéziai Szövetség (Geod. és Kart, 1958)*
9. *Regőczy Emil: Hogyan kapcsolódott be Magyarország a nemzetközi geodéziai munkákba? (Földm. Közl. 1954/3)*
10. *Raum Frigyes: A Nemzetközi Geométer Szövetség 9. kongresszusa (Geod. és Kart. 1959/1)*

PROF. INGRID KRETSCHMER ÜNNEPLÉSE BÉCSBEN

Hatvanöt éves az osztrák kartográfia nemzetközileg ismert képviselője, a Bécsi Egyetem térképész-földrajzos egyetemi tanára, *Ingrid Kretschmer* asszony. A jeles évfordulót a kollégák és tanítványok szervezésében 2004. november 26-án, a Bécsi Egyetem Földrajzi és Regionális Kutatások Intézete által rendezett ünnepélyes tudományos ülés tette emlékezetessé. Az egyetem felolvasótermét *Kretschmer* asszony kollégái és barátai mellett a szép számmal megjelent tanítványok és egyetemi hallgatók töltötték meg. A külföldi vendégek között külön köszöntötték

*Milan Konečný*t, a Nemzetközi Térképészeti Társulás (ICA) elnökét, *Hans-Uli Feldmann*t, a Svájci Kartográfiai Társaság elnökét és *Klinghammer Istvánt*, az Eötvös Loránd Tudományegyetem rektorát.

Az ünnepeltet előbb a kollégák és munkatársak képviselőiben *Wolfgang Kainz* professzor és a Földrajzi Intézet igazgatója, majd az egyetem dékánja, végül az Osztrák Földrajzi Társaság alelnöke, *Christian Saudacher* tisztelte meg rövid köszöntővel. Az ezt követő laudáció – amelyre a szervezők a berlini *Ulrich Freitag* professzort kérték fel – azután részletesen is ismertette az ünnepelt eddigi életútját.

Ingrid Kretschmer 1939-ben született Linzben. A gimnázium elvégzése után – mintegy a Duna folyását követve – tanulmányait a bécsi egyetemen folytatta.

Kretschmer prof. asszony előadás közben

Földrajz és néprajz szakos hallgatóként itt került először kapcsolatba a térképészettel. Diplomamunkáját 1965-ben a tematikus kartográfiai kifejezésformák néprajzi alkalmazásáról írta, és ez a munkája lett az első a mára több mint kétszázötven (!) tételre terjedő publikációs jegyzékében. *Kretschmer* asszony

akadémiai karrierje a bécsi egyetemen ekkor indult, és az *Erik Arnberger* vezetésével működő kartográfiai tanszéken kezdődött.

A habilitáció után 1975-től már docensként oktatott, és kutatott. Az osztrák Néprajzi Atlasz munkatársaként elsősorban továbbra is a tematikus térképészet kérdéseivel foglalkozott, de érdeklődése már ekkor is megnyilvánult az elméleti kartográfia és a kartográfia-történet területén. 1975-ben jelent meg a „Die Kartographie und ihre Randgebiete” című enciklopédia topográfiai térképészetet tárgyaló kötete, amelynek *Arnberger* professzorral társszerzője volt. Két évvel később *Ingrid Kretschmer* szerkesztette a professzor 60. születésnapjára kiadott, elméleti kartográfiai tanulmányokat tartalmazó kötetet (*Beiträge zur theoretischem Kartographie, 1977*). A következő évtizedben az Ausztriában – nem utolsósorban éppen neki köszönhetően – egyre intenzívebbé váló kartográfia-történeti kutatások foglalkoztatták. Ezek eredményeként 1986-ban jelent meg az *Ingrid Kretschmer, Johannes Dörflinger* és *Franz Wawrik* szerkesztette Kartográfia-történeti Lexikon (*Lexikon zur Geschichte der Kartographie*) két kötete, amely a szerteágazó szakterület máig egyetlen megbízható és nemzetközileg ismert összefoglalása.

A bécsi „kartográfia-történeti triumvirátus” együttműködése több rangos szakmai találkozó színhelyévé tette Bécset, amelyek közül kiemelkedik az 1995-ben megrendezett, emlékezetes 16. Nemzetközi Kartográfia-történeti Konferencia. Ugyanebben az évben látott napvilágot az 1561-től osztrák kiadásban megjelent atlaszok teljes katalógusaként az *Atlantes Austriaci* című munka. Időközben *Kretschmer* asszony munkáját számos elismeréssel honorálták hazájában és külföldön is. Utóbbiak közé tartozott, hogy 1993-ban a londoni *Imago Mundi* igazgatójává választották. 1995-től az Osztrák Földrajzi Társaság Térképészeti Szakosztályának elnökeként, 1997-től a Társaság elnökeként, 2004-től alelnökként a német nyelvterület szakmai folyóiratában, a *Kartographische Nachrichten* rendszeresen tudósított az Ausztriában, illetve a szomszédos országokban történekről. Az elmúlt évtizedekben aligha volt Közép-Európában olyan számottevő kartográfiai rendezvény, amelyen – az 1988 óta egyetemi tanárnak kinevezett – „Frau Professor *Kretschmer*” nem szerepelt az előadók vagy a résztvevők listáján. Utóbbi minőségében rendszeres hozzászólója volt az előadásokat követő vitáknak, enciklopédikus tudása és kitűnő érvelő készsége emlékeztetése tette hozzászólásait. *Ingrid Kretschmer* rendkívül felkészült, széles látókörű, elméleti és gyakorlati téren egyaránt tapasztalt, kitűnő előadóként, lelkes, szakmáját szerető kartográfusként ismeri a nemzetközi térképész szakma. Tudása mellett lelkesedését is át tudta adni számos tanítványának, akik egybehangzóan kiemelik emberi magatartását is.

Kretschmer professzor asszony a magyar térképészeti eredményeiről rendszeresen tudósított a német és a nemzetközi szakmai fórumokon, mindig támogatta, segítette, és bátorította a magyar kollégák és intézmények kapcsolatteremtését. Neve Magyarországon sem ismeretlen, hiszen rendszeresen ellátogatott a hazai társintézményekbe, előadásokat tartott, és publikált. A közös osztrák-magyar múlt a kartográfia-történet területén is számos szakmai együttműködési lehetőséget kínál, amelyre *Kretschmer* professzor asszony mindig hajlandó. 2001-ben, *Kogutowicz Manó* születésének százéves évfordulóján, az Eötvös Loránd Tudományegyetemen rendezett emlékülés előadójaként, legutóbb tavaly decemberben a budapesti Nemzetközi Kartográfia-történeti Konferencia bíráló bizottságában köszönthettük Magyarországon.

A szakmai életút bemutatását követően *Kurt Brunner* professzor (Universität Bundeswehr, München) előadását hallgatták meg a résztvevők. A „Karten als Klimazeugen” cím a térképészeti módszer különleges alkalmazását mutatta be a globális problémák 21. századi tanulmányozásában. Az alpesi és sarkvidéki

mintaterületeken a térképészeti dokumentumok alapján bizonyíthatóan kimutatható az aggasztó méreteket öltő gleccser-olvadás jelensége, amelyet az első pontos, topográfiai felmérésektől adatokkal is nyomon követhetünk. A régi térképek így olyan adatforrásokká válnak, amelyeket a mai informatikai rendszereink képességeit kihasználva, a jövőbeli változások előrejelzésére használhatunk.

Az ünnepség záróakkordjaként az ünnepelt számára készített meglepetést, a Wiener Schriften zur Geographie und Kartographie 16. kötet mutatták be a szerkesztők: *Wolfgang Kainz*, *Karel Kriz* és *Andreas Riedl*. Az „Aspekte der Kartographie im Wandel der Zeiten” címmel megjelent és *Ingrid Kretschmer* professzornak ajánlott, 350 oldalas ünnepi kötet harminchat tanulmányt tartalmaz, és hűen tükrözi az ünnepelt szakmai tevékenységét, nemzetközi elismertségét. A szerkesztők megtisztelő felkérésére itthonról *Klinghammer István* és *Török Zsolt* írhatta a hazai térképész szakma elismerését is jelképező tanulmányokat.

Dr. Török Zsolt

ELTE Térképtudományi és Geoinformatikai Tanszék

GALILEO INFORMÁCIÓS KÖZPONT LENGYEL-ORSZÁGBAN

A Lengyel Tudományos Akadémia Úrkutatási Központjában, 2004-ben létrehoztak egy szervezetet Galileo Point névvel, amelynek feladata az európai navigációs műholdrendszerrel, a Galileoval kapcsolatos információk terjesztése, konferenciák szervezése, alkalmazásfejlesztő csoportok összefogása, pályázataik segítése. Ezen kívül tanácsadói szerepet is vállalnak a Galileoval kapcsolatos lengyel stratégiai kormánydöntések előkészítésében. A Galileo Point a Lengyel Úrkutatási Iroda részlege önálló személyzettel. Az EU 6. Keretprogramjában elnyert „GalileoApp” projekt keretében jelentős pénzügyi háttérrel is sikerült biztosítani tevékenységükhöz. Vezetője *dr. Janusz Zielinski*, az Úrkutatási Központ osztályvezetője. A projekt különlegessége, hogy a lengyel felhasználókon kívül az új EU tagok potenciális érdeklődői is megcélozza. Ezért a projekt tanácsadó testületébe külföldi szakértőket is meghívtak, közöttük Magyarországról e sorok íróját. A testület legutóbbi ülését Münchenben tartotta 2005. március 8-án a bajor királyok Residence nevű palotájában.

Az elmúlt évben a GalileoApp három jelentősebb konferenciát szervezett. Ilyen volt a 2004 júniusában

megtartott „Nemzeti Galileo Információs Nap” Varsóban, nagy média figyelem mellett, mintegy 130 résztvevővel. 2004 szeptemberében nemzetközi EGNOS workshopot rendeztek Krakkóban, melyen magyar résztvevő is volt, a BME-n működő EGNOS testbed

A GalileoApp tanácsadó testület elnöke prof. Günter Hein, és a projekt vezetője prof. Janusz Zielinski

képviselésében. A harmadik rendezvényre 2004 novemberében került sor Varsóban „Európai Műhold-Navigációs Együttműködési Nap” címmel. Ez utóbbinál elsősorban nyugati és lengyel ipari együttműködések létrehozása, elősegítése volt a cél. Mintegy 20 lengyel magánvállalkozás regisztráltatta magát.

Egyéb események között beszámoltak arról, hogy nagy protokolláris ceremónia közepette szeptemberben, ESA együttműködéssel Varsóban üzembe állítottak egy EGNOS követőállomást (RIMS – Ranging and Integrity Monitoring Station) – az első Kelet-Közép-Európában. A tanácsadó testület ülésén elismerést váltott ki a lengyel „Geodeta” című lap kezdeményezése, amelynek során egy „Nawy” című 16 oldalas színes bulletin mellékletet publikálnak minden hónapban GPS és Galileo témában. Létrehozták a Galileo Point saját honlapját <http://galileo.kosmos.gov.pl> címen.

2005-ös terveik között szerepel az „Európai Galileo Információs Napok” megrendezése Rigában (Lettország) május 12–13-án, együttműködésben a Lett Egyetem Geodéziai és Geoinformatikai Intézetével (részletek a Galileo Point honlapján). A következő EGNOS workshopot a Gdyniai Hajózási Egyetem Navigációs és Hidrográfiai Intézetben, Gdyniában (Lengyelország) rendezik október 27–28-án (www.egnos-workshop.com).

Megállapítható, hogy az új EU tagországokban fokozódik az érdeklődés a műholdas navigáció alkalmazásai iránt, nemcsak a magánszférában, hanem a kormányzati szervek részéről is. A Galileo rendszer létrehozása és működtetése komoly nemzetközi együtt-

működést igényel. Az alkalmazások területén azonban az egyes országok lokális feladata és felelőssége a megoldások keresése, a potenciális alkalmazók tájékoztatása, képzése, felkészítése az új technikai lehetőségekre.

Dr. Fejes István
FÖMI Kozmikus Geodéziai Observatórium
fejes@gpsnet.hu

TÉRKÉPEK A WEBEN

Az Internet térhódításával lehetővé vált, hogy nagy mennyiségű képi információhoz juthassanak az érdeklődő felhasználók egy-egy témával kapcsolatban. A különböző képek és grafikák mellett természetesen a térképek is megjelentek, mint elérhető információ a weben.

Mára már számtalan formában és formátumban található az érdeklődők térképekkel, kérdés viszont, hogy mekkora a tényleges igény az Internetet használók körében a térképekre, illetve hogy milyen jellegű térképek a legkeresettebbek.

A kérdés megválaszolásához segítségként a www.startlap.hu 2004. évi statisztikáit hívtam segítségül. Elsőként azt érdemes behatóolni, hogy napi szinten átlagosan hány ember látogatja Magyarországon a legnépszerűbb internetes oldalakat (Index, Origo, Startlap). A 2004. évi látogatottsági adatok alapján az összes oldal egyedi látogatottsága a három oldal esetében a következő volt:

Origo kb. 420 000 fő/nap, Startlap kb. 270 000 fő/nap, Index kb. 180.000 fő/nap. (Ezek természetesen átlagértékek. Napi szinten 20 000 fő körüli ingadozással lehet számolni mindegyik oldal esetében, pozitív és negatív irányban is.)

A közölt adatok nem jelentik azt, hogy egy ember csak az egyik vagy másik oldal linkjeire kattintott rá: akár mindhárom oldalt is látogathatja egy nap, ezért az adatokat semmi esetre sem szabad úgy értelmezni, hogy az az internetezők számát is jelölne egyben. A valóságban a három oldalt látogatók száma ennél lényegesen alacsonyabb lehet.

Ennek megállapításához segíthet adalék információként, hogy az említett oldalakat hány ember állította be kezdőoldalként a böngészőjében. Ezek az adatok szintén átlagszámok a 2004-es évre vonatkozólag:

Startlap kb. 180 000 fő, Origo kb. 140 000 fő, Index kb. 95 000 fő. Ezek a számok már lényegesen közelebb állnak a három oldalt valójában látogatók számához. Mégis nem feltétlenül csak azok látogatják az oldalakat, akiknél ezek a kezdőoldalak.

A három legnépszerűbb magyar internetes oldal látogatóinak száma valószínűleg az egyedi látogatói szám és a kezdőoldalként beállítók száma közötti érték lehet.

Kérdés, hogy ennek a több százezer főt kitevő internetező tábornak mennyire jelentenek fontos és keresett információt a térképek. Az oldalakat látogatók mekkora része használja a webes térképeket?

A Startlap részletes statisztikát vezet a saját oldalainak heti és havi látogatottságairól. Jelenleg már több mint 2700 különböző témakört (utazás, sport, történelem, térképek stb.) felölelő lap készült el a Startlap részeként. Az elkészült oldalak közül a látogatottsági adatok alapján 2004 májusában a térkép.lap.hu (mely a térképek gyűjtőlapja a Startlapon) a negyedik leglátogatottabb oldal volt. Közel százezren kattintottak erre az oldalra május hónapban. A térképeket a társkereső, az újság és a játék lapok szorították le a dobogóról. (A társkereső lap látogatottsága nagyságrenddel verte az utána következőket. Havi szinten a kétszázret is meghaladta az ezt az oldalt látogatók száma.)

A Startlap, a látogatottsága mellett, méri a legnépszerűbb keresőszavakat is. Ebben a kategóriában a térképek már egyértelműen dobogós helyezést értek el. Hol második, hol harmadik helyen állt a „térkép” szó a legnépszerűbb keresett szó „magyar” mögött.

A legnépszerűbb tíz keresőszó között szerepel még egy fontos szó, mely jelzés értékű lehet, hogy milyen jellegű térképre van nagy igény. A „Budapest” szóra keresők száma a keresőszavak listáján általában az ötödik és a tizedik hely között mozogott a 2004-es év során. Természetesen ez nem azt jelenti, hogy minden Budapestre kereső érdeklődő térképet keresett volna, de jelentős részük térképet vagy térképet is keresett a fővárosról.

Ebből a szempontból érdemes röviden megvizsgálni a Startlapon a terkep.lap.hu-n található Budapest térképeket. Összesen hét db Budapest térképre mutató link található itt. Megjelenésükben, kezelhetőségükben, kivitelükben és funkcióikban eltérő jellegűek, de egy közös jellemzőjük van, hogy mindegyik évekkorál korábbi állapotokat tükröz. Elég csupán egy példát említeni: a 2003 márciusában felépült Asia Center az említett oldalon található Budapest térképek egyikén sem szerepel.

A látogatottsági adatok mutatói azt jelzik, hogy az internetező körében a térképekre igen nagy a kereslet. Ugyanakkor ma a weben található térképek aktualitása sokszor kétségeket ébreszthet a felhasználóban.

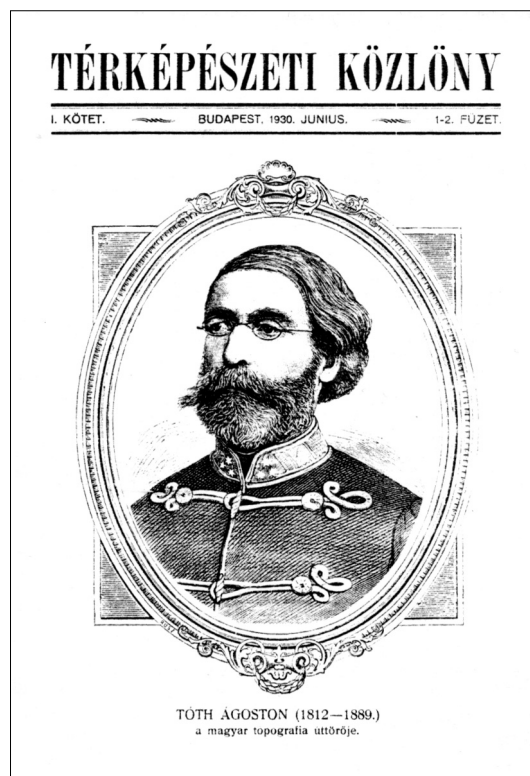
Mihályi Balázs
MTA SZTAKI

Operáció Kutatás és Döntési Rendszerek Osztály

75 ÉVVEL EZELŐTT JELENT MEG A TÉRKÉPÉSZETI KÖZLÖNY

A magyar királyi Állami Térképészeti Intézet irányítói, élükön Kruttschnitt (Medvey) Aurél intézményvezetővel, 1930. év elején elhatározták, hogy időszakos

folyóiratot indítanak. Az első szám beköszöntőjében – mely 1930 júniusában jelent meg – a szerkesztőség a következő meleg szavakkal ajánlotta a kiadványt az olvasóknak:

„Az Állami Térképészet... tíz év alatt (az 1919–29 közötti időszakról van szó – az író megjegyzése) a semiből alakult... és eredményes működésével... a magyar térképészet elismert, magas színvonalra emelkedett.

Az elért eredmények köteleznek! S elsősorban kötelez az a meleg érdeklődés, amellyel Intézetünk munkásságát a szakmai körök és a nagyközönség osztatlan figyelmé kíséri. Ezt az érdeklődést óhajtja az Intézet viszonzni, ébren tartani, és tovább fokozni amidőn közleményei sorozatát megindítja, s bennük működéséről rendszeresen beszámolni szándékozik.”[1].

Az első szám szerzői között olyan nagyságokat találunk, mint dr. Imrédi-Molnár László, dr. Hankó Géza, dr. Fasching Antal, Kruttschnitt Aurél, Lendvay Károly, dr. Strömpl Gábor, dr. Albán Imre és Szüts Lajos.

A tudnivalók és az előfizetési feltételek között a következőket olvashatjuk:

„A Térképészeti Közlöny időnként megjelenő füzetek sorozata. Minden füzet 3–4 ív terjedelemben, számos kép-, és térképmelléklettel jelenik meg... Egy négy füzetből álló kötet előfizetési ára 8,- Pengő, diákok, katonák, és a Magyar Fotogrammetriai Társaság tagjai számára: 6,- Pengő... Munkatársakat szívesen látunk,... a megjelent dolgozatokat díjazzuk,... nyomtatott oldalanként 5,- Pengőt fizetünk.”¹⁾

A Térképészeti Közlönyök általában három részből álltak. Az első volt a hivatalos rész. Ebben a részben évről-évre beszámoltak az Intézet geodéziai, fotogrammetriai, és kartográfiai munkáiról. A második rész tartalmazta a szakcikket, tudományos dolgozatokat. Ebben a részben – kiváló szakemberek tollából – igen értékes tanulmányok jelentek meg, melyek időtállóságát mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy számosan – főleg szakmatörténeti írásaikban – ma is hivatkoznak rájuk.

A harmadik rész volt a szemle. Itt található a kongresszusi tájékoztatóktól kezdve, a külföldi tanulmányúti beszámolókon át, a sakkönyvek és szakfolyóiratok ismertetéséig mindazt, ami a korabeli olvasó érdeklődésére számíthatott.

A Közlöny évente általában egyszer (néha kétszer) jelent meg, 100–150 oldal terjedelemben. A háborús évek alatt – már mint a Honvéd Térképészeti Intézet kiadványaként – összesen két szám: az 1940. évi és az 1942. évi jelent meg. A világháború után hosszabb szünet következett, és az 1848. évi összevont szám az 1943–1948. évek eseményeit tartalmazta. Az utolsó (kettős) szám 1950 októberében jelent meg. Ezzel a térképészeti közlöny húsz év után, minden elzotes bejelentés és indok nélkül megszűnt. Az akkori (ti. az 1950 és 1990 évek közötti időszakról van szó) katonapolitika titoktartási szabályai nem tették ugyanis lehetővé, hogy bármelyik honvédségi intézmény munkájába – akár csak folyóirat formájában is – a nagyközönség betekinthesse. Ennek másik sajnálatos következménye volt az is, hogy a katonatérképész szakemberek hosszú időn át publicisztikai fórum nélkül maradtak.

Mindazonáltal a Térképészeti Közlöny húsz éven át összesen megjelent 14 kötete igen fontos helyet töltött be a magyar geodéziai, fotogrammetriai, topográfiai és kartográfiai irodalomban. Elődeink, 75 évvel ezelőtt az első számban megfogalmazott céljait mindenkor igyekeztek elérni. Az évforduló alkalmával em-

1) Összehasonlításként közlöm néhány fontosabb árucikk korabeli árát: 1 kg kenyér=40 fillér, 1 liter tej=35 fillér, 1 kg cukor=1 Pengő 20 fillér, 1 kg sertéshús=2 Pengő 50 fillér, 1 pár férfi bőrcipő=20 Pengő. [6]

lékezzünk most hálával és nagy tisztelettel rájuk és nagyra becsült törekvéseikre.

Dr. Székely Domokos

IRODALOM

1. Medvey Aurél: Beköszöntő (Térk. Közl. 1930)
2. Rédey István: A Geodézia története (Tankönyvkiadó, Bp. 1966)
3. Balázs L.–Raum F.: Tények és emlékek a Magyar Áll. Földmérés történetéből (Geod. és Kart. 1983/2)
4. Vásárhelyi János: Útravalóul (Térk. Közl. 1948)
5. Raum Frigyes: Magyar Földmérők Arcképcsarnoka I–III. kötet
6. Központi Statisztikai Hivatal 1930–31. évi évkönyvei

EGY SZÉP ESTÉNK VOLT...

A magyar polgári térképészet fellegvárába, a Budapest Bosnyák téri Térképész Székház földszinti tanácstermébe szolt az invitálásom 2005. január 21-én 16 órára, a szenior vacsorára.

Az aulában Zsámboki Sándor barátom, a polgári földmérők, térképészek egykori minisztériumi vezetője fogadott, és vezetett a már szépen megterített kistanácsterembe. Előtte a folyosón a kiállított régi térképeknél meg-megálltunk. Egyiknél Sándor azt mondta: „Most lassú, nyújtott díszlépésben menjünk, mert egy ősem 200 éves műve előtt haladunk!” Valóban, Zsámboki mester által készített térkép-remekmű előtt haladtunk...

A teremben még csak néhányan voltunk, de később – a zord időjárás ellenére – közel harmincan összejöttünk.

A Szeniorok Tóth Ágoston Klub megjelent tagjait Bartos Ferenc, a MTE Sz MFTTT főtitkára köszöntötte, és emelte poharát valamennyiünk egészségére.

A jó hangulatot nemcsak a finom vacsora és a még finomabb vörösbor (asztaltársam, dr. Balla János ny. honvédtérképész, ma gyakorló borász szerint kékfrankos) okozta, hanem az egymást rég nem látott földmérők, polgári és honvédtérképészek találkozása, a találkozás feletti öröme, hogy újra láthatják, hallhatják egymást.

Asztaltársaságunk sok mindentről beszélt. Raum Frigyes, Frici bácsi, a BGTV egykori főmérnöke, a Geodéziai és Kartográfiai Egyesület 49 évvel ezelőtti megalapítója – miután megtudta, hogy térképgyűjtő vagyok – elmondta, hogy régi térképeket a Margithíd pesti hídfőjénél lévő Cartographia Hungarica Antikváriumban lehet venni...

Németh Ferenc ny. honvédtérképész, aki 1953–56 között a Honvéd Térképészeti Intézet Tisztiskoláján geodéziát tanított, elmesélte, hogy az ötvenes évek elején hogyan mentett meg több tucat szakkönyvet és szakfolyóiratot az enyészettől. Ugyanis a szovjet tanácsadó és a politikai tisztek az Intézetben minden olyan szakkönyvet és szakfolyóiratot, amelyen a Magyar Szentkorona vagy a német birodalmi embléma volt, el akartak égetetni.

Az örökifjú *dr. Horváth Kálmán*, a Budapesti Műszaki Egyetem ny. docense, ma aktív bírósági szakértő, megtudván, hogy öt térképész hadfi veszi körül (*Dusnoki Sándor, dr. Balla János, dr. Soha Gábor, Németh Ferenc* és e sorok írója), cikizni kezdte hát a katonákat. Elmesélte, hogy ifjúkorában – 1926-os születésű – hogyan verte át a katonaoorvosokat mindenféle szívpanasszal. Így nem lett *Horváth Kálmán* se sor-, se továbbbszolgá-

ló, se hivatásos katona, ezzel megelőzte korát, mert ő már 1946-tól megvalósította a hadkötelezettség eltörlését, legalábbis magára vonatkoztatva...

És még sok-sok történet *dr. Rédey István* professzor úrról, ahogyan az ötvenes években elfoglalta a Műegyetem Geodézia Tanszékét. Előző szolgálati helyén, a Honvéd Térképészeti Intézet Tudományos Osztályán osztályvezető volt, ezredesi rendfokozatban. Történetek szóltak arról – *dr. Horváth Kálmántól* –, hogyan is „polgárisították” a korábbi ezredes urat új kollégái. Hogyan lett a reggel nyolc órai eligazításból féltizes tanszéki megbeszélés...

Így telt ez a szép, emlékezetes esténk. Köszönjük klubunk vezetőinek, köszönjük a szervezőknek!

Csorvási-Csuvár László
ny. honvédtérképész

gpsnet.hu
GNSS Szolgáltató Központ

Valós idejű helymeghatározás

- DGPS korrekciók (országosan)
- RTK korrekciók (korlátozottan)
- EGNOS korrekciók (5 virtuális állomásról)

Utólagos feldolgozáshoz

- 24 órás RINEX fájlok
- 6 órás RINEX fájlok

FÖMI KOZMIKUS GEODÉZIAI OBSZERVATÓRIUM
Tel.: 27/374-980
Fax: 27/374-982

H Í R E K

KITÜNTETÉSEK

Fasching Antal díj Életfa emléklakett Miniszteri Elismerő Oklevél

A Magyar Köztársaság földművelésügyi és vidékfejlesztési minisztere március 15-e alkalmából Fasching Antal díjat adományozott

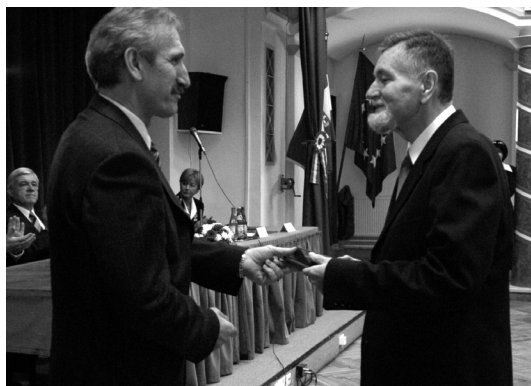
Apagyi Géza,
az FVM főosztályvezetője,
Biró Gyula,
a Geodéziai és Térképészeti Rt.
vezérigazgatója és
prof. dr. Márkus Béla,
a Nyugat-Magyarországi Egyetem Geoinfor-
matikai Főiskolai Kar főigazgatója részére.

A Fasching Antal díjjal kitüntetettek csoportja a miniszterrel
(Fotó Hodobaz-Böröcny András)

Apagyi Géza 1965-ben érettségizett, majd 1974-ben építőmérnöki (földmérőmérnöki szak), 1981-ben pedig geodéziai automatizálási szakmérnöki diplomát szerzett a Budapesti Műszaki Egyetemen.

Szakmai életútja változatos és sokrétű. 1965–1973 között a Budapesti Geodéziai és Térképészeti Vállalat figuránsa, majd műszaki ügyintézője, ahol geodéziai felméréseket és fotogrammetriai munkát végzett. 1973–1977 között a FÖMI főelőadója, amely munkakörben az állami megrendelésű földmérési alaptérkép készítés szerződéskötéseit végezte. Az 1977–1980 közötti években a Fővárosi Kerületek Földhivatalában földmérési osztályvezető, majd 1980–1982 között a Budapest XVII. kerületi Tanács VB. műszaki osztályvezetője volt.

Apagyi Géza átveszi a kitüntetést
(Fotó Hodobaz-Böröcny András)

1982-ben visszahívták a földügyi és térképészeti szakterületre, és a MÉM Országos Földügyi és Térképészeti Hivatal osztályvezetője lett. 1988-ban elnyerte a FÖMI igazgatói státusára kiírt pályázatot, és ebben a munkakörben dolgozott 1997-ig.

1997-ben kinevezték az FVM Földügyi és Térképészeti Főosztály vezetőjének. Ezt követően a főosztályon főosztályvezető-helyettes, majd 2002. évtől – jelenleg is – ismét főosztályvezető.

Szakmai munkáját az átlagon felüli jó szervező és irányító készség, az új eljárások iránti fogékonyság jellemezte, és jellemzi.

FÖMI igazgatóként nevéhez fűződik az Intézet „több lábon álló” szakterületi bázisintézmény pozíciójának megőrzése, a kozmikus geodéziai és távérzékelési részlegek, valamint eljárások továbbfejlesztése, a IV. rendű vízszintes alaphálózat kiépítésének GPS technológiával történő befejezése, az OGPSH létrehozása, a földhivatalokat támogató részlegek és rendszerek felállítása. FVM főosztályvezetői tevékenysége időszaka alatt, irányításával indult meg – a minisztérium és az EU elvárásait, valamint a korszerű ingatlan-nyilvántartás megalapozását is figyelembe véve – a Nemzeti Kataszteri Program I. és II. ütemében az operatív munka (egyik kidolgozója a kapcsolódó technológiáknak). Ezen időszakban kezdte meg széleskörű szolgáltatását a TAKARNET adatátviteli hálózat. Kezdeményezésére jött létre a körzeti földhivatalok osztályszerkezete. Szakmai koordinációjával született meg az ingatlan-nyilvántartás törvényi szabályozása, a szakterület oktatási stratégiája, az ingatlan-nyilvántartó szervező felsőfokú képzés, továbbá a CELKCenter földügyi tudásközpont. Eredményesen

irányítja a földügyi és térképészeti szakterület egyre bővülő feladatainak végrehajtását. Jelentős érdemei vannak továbbá abban, hogy sikeresen befejeződött az ország földhivatalaiban és különösen a Fővárosi Kerületek Földhivatalában az ügyirat hátralék feldolgozása.

Szakmai, társadalmi aktivitása is kiemelkedő. Mint c. főiskolai docens meghívott előadó a Nyugat-Magyarországi Egyetem Geoinformatikai Főiskolai Karon, ugyanitt tagja a Kari Tanácsnak, továbbá az Egyetem szenátusának. Szerkesztője a Geodézia és Kartográfia c. szakfolyóiratnak, 2003. évben pedig megválasztották a MTEsz Magyar Földmérési, Térképészeti és Távérzékelési Társaság elnökévé. Számos publikációja jelenik meg a szakfolyóiratban, valamint különböző szakági fórumok rendszeres előadója.

Az előzőekben ismertetett – idén 40 esztendő – szakmai, oktatási és társadalmi tevékenysége, különösen a digitális térképészet és az egységes ingatlannyilvántartás megvalósításában elért eredményei elismeréseként Apagyi Géza méltán részesül e magas rangú kítüntetésben.

Biró Gyula 26 éve végez szakmai tevékenységet a földmérés szakterületén. A Budapesti Műszaki Egyetemen 1979-ben szerzett földmérőmérnöki diplomát, és helyezkedett el a Pécsi Geodéziai és Térképészeti Vállalatnál műszaki ügyintéző munkakörben.

*Biró Gyula átveszi a kitüntetést
(Fotó Hodobaz-Böröcy András)*

Munkavégzése során 1979 és 1985 között az ipari geodézia, a kataszteri- és közmű-felmérések, a kutatási és mérnökgeodéziai feladatok területén egyaránt jártasságot és elismertséget szerzett.

Az irányítás területén már csoportvezetői beosztásban kitűnt szervezőképességével, munkabíráásával. Gyakorlati és elméleti tudását a földmérés különböző területeivel kapcsolatban írt szakmai cikkei is igazolták.

Eredményes tevékenységét elismerve, 1985-ben a Pécsi Geodéziai és Térképészeti Vállalat főmérnöki feladatainak ellátásával bízták meg. A Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium OFTH felkérésére – 1988-ban – a Budapesti Geodéziai és Térképészeti Vállalat (BGTV) igazgatói feladatainak ellátását vállalta el. Szívós és következetes munkát végzett, hogy a vállalat vagyonának és szellemi tőkéjének megtartásával alakulhasson át a cég a legkedvezőbb gazdasági társasággá.

A BGTV átalakulása után, 1994. január 1-jétől (napjainkban is) a jogutód Geodéziai és Térképészeti Rt. vezérigazgatójaként tevékenykedik. Vezetése alatt az Rt. a kezdeti igen kedvezőtlen piaci viszonyok között stabilizálódott, és hatékonyan működő piacképes részvénytársasággá vált.

Szakmai elkötelezettsége, lelkiismeretessége, valamint fogékonysága az újra lehetővé tette, hogy irányítása alatt a társaság eredményes gazdálkodást valósíthatott meg, és szakmailag is elismerten meghatározó helyet foglalhat el a földmérés területén. A részvénytársaság a nemzetgazdaság számára is fontos pályázatokban, mind a Nemzeti Kataszteri Programban, mind az Egységes Országos Magassági Alaphálózat létesítésében folyamatosan részt vesz. A társaság **Biró Gyula** irányításával olyan országos feladatot vállalt, és már részben teljesített, amely a földmérés újszerű, hatékony munkaszervezését és vállalkozó szellemét híven tükrözi.

Vezetői tevékenysége mellett társadalmi feladatokat is vállalt, és vállal ma is. A Mérnöki Kamara Földmérési és Térképészeti Tagozatának elnöke volt, annak megalakulásától 1999-ig, majd az Etikai Bizottság tagja jelenleg is. A MTEsz Magyar Földmérési, Térképészeti és Távérzékelési Társaság Választmányának és Intézőbizottságának tagja.

Szakmai hozzáértésével, korrekt vezetői és vállalkozói magatartásával mind közvetlen munkatársai, mind a tágabb szakmai környezet elismerését kiérdemelte.

Márkus Béla 1971-ben végzett a Budapesti Műszaki Egyetem Építőmérnöki Karán. Tudományos ösztöndíjasként kezdett dolgozni az egyetem Általános Geodézia Tanszékén. Az egyetemi ranglétra szinte minden fokozatát végig járta. 1981-től a Moszkvai Geodéziai, Fotogrammetriai és Kartográfiai Egyetemen levelező aspirantúrát folytatott, melynek eredményeként megszerezte a műszaki tudomány kandidátusa fokozatot, és kinevezték a tanszékre egyetemi docensnek.

1994-ben meghívást kapott a ma Nyugat-Magyarországi Egyetemenként ismert intézménybe, ahol a Földmérési és Földrendezési Főiskolai Karon egyetemi do-

censként azt a feladatot kapta, hogy szervezze meg, és vezesse a kar újonnan alapított Térinformatikai Tanszékét. Ez volt az országban az első ilyen diszciplínát oktató tanszék. Márkus professzor úr nagy oktatási tapasztalatait, széleskörű nemzetközi kapcsolatait felhasználva, rövid idő alatt országosan és nemzetközileg is elismert tanszékot szervezett. Munkáját mi sem igazolja jobban, mint az, hogy a kar akkreditációja során 1995-ben tanszéke egyedüli kiváló minősítésű tanszéke volt a főiskolai karnak. Nagyszerű oktatói és tudományos munkáját 1998-ban az egyetem habilitációs eljárásában is bizonyította, és a habilitáció

Dr. Márkus Béla átveszi a kitüntetést
(Fotó Hodobaz-Böröcny András)

megszerzésével 1999-ben egyetemi tanári kinevezést kapott az intézménybe. 2001 óta főigazgatóként vezeti a közben Geoinformatikai Főiskolai Karrá átnevezett oktatási intézményt.

Márkus Béla mérnöki diplomájának megszerzésétől kezdve fokozott erővel és nagyon eredményesen foglalkozott a számítástechnika műszaki alkalmazásának lehetőségeivel. Társaszerzőként vett részt a kétkötetes „Programozási alapismeretek”, illetve a „Geodéziai AMT” című egyetemi jegyzetek kidolgozásában. Oktatás-korszerűsítési pályázaton kétszer nyert díjat. Számos diplomaterv és tudományos diákköri dolgozat konzulenseként irányította – érdeklődési körének megfelelően – a térinformatika szakterülete felé hallgatóit. Emellett rendszeresen szervezett mérnökto-vábbképző tanfolyamokat a térinformatikai alkalmazások témakörben. Ezen a szakterületen hamarosan tekintélyt szerezve, több egyetemen dolgozott meghívott vendég oktatóként (EFE, GATE, KÉE, ELTE). 1991 óta az „NCGIA Core Curriculum” oktatási világprogram nemzeti koordinátora. Ennek kapcsán nagy sikerrel szervezte meg a program honosítási projektjét.

Az eredmény egy négykötetes mű, amelyet 1994-ben több hazai felsőoktatási és kutatóintézet, valamint az FM munkatársainak közreműködésével készített el, s amelyet már a főiskolai kar tanszékvezetőjeként jegyzett. A projekt nemzetközi téren is nagy sikert aratott, mint az egyik legsikeresebb adaptálás. Ez volt az első magyar nyelven megjelent, a térinformatika komplex oktatását segítő tananyag, amely azóta is erősen hat az oktatási programok hazai kialakítóira.

Márkus Béla a főiskolai karra kerülve kezdettől kezdeményezője és szervezője volt azoknak a programoknak, amelyek a földügyi szakigazgatásban dolgozó szakemberek ismereteinek korszerűsítését, fejlesztését szolgálják. 1995-ben indította vezetésével a kar az OLLO (Open Learning for Land Offices) névre hallgató TEMPUS programot, amely azóta is sikerrel folyik. Az OLLO, vagyis a nyitott földhivatali oktatás programjában a főiskola társtanszékei mellett az East-London Egyetem és a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium szakemberei egyaránt részt vesznek. A program alapvető célja a földhivatali számítógépesítés oktatási hátterét biztosítani.

Egyetemi oktató munkája mellett 1997-ben felkérést kapott a Földmérési és Távérzékelési Intézetől a Földügyi és Térinformatikai Fejlesztési Főosztály vezetésére. A mintegy 50 főből kialakított főosztály vezető és koordinációs szerepet játszik a földhivatalok korszerűsítésére indított TAKAROS, TAKARNET és META projektekben, illetve a hazai és nemzetközi térinformatikai projektekben. Az OMFB IKTA program keretében, irányításával, a FÖMI-ben kialakításra került az Interneten alapuló földügyi szolgáltatások rendszere (FISH projekt). A földügy szervezet egészét átfogó képzési rendszer kidolgozására vezetésével elkészül a SdiLA TEMPUS Institution Building projekt, melyet az indulás óta is sikerrel szervez.

Kiváló angol nyelvtudása révén és jó kapcsolatteremtő készségével különböző nemzetközi szervezetekben is sikerrel képviseli mind a felsőoktatást, mind a földügyi szakigazgatásban dolgozó szakembereket. 1999-ben felkérték az Ordinance Survey Cambridge Conference oktatási műhelyének megszervezésére. Felkért előadóként vett részt a „First International Seminar on Cadastral Systems, Land Administration and Sustainable Development” (Bogota) konferencián. 2000-ben meghívást kapott a Capacity Building in Land Administration szemináriumon Közép-Európa képviselőjére. Számos más egyéb tevékenysége mellett elnöke a MTESz Magyar Földmérési, Térképészeti és Távérzékelési Társaság FIG Nemzeti Bizottságának. Sikerrel képviseli a társaságot a földmérők nemzetközi szervezetében (FIG). Munkáját a jövőben még eredményesebben végezheti, mert 2006-tól a szerve-

zet 2. sz. Oktatási Bizottságának elnökévé választották. A Bizottságon belül elnöke a „Knowledge Transfer in Spatial Information Management” munkacsoportnak. Hosszú idő óta nem volt magyar tisztségviselője a FIG-nek.

Elnöke az FVM-en belül működő Igazságügyi Mezőgazdasági Szakértői Bizottság Földmérési Albizottságának.

Jelenleg a „Birtokrendezés informatikai modelljének elemzése” címmel OTKA alapkutatáson dolgozik.

Sokoldalú és sikeres oktató-kutató munkájáért, a térinformatika oktatása és módszereinek elterjesztése terén hazai viszonylatban egyedülálló munkásságáért, a földügyi szakigazgatásban dolgozó szakemberek szakismereteinek fejlesztésére kidolgozott programok vezetéséért és koordinálásáért, a szakterület eredményességét segítő projektek és szakemberek nemzetközi elismeretése terén kifejtett tevékenységéért méltán érdemelte ki a díj odaítélését.

*

Életfa emléklapett ezüst és bronz fokozat

Az Életfa emléklappal kitüntetettek csoportja
(Fotó Hodobaz-Böröcny András)

A Magyar Köztársaság földművelésügyi és vidékfejlesztési minisztere március 15-e alkalmából Életfa emléklapett bronz fokozatot adományozott

Pethes Flórián

(Győri Körzeti Földhivatal),

Kacserka Tibor

(Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Földhivatal),

Kardos János

(Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Földhivatal),

Magyaródi János

(Pest Megyei Földhivatal),

továbbá

Életfa emléklapett ezüst fokozatot

Eőry Miklós (Csornai Körzeti Földhivatal)

részére.

*

Miniszteri Elismerő Oklevél

A Magyar Köztársaság földművelésügyi és vidékfejlesztési minisztere március 15-e alkalmából Miniszteri Elismerő Oklevélben részesítette

Fabó Károly hivatalvezető

(Soproni Körzeti Földhivatal),

Gulyás Vince inf.ügyintéző

(Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Földhivatal),

Tigyi István, földmérési ügyintéző

(Kunszentmártoni Körzeti Földhivatal)

kollégákat.

A Miniszteri Elismerő Oklevéllel kitüntetettek csoportja
(Fotó Hodobaz-Böröcny András)

Az elismeréseket dr. Németh Imre földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter adta át a Nemzeti Ünnepek alkalmából az FVM színháztermében 2005. március 10-én megrendezett ünnepi megemlékezés keretében.

A kitüntetésekhez szívből gratulálunk, további munkasikereket, jó egészséget és a nyugállományú kollégáinknak hosszú, békés éveket kívánunk.

Szerkesztőbizottság

□

INNEN-ONNAN

Március 1-jén Prágában, Bohuslav Veverka professzor meghívására, a Cseh Műszaki Egyetem (České Vysoké Učeny Technické, ČVUT) Térképészeti és Földmérési Tanszékén Timár Gábor (ELTE Geofizikai Tanszék, Úrkutató Csoport) tartott előadást, „Georeferencing of the second military survey sheets of the Habsburg Empire” (A Habsburg Birodalom második katonai felmérési szelvényeinek geokódolása) címmel. A rendezvényen részt vett Miroslav Mikšovský, a Cseh Térképészeti Társaság elnöke is.

*

Március 10-én *Büttner György*, a FÖMI Környezetvédelmi Távérzékelési Osztályának vezetője az Európai Földfelszíni Téma Központ (European Topic Centre on Terrestrial Environment = ETC-TE) megbízásából tárgyalást folytatott a svájci Bernben az ország CORINE Land Cover 2000 (CLC2000) projektben való részvételéről.

Svájc Szövetségi Statisztikai Hivatala (BFS = Bundesamt für Statistik) Európában egyedülálló részletességű földhasználati felméréssel rendelkezik, melyből a területi-statisztikai adatszolgáltatást is végzik. A felmérés a Szövetségi Térképészeti Hivatal légifelvételei alapján 100 x 100 méteres ponthálózatban történik, és 70-et meghaladó földhasználati / felszínborítási kategóriát tartalmaz. Az első felmérést 1979 és 1985,

a másodikat 1992 és 1997 között végezték el. A két felmérés alapján meghatározták a földhasználati változásokat. Jelenleg már folyik a harmadik felmérés (2004–2009).

A CLC2000 projektet Svájcban a Szövetségi Környezetvédelmi, Közlekedési, Energiaügyi és Hírközlési Minisztérium égisze alatt működő BUWAL (Bundesamt für Umwelt, Wald und Landschaft = Környezetvédelmi, Erdészeti és Táj Ügynökség) koordinálja, és a Szövetségi Statisztikai Hivatal tervezi végrehajtani.

Svájc belépésével a CLC2000 projektben résztvevő országok száma már 31. Svájc nem tagja az EU-nak, viszont az Európai Környezetvédelmi Ügynökségbe (EEA) való belépése a közeli jövőben várható.

AZ MAGYAR FÖLDMÉRÉSI, TÉRKÉPÉSZETI ÉS TÁVÉRZÉKELÉSI TÁRSASÁG ÁPRILIS–MÁJUS HAVI PROGRAMJA

Április 19. 14.00 FÖMI oktatóterem Bp. XIV. Bosnyák tér 5.	Tóth László Mérőkamerás légifelvételek és térképészeti termékek titokvédelme Topográfiai Szakosztály
Április 19. 15.00 ELTE Térképtudományi Tanszék Bp. XI. Pázmány P. sétány 1/A VII. em.	Lukács Lilla Tájszemléletek és tájnevek a Kárpát-medence magyar térképein; Prinz Gyula tájrajzának kartográfiai vonatkozásai Kartográfiai Szakosztály
Április 20. 14.00 FÖMI oktatóterem Bp. XIV. Bosnyák tér 5.	Dr. Latkóczy Olga A Közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló törvény hatása az ingatlan-nyilvántartási eljárásokra Földügyi Szakosztály
Április 23. 15.00 ELTE Térképtudományi Tanszék Bp. Pázmány P. sétány 1/A VII. emelet	Mihályi Balázs A térképek szerepe Budapest ostrománál 1944–45-ben Kartográfiai Szakosztály
Április 26. 14.00 FÖMI oktatóterem Bp. Bosnyák tér 5.	Domokos György A Geo adatbázisok földügyi alkalmazási lehetőségei Térinformatikai Szakosztály és Geodéziai Szakosztály
Április 28. 13.00 BME Általános- és Felsőgeodézia Bp., Műegyetem rakpart 1–3. K. mf. 16. Oltay terem	Dr. Ádám József–Rózsa Szabolcs–Dr. Tóth Gyula Tsz. Az IAG kommunikációs munkacsoportjának tevékenysége Rédey István Geodéziai Szeminárium és a Geodéziai Szakosztály
Május 3. 14.00 VÁTI Tanácssterem XI. Bp. Gellérthegy u 30-32.	Göncz Annamária Területhasználat változások a Tisza-völgyi árterekben a Vásárhelyi Terv kapcsán. Területfejlesztési és Környezetvédelmi Szakosztály
Május 10. 15.00 ELTE Térképtudományi Tanszék 1117. Bp. Pázmány P. sétány 1/A	Dr. Márton Máttyás A fiziografikus ábrázolástól a festett világtérképekig. Kartográfiai Szakosztály
Május 18. 14.00 FÖMI oktatóterem Bp. Bosnyák tér 5.	Dr. Nagy Olga A Közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló törvény hatása a termőföldekkel kapcsolatos eljárásokra. Földügyi Szakosztály
Május 24. 14.00 FÖMI oktatóterem Bp. Bosnyák tér 5.	Iván Gyula Winkler Péter Simon Kay A SPOT és SRTM felvételekből készült DDM vizsgálata Magyarország nagyfelbontású DDM-e alapján. Térinformatikai Szakosztály

GEODÉZIA ÉS KARTOGRÁFIA

hirdetési díjai:

SZÍNES ODALAK

hátsó külső oldal	110.000,-Ft
címlap belső oldal	90.000,-Ft
hátsó belső oldal	70.000,-Ft

FEKETE-FEHÉR /BELSŐ

1 oldal	35.000,-Ft
1/2 oldal	23.000,-Ft
1/4 oldal	11.000,-Ft
1/8 oldal	8.000,-Ft

Egyedi megbeszélés alapján lehetőség van szórólap elhelyezésére is.

Áraink az ÁFÁ-t tartalmazzák.

Az árak nyomdakész hirdetésre vonatkoznak,
többszöri megrendelés esetén kedvezmény!

Jogi tagjaink részére 10 % engedményt adunk!

A kézirat leadási határideje minden hónap harmadika.

Megrendelés és hirdetésfelvétel:

MAGYAR FÖLDMÉRÉSI, TÉRKÉPÉSZETI ÉS TÁVÉRZÉKELESI TÁRSASÁG

1027 Budapest, II. Fő u. 68. V. emelet 510.

Telefon: 201-86-42 Fax: 201-25-26

MFTTT FELHÍVÁS

Az MFTTT vezetése megköszöni a 2004. évben felajánlott személyi jövedelemadójának 1%-át, melyet a Társaság a diploma-pályázatokra használt fel. A 2005. évi felajánláshoz előre kitöltött nyomtatvány a lap alján található Adószámunk: 19815675-2-41

Felhívjuk tisztelt Tagtársaink figyelmét, hogy a Geodézia és Kartográfia szaklap folyamatos küldését csak a **tagdíj** befizetése ellenében tudjuk biztosítani (melyhez a befizetési csekket már decemberben postáztuk).

Emlékeztetőül a 2005. évre vonatkozó tagdíjak:

tagsági díj (lap juttatással)	4.000,- Ft
nyugdíjas, diák (lap juttatással)	2.600,- Ft
nyugdíjas, diák (lap nélkül)	500,- Ft
70 év felett díjmentes (lap juttatás nélkül)	-

RENDELKEZŐ NYILATKOZAT A BEFIZETETT ADÓ EGY SZÁZALÉKÁRÓL

A kedvezményezett adószáma:

1	9	8	1	5	6	7	5	—	2	—	4	1
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

A kedvezményezett neve:

Ennek kitöltése nem kötelező.

Magyar Földmérési, Térképészeti és Távérzékelési Társaság

TUDNIVALÓK

Ezt a nyilatkozatot csak akkor töltsé ki, ha valamely társadalmi szervezet, alapítvány vagy külön nevesített intézmény, elkülönített alap javára kíván rendelkezni.

A nyilatkozatot tegye egy olyan postai szabvány méretű borítékba, amely e lap méretét csak annyiban haladja meg, hogy abba a nyilatkozat elhelyezhető legyen.

FONTOS!

*A rendelkezése csak akkor érvényes és teljesíthető, ha a nyilatkozaton a kedvezményezett adószámát, a borítékon pedig az **ÖN NEVÉT, LAKCÍMÉT ÉS AZ ADÓAZONOSÍTÓ JELÉT** pontosan tünteti fel.*

Tájékoztatjuk kedves olvasóinkat, hogy a Magyar Földmérési, Térképészeti
és Távérzékelési Társaság programjairól, híreiről
a közeljövőben rendszeresen tájékozódhatnak honlapunkon is.

Címünk:

www.mfttt.hu

MFTTT vezetőség